

ទស្សនាវដ្តីនៃបង្រួបបង្រួមឯកសារកម្ពុជា

ស្វែងរក ការពិត

◆ បង្រួបបង្រួមសន្តិភាពអន្តរជាតិ

◆ យុត្តិធម៌អន្តរជាតិការងារយុត្តិធម៌ការស្តារសំឡេងស្រីកម្ពុជា

ចែកចុះដោយឥតគិតថ្លៃដល់បង្អស់ស្រុកនិងយុទ្ធជនព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ១៩១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥

ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
មាតិកា

លេខ១៩១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥

◆ មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ.....១

ផ្នែកឯកសារ

◆ កំណត់ហេតុនៃអង្គប្រជុំគណៈអចិន្ត្រៃយ៍.....៣

◆ កិច្ចប្រជុំអចិន្ត្រៃយ៍.....៥

◆ ចម្លើយសារភាពរបស់ ស៊ា ស៊ីដាន ហៅ និង យុទ្ធជនពេទ្យ.....១០

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ

◆ ឡោ ធាន : មន្ទីរឋានៈគ្រប់គ្រងប្រជាជន.....១៨

◆ សល់ពីតំណភ្ជាប់សារកសាង.....១៨

◆ ឥឡូវខ្ញុំស្លាប់ដោយគ្រាន់តែលួចដើម្បីចម្លែកក្រពះ.....២១

◆ ចាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម ដល់ឧប្បត្តិហេតុ ហាំបាលី.....២៣

ផ្នែកច្បាប់

◆ យុត្តិធម៌អន្តរកាលតាមរយៈការស្តាប់សំឡេងស្ត្រីកម្ពុជា.....៤២

នេតិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆ នួន ជា ធ្វើពិហិការមិនចូលរួមសវនាការ.....៤៨

◆ តើជាវិធីសាស្ត្រការពារក្តី ឬជាចេតនា?.....៥១

ទំព័រស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

◆ រសាត់តាមខ្យល់.....៥៣

ចេតិយរបស់ តាម៉ុក រៀនអន្តរជាតិ

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ

ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន

លេខ០២៩១ពម.៩៩

ចុះថ្ងៃទី២២ខែសីហាឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងសារមន្ទីរទម្រង់កម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទូលស្ទែង

ស្តេចលេខនេះ : បាន ប្រញា, ឡុង ដានី, សុខ វណ្ណៈ, អេង កុកថាយ, បេនី យេ, ឌី សុដាតា, ទួន ឡែហុល, ប៉ុក ប៉ុនសុម៉ាដ អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ
: ឆាវ សារៈមុនីន្ទ អ្នកបកប្រែ : សុភ័ក្ត្រ ភាណា និងនាយកទូរទៅ : ឆាន់ យុ និង ញាណ សុដាតា ជំនួយការនិពន្ធនាយក : សោម ប៊ុនថន
ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ : សោម ប៊ុនថន គ្រប់គ្រងការចែកចាយ : ឆេង រ៉េង និង សន ល័ក្ខ Email: dccam@online.com.kh, Homepage:
www.dccam.org, www.cambodiatribunal.org, www.cambodiasri.org

មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ

ដោយមានការគាំទ្រពីសហគមន៍ The Robert Bosch Stiftung GmbH និងរួមសហការជាមួយក្រសួងទេសចរណ៍របស់ប្រទេសកម្ពុជា មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិ មានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយនិងប្រកាសអំពីការបង្កើតកម្មវិធីរបស់ខ្លួនមួយមានឈ្មោះថា “ដំណើរទស្សនកិច្ចសន្តិភាពអន្តរជាតិ” ។ មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្តរជាតិនេះគឺជាកន្លែងដើមរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។

កម្មវិធី “ដំណើរទស្សនកិច្ចសន្តិភាពអន្តរជាតិ” គឺជាការដូចផ្តើមដើម្បីឲ្យមានការផ្សះផ្សាភ្នាក់ងារសហគមន៍ ដែលមានគោលបំណងគ្រប់គ្រងបែបបទរវាងអតីតកម្មភាពប្រឈមនឹងក្រុមប្រឹក្សានៅក្នុងទីតាំងកាន់កាប់ចុងក្រោយរបស់ខ្លួន (អន្តរជាតិ) និងយុវជនកម្ពុជាជំនាន់ក្រោយ ។ គោលបំណងរបស់កម្មវិធីនេះគឺដើម្បីផ្តល់

វេទិកាអប់រំសម្រាប់ការសិក្សា (និងកាត់បន្ថយ) ដង្ហើមរវាងមនុស្សព្រមទាំងដើម្បីជំរុញឲ្យមានការចូលរួមរបស់ពលរដ្ឋឲ្យប្រសើរជាងមុន ។

ដោយយកកំរិតតាមកិច្ចការដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាធ្លាប់ធ្វើពីមុនទាក់ទងនឹងការអប់រំអំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍គម្រោង “ដំណើរទស្សនកិច្ចសន្តិភាពអន្តរជាតិ” នេះនឹងដឹកនាំសិស្សានុសិស្សក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចចំនួនបួនថ្ងៃទៅកាន់ទីតាំងកាន់កាប់ចុងក្រោយរបស់ចលនាខ្មែរក្រហមនៅអន្តរជាតិដើម្បីចូលរួមក្នុងសកម្មភាពអប់រំប្រចាំថ្ងៃ ដែលទាមទារឲ្យមានការគ្រិះរិះពិចារណា ការឆ្លុះបញ្ចាំង និងការតស៊ូមតិ ព្រមទាំងផ្តល់ឱកាសក្នុងការធ្វើអន្តរកម្ម សន្ទនា និងសួរសំណួរទៅកាន់អតីតកម្មភាពប្រឈមនឹងខ្មែរក្រហម និងជនរងគ្រោះដែលរស់នៅក្នុងតំបន់នោះ ។

ពិធីសមាហរណកម្មរបស់កងយោធពលខ្មែរក្រហមដែលនៅសេសសល់ក្នុងតំបន់អន្តរជាតិ ជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៧៨

កម្មវិធីនេះ មិនត្រឹមតែផ្តល់នូវការយល់ដឹងស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ហឫទ័យរបស់កម្ពុជាប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏មានបំណងផ្តល់នូវការយល់ដឹងជាមូលដ្ឋានផ្នែកទ្រឹស្តីផ្សេងៗគ្នាស្តីពីការដោះស្រាយ និងការកែប្រែជម្លោះដែរ ។ ដំណើរទស្សនកិច្ចនេះនឹងសម្រេចនូវគោលដៅរបស់ខ្លួន តាមរយៈកិច្ចពិភាក្សារួមគ្នា ការធ្វើមកុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍ទៅកាន់ទីតាំងប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងតំបន់ និងកម្មវិធីសិក្សាដែលប្រើប្រាស់នូវរឿងរ៉ាវផ្ទាល់ខ្លួន ដើម្បីផ្តល់មេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសីលធម៌ ។ ដំណើរទស្សនកិច្ចនេះត្រូវបានរៀបចំឡើង ដើម្បីជួយដល់ជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ដោយផ្តល់ឲ្យក្រុមទាំងពីរនូវឱកាសក្នុងការឆ្លុះបញ្ចាំងនិងបែករំលែកការយល់ដឹងរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនក្នុងអំឡុងសម័យកាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងសង្គ្រាមស៊ីវិល (១៩៧៩ - ១៩៧៩) ដែលកើតមានបន្ទាប់ពីនោះ ។

ដំណើរទស្សនកិច្ចនេះ ផ្អែកលើកម្មវិធីសិក្សាដែលបំផុស
គំនិត និងទាក់ទងនឹងបុគ្គលផ្ទាល់ៗ តាមរយៈកិច្ចពិភាក្សាផ្ទាល់ជា

មួយនឹងជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម កម្មវិធីនេះ
នឹងជំរុញឲ្យអ្នកចូលរួមគិតពីចរាចរណ៍លើភាពខុសប្លែកគ្នានៃបទ
ពិសោធន៍របស់មនុស្ស (ដូចជាភាពមនុស្សធម៌ និងភាពមនុស្ស
ធម៌ជាដើម» នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃជម្លោះ និងចលាចលសង្គម ។
រឿងរ៉ាវទាំងនេះនឹងបញ្ជាក់អំពីសារសំខាន់នៃសកម្មភាពរបស់
មនុស្សម្នាក់ៗ និងជួយធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវសមាសធាតុមូលដ្ឋាន
នៃការកែប្រែជម្លោះ និងជំនាញខាងសង្គម ។ គោលគំនិត ដូចជា
សមត្ថភាពក្នុងការឆ្លុះបញ្ចាំង ការគិតគូរល្អិតល្អន់ និងការយល់អំពី
អ្នកដទៃគឺជាចំណុចរបស់សំខាន់សម្រាប់សង្គមសន្តិភាព និងប្រជា
ធិបតេយ្យ ។ កម្រោងនេះនឹងផ្ដោតលើការយល់ដឹងអំពីប្រវត្តិ
សាស្ត្រ ដែលជាកម្មវត្ថុចម្បង ហើយសិស្សានុសិស្សដែលចូលរួម
ក្នុងកម្មវិធីនេះ នឹងដើរតួនាទីជាអ្នកតំណាងនៅតាមសាលារៀនក្នុង
តំបន់របស់ខ្លួន ដោយបែករំលែកនូវការសិក្សា និងការយល់ដឹង
របស់ខ្លួន ។

កម្មវិធីដំណើរទស្សនកិច្ចសន្តិភាពអន្លង់វៃផង គំណាងឲ្យការ
ចាប់ផ្តើមថ្មីមួយទៀតសម្រាប់ការឆ្លងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាព
អន្លង់វៃផងឆ្ពោះទៅរកគោលបំណងរួមដែលបានពង្រឹង និងលើក
កម្ពស់សន្តិភាព ការអប់រំ និងសហគ្រាសដើម្បីប្រយោជន៍សង្គម ។
តាមរយៈគោលបំណងសំខាន់ៗទាំងនេះ មជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាព
អន្លង់វៃផង មានគោលដៅប្រែក្លាយខ្លួនទៅជាក្រឹះស្ថានឈានមុខ
មួយក្នុងការអភិវឌ្ឍនូវវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយនិរន្តរភាពដើម្បី
សម្រេចបាននូវការផ្សះផ្សា និងសន្តិភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
នៅក្នុងតំបន់ និងនៅកន្លែងដទៃទៀត ។

ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិសហរដ្ឋអាមេរិក (USAID) ផ្តល់
នូវការគាំទ្រចម្បង ។ ទីភ្នាក់ងារស៊ីសសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍន៍កិច្ច
សហការកម្ពុជា (SDC) នៃស្ថានទូតស៊ីស និង Deutsche Gesellschaft
für International Zusammenarbeit (GIZ) ផ្តល់នូវការគាំទ្រ
ហិរញ្ញវត្ថុដល់គម្រោងនេះ ។ សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ
ផ្នែកស្ថាបត្យកម្ម និងនគរូបនីយកម្ម ផ្តល់នូវជំនួយការបច្ចេកទេស
ក្នុងការកសាងទីតាំងអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមឡើងវិញ រួមទាំង
ទីស្នាក់ការរបស់ តាម៉ក ផង ។

បង្កើតបណ្ណាល័យឯកសារកម្ពុជា

កំណត់ហេតុនៃអង្គប្រជុំគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ ថ្ងៃទី១១ មីនា ឆ្នាំ១៩៧៦

សមាសភាព : សមាជិក្តលេខ១ ♦ សមាជិក្តអនុលេខ១ ♦ សមាជិក្តវ៉ាន់
♦ សមាជិក្តវ៉ាន់ ♦ សមាជិក្តខៀវ ♦ សមាជិក្តហែម ♦ សមាជិក្តតូច ♦
សមាជិក្តខៀវ ♦ សមាជិក្តតូច ♦ សមាជិក្តតូច ។

របៀបវារៈ : បញ្ហាព្រំដែនខាងកើត

I. សភាពការណ៍ នៅព្រំប្រទល់ខាងកើត

សមាជិក្តខៀវ រាយការណ៍ជូនអចិន្ត្រៃយ៍ អំពីសភាពការណ៍
នៅព្រំប្រទល់ខាងកើត ពិសេសនៅមណ្ឌលភិរ និងអំពីការប្រាស្រ័យ
ទាក់ទងជាមួយវៀតណាម ទំហំដីយើងដែលវាបានកាប់ និងដៃនទី
ដែលវាប្រើប្រាស់ ។

II. មតិអង្គការ លើបញ្ហាព្រំដែន

១) ដំណើរវិវត្ត នៃការដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនក្នុងរយៈ
កាលកន្លងមក

ព្រំដែនយើងទាំងខាងលិច ទាំងខាងកើត មិនដែលបានដោះ
ស្រាយឲ្យស្រួលទេ ពីព្រោះសត្រូវជិតខាង វាមានបំណងវាតទី
ដណ្តើមយកដីយើងបន្តិចម្តងៗ ជាបន្តបន្ទាប់ ។

ក្នុងជំនាន់បារាំង វាដណ្តើមបានមួយចំនួនច្រើន ។ ក្នុង

សម័យ សីហនុ ក៏វាយកបានខ្លះទៀត ពិសេស កោះមួយចំនួន ។ វា
យកដីយើងដោយកម្លាំង ហើយគ្មាននរណាមកជួយយើងទេ ។
ក្នុងសម័យ សីហនុ សីហនុ ត្រូវជើងជាមួយបារាំង តែបារាំងក៏មាន
ផលប្រយោជន៍នៅវៀតណាម ។ សីហនុ បានទាក់ទងជាមួយវៀត
កុង ពីរឿងដីដែល អាឌីម រំលោភកាន់កាប់ នៅត្រង់ដាក់ដំរីនោះ
ដែរ ។ តែពេលនោះ វិញ គាត់ដាក់ មកភ្នំពេញប្រាប់ សីហនុ ថា
ឲ្យកម្ពុជាយោគយល់វាផង ។ បើវាប្រកាសទទួលស្គាល់ពួកវាផ្ទាល់
ខ្លួន មិនអីទេ ក៏ប៉ុន្តែរដ្ឋការព្រៃនគរ និងថ្កោលទោសវា ថាវាជំនកដី
ឲ្យកម្ពុជា ។ ដល់វាល្មះទៅ មិនអីទេ និងដោះស្រាយបាន ។ តែ
វៀតកុង វាយលំព្រមប្រកាសគោរពព្រំប្រទល់របស់កម្ពុជា ។

ជាប្រវត្តិមក បញ្ហាព្រំដែនខាងកើត ដោះមិនទាន់រួច ។ ក្នុង
ខែ៦ ឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលចរចាគ្នា បក្សយើងក៏បានលើកបញ្ហានេះដែរ
តែវៀតណាម វាអត់ឆ្លើយ ។ ក្រោយមក វាប្រាប់សមាជិក្ត នួន ថា
ព្រំប្រទល់នេះ ចក្រពត្តិវាធ្វើ ចាំយើងដោះស្រាយជាមួយគ្នា ។

២) វៀតណាម វាឆ្លៀតឈ្លានពានយើង :

បញ្ហាធំ មិនមែនដីប៉ុន្មានគឺឆ្លៀតមកក្រឡានោះទេ ។ បញ្ហាធំ

ថ្ងៃ ពត ធ្វើជាគណៈអធិបតីនៃអង្គប្រជុំ

ជាអំពើវាតទី ប្របីចយកទឹកដី។ អំពើនេះ វាសេចក្តី តទៅទៀត។ ដូច្នេះមិនមែនបញ្ហាច្បាប់អ្វីនោះទេ។ តាមពិត វាវិលាភយើង ដូចនៅបូព៌ា នៅតាកែវ។ ល។

ប៉ុន្តែ វាវិលាភមិនបាន។ នេះមកពីបក្សមានវិធានការទាំង នយោបាយ ទាំងយោធា ជាបន្តបន្ទាប់។ វិធានការពីរនេះ យើង ដំណើរការព្រមៗគ្នា ខុសពីលាវ។ រៀនណាមស្រួលជាមួយលាវ អស់ក្រឡា តែរៀនណាមក្តាប់បដិវត្តន៍លាវ និងយកដីលាវ។ យើងរៀនសូត្រពីលាវបានច្រើន។

៣) វិធានការ តទៅមុខទៀត :

តទៅមុខទៀត វិធានការរបស់យើង មានពីរយ៉ាងគឺ យោធា និង នយោបាយ ។

ក) ខាងយោធា : យើងត្រូវមានកម្លាំងយើង ដើម្បីការពារ កុំឲ្យប្រហោងឲ្យសោះ ព្រោះតាមពិសោធន៍ ឲ្យតែមានប្រហោង ត្រង់ណា វាចូលត្រង់ហ្នឹង។ បើវាចូលដីយើង សុទ្ធសាធ យើងវាយ វា វាមិនរឹងទេ ដូចនៅតន់កីវី នៅតាកែវ យើងវាយវាចេញអស់ពី ច្រើនកន្លែង។ នៅក្រចេះ ក៏យើងវាយវាខ្ទត់។ ដូច្នេះ បើគ្មានកម្លាំង យោធា យើងច្បាស់ជា អស់ដីហើយ វាមកប្របីចយកបន្តិចម្តងៗ ។

ប៉ុន្តែ យើងវាយក៏វាយ យើងចរចាក៏ចរចា។

ខ) ខាងនយោបាយ : វិធានការខាងនយោបាយ មាន ទិដ្ឋភាពបីយ៉ាង :

ទី១) យើងទាក់ទងជាមួយរៀនណាម ជាមិត្តភាព : យើង ថា ចរចាក្នុងសាមគ្គី។ ធ្វើយ៉ាងនេះ គឺ ដើម្បីកុំឲ្យស្ថានភាពរាជានិយម តែងតទៅទៀត ឲ្យបន្ទុះជាបណ្តើរៗ ។ តែឲ្យដោះស្រាយតាមគំនិត និយម ១០០ ភាគរយ មិនបានទេ។ ត្រង់ណាឯកភាពគ្នា បោះ បង្គោលព្រំដែនបាន យើងបោះភ្លាម មួយគឺឡើយ ត្រកឹយក ពីរ គឺឡើយ ត្រកឹយក។ យើងបន្តដើម្បីពន្យារពេល។ កន្លែងណាមិន ទាន់សុខចិត្ត យើងចរចាទៀត ពិសេសត្រង់ដាក់វិភាគដាក់ដាំ។

ទី២) ត្រង់ចំណុចដាក់វិភាគ - ដាក់ដាំ : សំណូមពរយើងមាន ពីរយ៉ាង។ បើមិនបាន ១០០ ភាគរយទេ យើងយក៥០ ភាគរយ វា៥០ ភាគរយ។ បញ្ហានេះ មិនឆ្ងាយដោះទេ ចោទខាងនយោ បាយ។ ដូច្នេះត្រូវចរចាគ្នាឲ្យរួចតទៅទៀត។

យើងដោះស្រាយយ៉ាងនេះ ដើម្បីយកចំណេញពេល

រៀបចំកម្លាំងអត្តនោម័តិយើង មួយរយៈកាល។ តែដីត្រង់នេះ យើងថា ត្រូវចរចាគ្នាជាមិត្តភាព ដើម្បីពន្យារពេលមួយឆ្នាំ ពីរឆ្នាំ ប្រាំឆ្នាំ។

ទី៣) រៀបចំពង្រឹងកត្តាអត្តនោម័តិយើង នៅលើសកល លោក : សីហនុ ទាក់ទង បារាំងក៏ដោះមិនរួច។ ជាមួយអាមេរិក ក៏ដោះមិនរួច។ ជាមួយចិនក៏ដោះមិនរួច។ យើងក៏ដោះមិនទាន់ រួច។ ដូច្នេះ មានតែរៀបចំ កត្តាអត្តនោម័តិយើង នៅលើសកល លោក ពិសេស យកអាហ្វ្រិកឲ្យបាន។ មួយរយៈកាលទៀត យើង កាន់តែខ្លាំង ហើយបដិវត្តន៍អាស៊ីអាគ្នេយ៍ កាន់តែខ្លាំង យើងដោះ ស្រាយបាន។ បើបដិវត្តន៍អាស៊ីអាគ្នេយ៍ឈ្នះ យើងអាចដណ្តើម បាន មិត្តយើង គេយល់ជ្រៅទៀត គេទប់តម្កល់យើង។ បើយើងដើរ ត្រូវ យើងនឹងមានសំឡេងក្នុង ប្រទេសមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ។ ទិស វិវត្តន៍ ទៅយ៉ាងនេះ។ អ្នកណាត្រឹមត្រូវហើយខ្លាំង អ្នកនោះឈ្នះ។ តែបើរៀនណាមខ្លាំងជាង វាដណ្តើមបដិវត្តន៍អាស៊ីអាគ្នេយ៍បាន វាមានប្រៀបលើយើង។ តែឥឡូវ យើងឃើញថា យើងទៅ ល្បឿនជាងវា។ សព្វថ្ងៃ រៀនណាមកំពុងស្កកស្កាញខ្លាំង ក្តាប់ លាវមិនទាន់បានទាំងស្រុងទេ។ ពួកប្រឆាំងនៅក្នុងស្រុករៀនណាម ក៏មិនឆ្ងាយមេចឲ្យអស់ឆាប់ដែរ។ ដូច្នេះ វាខ្លាចយើងដែរ។ ព្រោះបើទំនាស់ជាមួយយើង វាវិភាគតែលំបាកថែមទៀត។

ទិសវិវត្តន៍ មិនមែនកម្លាំងប្រឆាំងបដិវត្តន៍ កម្លាំងប្រតិកិរិយា ឈ្នះទេ។ នរណាធ្វើខុស គង់តែបែកមុខ បែកមាត់ ចង់លាក់ក៏មិន ជិតដែរ។ រៀនណាម វាច្បាស់ជាលាក់ តែលាក់ជាមួយប្រជាជន សកលលោកដូចជា ពិបាកដែរ។

ដូច្នេះ មានតែដោះស្រាយអត្តនោម័តិ ហើយមានតែទិសនេះ ទេ ទើបដោះរួច។ ដូច្នេះ ត្រូវបន្ថយពេល ហើយអនុវត្តវិធានការ :

◆ យោធាកុំឲ្យវាពង្រឹងបាន។ យើងរៀបចំឲ្យស្រួល វា មិនម្ចាស់ការទេ។ កន្លែងដាក់វីត - ដាក់ដាំ ដាក់កន្លែងចាញ់ខ្លាំង ណាស់។ មួយរយៈពេល វាច្បាស់ជាស្លាប់ហើយ។

◆ នយោបាយ : បន្តការចរចា និងទិតុទ្ធពង្រឹងអត្តនោម័តិ ដើម្បីយកឥទ្ធិពលលើសកលលោក។ យើងយកទិសយូរអង្វែងជា មូលដ្ឋាន។ ការតស៊ូទាញតែស្ថិតស្ថាព្យ បំប្រសប់ប្រេះ មិនបានទេ។

(ដកស្រង់ចេញពីឯកសារ ០០ ៦៨៧)

កិច្ចប្រជុំអចិន្ត្រៃយ៍

ថ្ងៃទី២ ខែ១១ ឆ្នាំ១៩៧៥ ម៉ោង ៧/យប់

I.សមាសភាពចូលរួម:

- ១-ស.ម ប៊ុល
- ២-ស.ម នួន
- ៣-ស.ម វ៉ាន់
- ៤-ស.ម វ៉ាន
- ៥-ស.ម ខៀវ
- ៦-ស.ម ធុច
- ៧-ស.ម ខៀន
- ៨-ស.ម ហែម
- ៩-ស.ម យ៉ែម

II.ខ្លឹមសារ

- ១) សេចក្តីរាយការណ៍ពីទស្សនកិច្ចទៅថៃ
- ២) សភាពការណ៍នៅព្រំប្រទល់ និងសមុទ្រ
- ៣) បញ្ហាអំបិល
- ៤) បញ្ហាផ្សេងៗ

១) ទស្សនកិច្ចទៅថៃ

- ក) សំណូមពរនៃទស្សនកិច្ច
 - ◆ សំដៅស្វែងរកសន្តិភាព ការរួមរស់ដោយសន្តិវិធី និងឲ្យគេទទួលស្គាល់ព្រំដែន
 - ◆ តាមរយៈនេះ យើងចង់ឲ្យប្រទេសគតិយលោក ឃើញនយោបាយបរទេសរបស់យើង ដែលចង់តែទាក់ទងនឹងប្រទេសទាំងអស់ ដោយមិនប្រកាន់របបនយោបាយអ្វីឡើយ ។ ឈរលើនេះ យើងចង់សង្កត់ខាងកើត ។
- ខ) កម្មវិធីនៃទស្សនកិច្ច
 - ១) ការជប់លៀង
 - ◆ ដូរការ : ពីរដង
 - ◆ ជប់លៀងស្និទ្ធស្នាល : ពីរដង

២) ការចរចា

- ៣) ទស្សនកិច្ចវិហារព្រះកែវ- វ៉ាន
- ៤) សិល្បៈ

គ) ខ្លឹមសារនៃការចរចា

- ១) ផ្នែកខាងកម្ពុជា
 - ◆ យើងលើកពីសំណូមពររបស់យើង
 - ◆ យើងលើកពីសេចក្តីប្រកាសរួម
 - ◆ ពីគោលដៅហាងកាដា- ម្ចាស់ការរបស់យើង

២) ផ្នែកខាងថៃ លើក :

- ◆ ការទាក់ទងខាងទូត
- ◆ ពីជំនួយ កាកបាទក្រហម- អគ្គ- ក្រណាត់- ថ្មីពេទ្យ- កូនសិស្សទៅរៀន

- ◆ ពីការមិនជ្រៀតជ្រែកឈ្នានានាក្នុង

ឃ) បញ្ហាផ្សេងៗ

- ១) ថៃបានលើកពីជនភៀសខ្លួន
- ២) ថៃបានលើកពីរណសិរ្សរំដោះថៃ នៅលើទឹកដីយើងខាងទន្លេមានជ័យ

- ៣) ថៃស្នើសុំជនជាតិថៃ ៥ នាក់ ដែលនៅបាត់ដំបង ។
- ៤) ថៃចង់ឲ្យយើងដាក់មនុស្សនៅប៉ោយប៉ែត ដើម្បីទាក់ទង
- ៥) លោកសង្ឃ សុំមកប្រទេសវិញ
- ៦) ឆ ថៃ សេង សុំមកប្រទេសវិញ
- ៧) ថៃស្នើទិញត្រី និងឈើ
- ៨) ស្នើឲ្យខ្មែរធ្វើជាស្ពាន ទាក់ទងនឹងរៀតណាម ។
- ៩) យើងបានធ្វើសន្តិសិទ្ធិកាសែតមួយ រវាងកន្លះម៉ោង

សរុបលទ្ធផល :

សំណូមពររបស់យើងសម្រេចបាន៩០ ភាគរយ ។ ដូច្នេះសភាព នៅព្រំដែនអាចផ្តួចផ្តើមស្រាវជ្រាវបាន ។

មតិរបស់ ៨៧០ :

១) ទស្សនៈចំពោះការទាក់ទងជាមួយថៃ

តាមសេចក្តីវាយការណ៍ យើងបានទទួលលទ្ធផល តាមសំណូមពររបស់យើង ។ លទ្ធផលនេះជះឥទ្ធិពលទៅលើសកលលោក គឺធ្វើឲ្យសកលលោកឃើញថា យើងមាននយោបាយបរទេសត្រឹមត្រូវ ។ បើយើងទាក់ទងបានយ៉ាងនេះ វាបន្តបរិយាកាសបានច្រើន ។ សភាពនេះ ជះឥទ្ធិពលទៅលើក្រៅក្រុងក៏ដូចជា ។

ទន្ទឹមនេះ យើងត្រូវឃើញថា ថៃចង់យកនូវមកឲ្យយើង ម្យ៉ាងដោយខ្លួនវា តែម្យ៉ាងទៀត ហើយសំខាន់ផង ដោយចក្រពត្តិអាមេរិកាំង ដោយបរទេស ។ ប៉ុន្តែ ដោយយើងមិនទៅតាមវា វាចេញមកតាមយើង ។

វាចង់បានមិត្តភាពជាមួយយើង ដើម្បីធ្វើប្រជាភិប្រតិបត្តិ បោកប្រាស់ប្រជាជនថៃ ព្រោះស្ថានភាពស្តីរបស់ប្រជាជន កាន់តែចម្រើន ។ ដូច្នេះ យើងមិនខាតទេ ។

វាមកម្យ៉ាងដើម្បីចំណេញខាងនយោបាយ តែម្យ៉ាងទៀត ដើម្បីមកធ្វើនយោបាយចារកម្មឲ្យអាមេរិកាំង ។ ប៉ុន្តែ បញ្ហានេះមិនអីទេ ឲ្យវាធ្វើមកចុះ ។ យើងដាក់វាមួយកន្លែង ។

ការទាក់ទងជាមួយថៃ មួយផ្នែកគឺល្អ ប៉ុន្តែមួយផ្នែកមិនល្អ ដែលយើងត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្ន ព្រោះពួកនេះជាបរិវារចក្រពត្តិអាមេរិក ។ ដូច្នេះយើងត្រូវអប់រំផ្ទៃក្នុងយើង ឲ្យឃើញថា សំណូមពររបស់យើង វាចម្រើននយោបាយយើងបានកម្រិតណាទេ ។ តែសំខាន់ វាអនុគ្រោះឲ្យយើងរៀបចំលក្ខណៈសម្បត្តិ ដើម្បីការពារប្រទេស និងកសាងប្រទេសទៅមុខទៀតបាន ។

ចំពោះមុខជ័យជម្នះនេះ រៀបចំណាម គាត់គិតកូរ ហើយគាត់មិនសប្បាយចិត្តទេ ដោយយើងទៅមុខគាត់ ។ នេះជានយោបាយឈ្លាសវៃរបស់យើង យើងមានគំនិតផ្តើម ។

តែទោះជាគាត់មានប្រតិកម្ម ឬគ្មានប្រតិកម្ម យើងនៅតែចំណេញ ។ នយោបាយគាត់នៅតែដដែល ។

ដូច្នេះ យើងត្រូវរៀបចំលក្ខណៈសម្បត្តិ ដើម្បីទប់ទល់គាត់ ។ សំបុត្រគាត់មានន័យចង់ប្រាប់យើងថា គាត់បានទាក់ទងនឹងថៃ ហើយ តែថៃវាខូច បានជាគាត់មិនដាក់ការទាក់ទងខាងផ្លូវទូត ។

អំពីការទាក់ទងជាមួយថៃនេះ គេអាចសួរយើង ។ បើគេ

សួរយើង យើងឆ្លើយ :

◆ ជាមួយមិត្ត យើងសាមគ្គី

◆ ជាមួយប្រទេសជិតខាង យើងទាក់ទងដើម្បីមានភាពសុខសាន្ត ។ ប៉ុន្តែជាមួយថៃ យើងនៅតែប្រុងប្រយ័ត្ន ។ យើងត្រូវពិនិត្យបណ្តើរៗ ។ អ្វីដែលផ្តល់ការសុខសាន្តឲ្យយើង យើងទាក់ទង ។ បើគេសួរពីព្រំដែនបច្ចុប្បន្ន យើងឆ្លើយថា :

◆ ថៃសុខចិត្តទទួលស្គាល់ព្រំដែនបច្ចុប្បន្នឆ្នាំ១៩០៧ ។ យើងនិយាយយ៉ាងនេះដើម្បីវាយសម្រុកគាត់ ។ បើគេប្រកាសចំហអីចឹងហើយ យើងឆ្លៀតធ្វើ ។ បើវាមិនគោរព យើងម្ចាស់ការ ។

◆ បើគេសួរពីព្រំដែនសមុទ្រ យើងឆ្លើយថា យើងគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ជាមួយចិន ក៏យើងនិយាយក្របខណ្ឌប៉ូណ្លី ។ ថៃមានយុទ្ធសាស្ត្រ :

◆ ទាក់ទងនឹងយើង ដើម្បីធ្វើប្រជាភិប្រតិបត្តិប្រជាជនថៃ ។

◆ វាខ្លាចយើងចូលខាងនេះ ខាងនោះហើយសង្កត់វា ។ តែយើងវិភាគថា ថៃធ្វើអីយើងមិនបាន ។

បញ្ហាផ្សេងៗ

១) អំពីការទាក់ទងជាមួយថៃរំដោះ

យើងត្រូវរក្សាការសម្ងាត់តទៅទៀត ។ ដូច្នេះមាគ៌ាសកម្មភាពយើងត្រូវសម្ងាត់ ប្រយោល ព្រោះការសែតវាមិនទាន់ដឹងទេ ។

២) ភូរិស្សរា និងសមាសភាពមួយចំនួនទៀត មិនធានាទេ ។ យើងត្រូវប្រយ័ត្នប្រយែងឲ្យមែនទែន ។

៣) អំពីការទាក់ទងនៅឡាយប៉ែត បើយកមិត្ត វាញ គ្មាននរណាជួយការងារនៅខាងពាយ័ព្យ ។ ដូច្នេះ ត្រូវចាត់តាំងកណៈកម្មការទាក់ទងព្រំប្រទល់ ។

ត្រូវជ្រើសរើសសមាជិក ដែលមានជំហរខាងនយោបាយសតិអារម្មណ៍ និងទាក់ទងខាងសេដ្ឋកិច្ច ពិសេសខាងអប់រំ ។

ត្រូវទាក់ទងឲ្យបានហ័ស ។ ក្នុងការទាក់ទង ត្រូវឲ្យវាមកខាងយើងច្រើនជាង ទើបយើងម្ចាស់ការ ។

អាចយក :

១) ស.ម ស៊ី

២) ស.ម ម៉ែ

៣) លោក សង្ឃ និងមនុស្ស៥ នាក់ ដែលថៃស្នើ ស្នើពិនិត្យ

ឲ្យបានច្បាស់ ។

២) សភាពការណ៍នៅព្រំប្រទល់ និងនៅសមុទ្រ

សភាពការណ៍នៅអូរតាបូក វាប្រកួតប្រប្រួល ។ តែការពិត មានរឿងណាមួយនៅកន្លែងនេះ ។ តាមការក្តាប់បាន ក្រោយពីដកពី ស្ទឹងត្រែង ចុងខែ៧ រៀងឆ្នាំ៣០ នាក់ គ្រឡប់មកវិញ ។ ពេល យើងប្រាប់វាឲ្យដកថយ វាឆ្លើយថាដីវា ក្រោយមក វាបន្ថែម កម្លាំងទៀត ដែលភាគច្រើនជាជនជាតិដៃ ។ បន្ទាប់មកទៀត វាបញ្ជូនប្រជាជនចំនួន១០០ នាក់ ។ ពេលយើងតវ៉ាជាដូច្នេះការ ខាងត្បូងមិនឆ្លើយ ។ ខាងជើងឆ្លើយដោយបញ្ជាក់ថា គេអបអរ សាទរចំពោះបញ្ហាដែលយើងបានប្រាប់គេ ។ គេបន្ថែមទៀតថា បើពិនិត្យទៅឃើញថា ដីយើងមែន គេនឹងបញ្ជាឲ្យកងទ័ពនេះ ដក ថយ ។ ក្រោយពីការតវ៉ារបស់យើង រៀងឆ្នាំ៣០ នាក់នៅអូរសេដ្ឋី ដក តែពួកនៅអូរតាបូកមិនដក ។ ក្រោយមកទៀត វាមក១៥ នាក់ទៀត នៅផ្ទះលេខ១១៩ ។ តាមសេចក្តីរាយការណ៍ក្រោយនេះថា វាមិន ខានដកពីអូរពើងទេ ។ ពេលយើងទៅជួបវា វាថាវានឹងទៅជួបថ្នាក់ លើ ។ ថ្នាក់លើវាឲ្យដក ។ តែតាំងពីពេលនោះមក មិនឃើញដកទេ ។

ចំពោះការរិះរកសរសៃវានេះ យើងចង់អនុវត្តវិធានការខាង យោធាដែរ ។ តែយើងមិនម្ចាស់ការ ដោយយើងក្តាប់សភាពការណ៍ មិនបាន ពោលគឺមិនដឹងថាសភាពការណ៍ខាងយោធាយ៉ាងម៉េច? សភាពការណ៍ប្រជាជន ដែលវាបញ្ជូនមកយ៉ាងម៉េច?

បើយើងណែនាំឲ្យវាយ ក្រែងវាទទឹងទទែន ដែលជាហេតុនាំ ឲ្យបរាជ័យខាតច្រើន ។

ដូច្នេះទិសដោះស្រាយរបស់យើង គឺបើមានកម្មាភិបាលថ្មី យើងរៀបចំការដឹកនាំនៅក្បែរសាន ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះមុខនេះ យើងឲ្យ អ្នកណាម្នាក់ទៅ ដើម្បីក្តាប់សភាពការណ៍ ។ ឯបញ្ហាវាយ ស.ម ដែរ ម្ចាស់ការបាន ។

ខាងដូរទូត ពេលយើងទៅជួបរៀងឆ្នាំ៣០ យើងនិយាយ ថា : យើងយកបក្សពាលកររៀងឆ្នាំ៣០ ប្រជាជនរៀងឆ្នាំ៣០ជា មិត្តជិតស្និទ្ធ ។ នៅមូលដ្ឋានអាចមានការលើសលូសខ្លះ តែបក្ស យើងខ្ញុំដោះស្រាយ បណ្តើរៗ ។

នៅតនគីរី មានបងប្អូនរៀងឆ្នាំ៣០មកនៅអូរតាបូក ខាង យើងខ្ញុំបានប្រាប់ឲ្យមិត្តទាំងនោះដក តែមិត្តទាំងនោះមិនដក ។ បើ

មិត្តទាំងនោះមិនដក អាចនាំឲ្យមានការកាន់ច្រឡំ ។ ដូច្នេះស្មើប្រាប់ឲ្យ មិត្តទាំងនោះដកដង ។ យើងធ្វើយ៉ាងណាកុំមានការប៉ះទង្គិចគ្នា ។ បើ មានការលើសលោះលើគ្នា យើងដោះស្រាយបណ្តើរៗ ។ យើងត្រូវ ធ្វើតំរូវខាងមិត្តភាព ។ កម្លាំងទៅមណ្ឌលគីរី ត្រូវយកទៅប្រញាប់ ។

ឯសភាពការណ៍នៅខាងកោះ មានរៀងឆ្នាំ៣០ធ្វើសកម្ម ភាពនៅ កោះសេះបាញ់ទៅលើកោះថ្មីៗ ទន្ទឹមនេះ មានបោះទ័ព នៅលើកោះតូចៗ

៣) បញ្ហាផ្សេងៗ

ក) បញ្ហាទៅរៀនខាងបច្ចេកទេស

១) ខ្លឹមសារ

- ◆ ធ្វើដែកកេះ ថ្មដែកកេះ
- ◆ រៀនខាងម៉ាស៊ីនក្រឡឹង
- ◆ រៀនខាងម៉ាស៊ីនបូមទឹក
- ◆ រៀនខាងម៉ាស៊ីនឌីយ៉ែសែល
- ◆ រៀនធ្វើឌីណាម៉ូ
- ◆ រៀនធ្វើពុម្ពម៉ូទ័រ
- ◆ រៀនប្រដាប់ធ្វើកូនជ្រូក- បាដាង
- ◆ ត្រាក់ទ័រ ១២ សេះ
- ◆ មើលទូរទស្សន៍ដែក ហើយសុំកំនូ

២) សិក្សាការ

- ◆ ស.ម ខ្មៅ
- ◆ ស.ម រ៉ែត
- ◆ ស.មរៀនខាងដែកកេះ
- ◆ ស.ម រៀនខាងស្នូដែក

ខ) បញ្ហាកប្បាល

- ◆ ស្នើរាយការណ៍ឲ្យច្បាស់ពីកប្បាល
- ◆ មានបញ្ហាអី ស្នើឲ្យអស់ទាំងដុល
- ◆ ពួកនារីក និងអីវ៉ាន់ ស្នើបញ្ជូនទាំងអស់

គ) គោលការណ៍រួម

- ◆ អ្វីយើងធ្វើបាន យើងធ្វើ
- ◆ អ្វីយើងធ្វើមិនបាន ទើបយើងពឹងគេ ។

(ដកស្រង់ចេញពីឯកសារលេខ ០០៦៧៨)

ថ្នាក់រៀននៅទូលស្នែង

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបង្កើតថ្នាក់រៀនសាធារណៈមួយនៅសារមន្ទីរទ្រឹស្តីកម្ពុជាប្រល័យពូជសាសន៍ទូលស្នែង ។ ថ្នាក់រៀននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១ ដោយមានកិច្ចសហការរវាងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងវប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ ។ សារមន្ទីរទូលស្នែងគឺជាអតីតសាលារៀនដ៏ទំនើបមួយដែលបានសង់ឡើងជាលើកដំបូងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦២ ។ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខ្មែរក្រហមបានប្រែក្លាយសាលារៀននេះទៅជាកន្លែងសម្លាប់បំផុតមួយក្នុងចំណោមកុក្ខន៍១៩៦៩ទាំងប្រទេស ។ អ្នកស្រាវជ្រាវច្រើនដែលត្រូវបានផ្ដោតទៅទូលស្នែង គឺជាកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទប្រព្រឹត្តិអំពើក្បត់ជាតិដូចជា ការសហការជាមួយរដ្ឋាភិបាលបរទេស ឬធ្វើជាអ្នកស៊ើបការណ៍ឲ្យសេ.អ៊ី.អា ឬ កា.ហ្សេ.បេ ជាដើម ។

ចាប់តាំងពីការប្រែក្លាយពីកន្លែងរៀនសូត្រមួយទៅជាកន្លែងដឹកនាំឲ្យរដ្ឋ និងមហន្តរាយមួយ ទូលស្នែងមិនដែលទទួលបានមុខងាររបស់ខ្លួនដូចកាលពីដើមវិញឡើយ ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី នៅពេលអនាគតដើម្បីទាមទារមកវិញនូវកេរដំណែលអប់រំដែលមានលក្ខណៈវិជ្ជមាន

របស់ទូលស្នែង និងដើម្បីបន្ថែមសមាសភាពអប់រំមួយទៅក្នុងសារមន្ទីរនេះ ថ្នាក់រៀននេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីផ្តល់ការបង្រៀន និងការពិភាក្សាដោយឥតគិតថ្លៃអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបខ្មែរក្រហម និងប្រធានបទដែលជាប់ទាក់ទង ដូចជា អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ថ្នាក់រៀននេះ ក៏ជាវេទិកាសាធារណៈមួយសម្រាប់ឲ្យអ្នកមកទស្សនា និងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតចែករំលែកពីគំនិតក្នុងការថែរក្សារយៈកាលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាដ៏មានសារៈសំខាន់មួយទុកឲ្យអ្នកជំនាន់ក្រោយបានរៀនសូត្រ ។

បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងសារមន្ទីរទ្រឹស្តីកម្ពុជាប្រល័យពូជសាសន៍ទូលស្នែង ដែលមានសញ្ញាបត្រមកពីបរទេស និងបានទទួលវិញ្ញាបនបត្រពីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ផ្នែកការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-៧៩) ព្រមទាំងមានការចូលរួមពីអ្នកជំនាញជាតិ និងអន្តរជាតិដែលមានជំនាញលើប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា និងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរ-២១ និងបង្រៀននៅថ្នាក់រៀននេះ ។ ព័ត៌មានទាក់ទងនឹងថ្នាក់រៀននេះ សូមទាក់ទង ម៉ែន ពិចិត្រ តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ : ០២៣២១១ ៨៧៥ ឬអ៊ីម៉ែល : truthmpechet@dccam.org ។

◆ ទីកន្លែង : អគារ “ក” ជាន់លើ ◆ ពេលវេលា : ច័ន្ទ ២-៣រសៀល, ពុធ ៩-១០ព្រឹក, សុក្រ ២-៣រសៀល

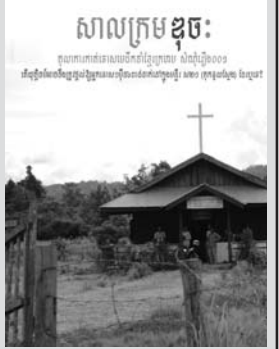
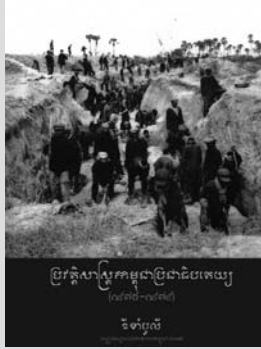
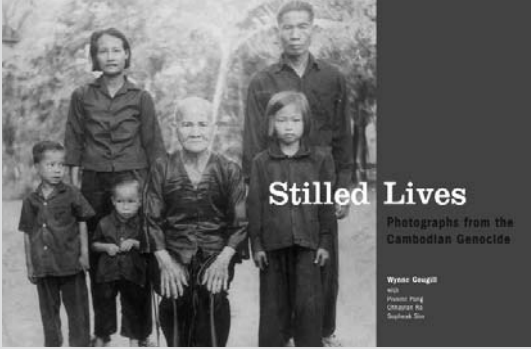
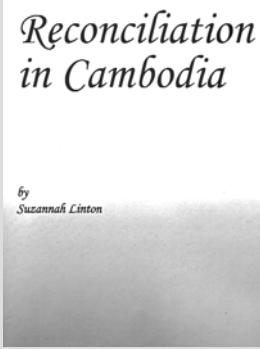
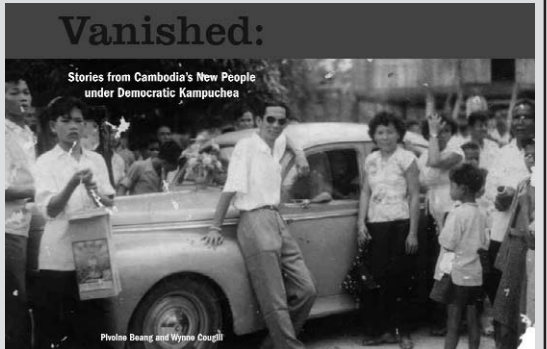
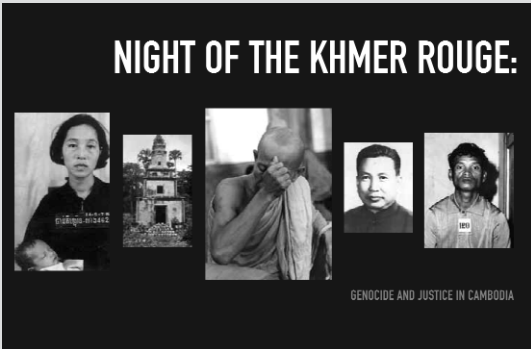
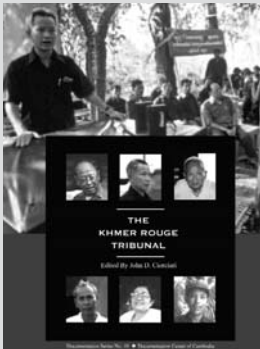
ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

“ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ” របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើដូននិស្សិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់យល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងព្រឹត្តិការណ៍វិវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត ។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រភេទ ។ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនដិតមួយលានទំព័រ ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរគឺជាបទសម្ភាសដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅធ្វើសម្ភាសជាមួយជនរងគ្រោះនិងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជារូបថតទាក់ទងនឹងសម័យខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងនឹងការធ្វើផែនទីរណ្តៅសាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារប្រភេទទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានផលិតឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងសម័យក្រោយមកទៀត ។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចអាននិងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន ។ ឯកសារខ្លះទៀតរួមមាន : ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់ក្ស ទូរលេខឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្លឹះនៃសប្តាញពីររណ្តៅសាកសពទីតាំងកុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកដូនសាធារណជនពីថ្ងៃច័ន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង៨ដល់ម៉ោង១២ និងពេលរសៀលពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៥ ។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង ជាដល្លា តាមរយៈ ទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬអ៊ីម៉ែល truthphalla.c@dccam.org ។

ចម្លើយសារភាពរបស់ ស៊ា ស៊ីផាន ហៅ និត យុទ្ធជនពេទ្យ «៣-៩៨»

(ដកស្រង់ចេញពីឯកសារចម្លើយសារភាពលេខ : D២១២៦៦)

ស៊ា ស៊ីផាន ហៅ និត ភេទប្រុស អាយុ២៩ឆ្នាំ កើតនៅភូមិ ស្វាយទាប ឃុំស្វាយទាប ស្រុកចម្ការលើ ខេត្តកំពង់ចាម ។ នៅក្នុង របបបង្កើនក្រហម និត ជាអតីតយុទ្ធជនពេទ្យ «៣-៩៨» ហើយ ត្រូវបានអង្គការចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃ១៩ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ និងបញ្ជូន មកមន្ទីរ «ស-២១» ។ ឯកសារចម្លើយសារភាព សរសេរដោយ ដែលមានចំនួន៩១ទំព័រ ដែលសាមីខ្លួនបានសរសេរសារភាពរៀប រាប់ពីប្រវត្តិ និងសកម្មភាពរបស់ខ្លួនជាមួយបក្សពួកផ្សេងទៀត ធ្វើសកម្មភាពជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីប្រឆាំងនឹងបដិវត្តន៍ ។ យើងមិន ដឹងថាការឆ្លើយសារភាពរបស់ និត ពិតឬយ៉ាងណានោះទេ ព្រោះ គាត់ត្រូវរងនូវទារុណកម្មពីសំណាក់អង្គការស្នងការចម្លើយ ។ ខាងក្រោម

នេះជាសេចក្តីដកស្រង់ដោយសង្ខេបពីប្រវត្តិ និងសកម្មភាពនៅ ក្នុងចម្លើយសារភាពរបស់ និត :

និត រៀនបានត្រឹមថ្នាក់ទី៣ នៅអនុវិទ្យាល័យស្តី ស្ថិតនៅ ក្នុងឃុំស្តី ស្រុកចម្ការលើ ខេត្តកំពង់ចាម ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៩ និត បាន ឈប់រៀន ហើយមកជួយធ្វើស្រែចម្ការឪពុកម្តាយនៅភូមិកំណើត វិញ ។ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៦៩ និត ត្រូវបាន យុទ្ធសំរៀន មេឃុំ ស្វាយទាបឲ្យធ្វើជាស្មៀនរបស់គាត់ផង និងធ្វើជាតិញតាមដាន រកខ្មែរក្រហមផង ហើយបានទទួលនាមឲ្យភ្ជាប់ខ្សែតិញជាមួយ ឈ្មោះ ណុល, តី ឡេង, ចាន់ ធៀន និង ច្រឹង ដទៃលេខមួយ ឃុំ ស្វាយទាប ។ ក្រោយពីបានភ្ជាប់ខ្សែហើយ និត និងបក្សពួកបាន

រូបថតជនរងគ្រោះ នៅសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្ទែង អតីតមន្ទីរស-២១

ធ្វើសកម្មភាពតានតឹង យឹម និង យ៉ាន ដែលជាបុគ្គលិកខ្មែរក្រហម ហើយបានរាយការណ៍ឲ្យទៅឈ្មោះ ប្រាក់ ស៊ីសង្កា អភិបាលស្រុក ចម្ការលើ ។

ឆ្នាំ១៩៧០ សំអៀន បានចាត់តាំង និង ឲ្យចូលធ្វើទាហាន នៅបន្ទាយសាយឧបស័ករណ៍ពង្សាម នៅក្រោមបញ្ជាការស័ក្តិ មួយ មាស យ៉ាន មាននាងជាការប៉ុរ៉ាល់សែហ្វ ។ នៅខែឧសភា មាស យ៉ាន បានចាត់តាំង និង និង ណុល ឲ្យចូលទៅបង្កប់ខ្លួនក្នុងជួរ បង្កើតនូវ ។ ក្រោយមក នៅថ្ងៃទី៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧០ និង និង ណុល បានចូលបង្កើតនូវ នៅសាលាបច្ចេកទេសយោធាស្រុកចម្ការ លើ ដែលមានឈ្មោះ មិន គណៈស្រុក ចម្ការលើជាអ្នកទទួលនាម ។ នៅសាលាបច្ចេកទេសយោធាស្រុកចម្ការលើបានមួយរយៈ និង បានស្គាល់ឈ្មោះ សំ គណៈអប់រំសាលាយោធាស្រុក, ស៊ាន លី ប្រធានក្រុមសាលាយោធាស្រុក និងជាអតីតអ្នកប្រដាល់ នៅក្នុងពេញ និងជាគិញទាហាននៅកងពលតូចទី២៨, និង ណាង យុទ្ធជនសាលា យោធា (ស្លាប់នៅលើសមរភូមិ តាលន់) ហើយមានការរាប់អាន គ្នាជិតស្និទ្ធរហូតមក ។ បន្ទាប់មក នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧០ សំ បានអប់រំ និង ឲ្យក្បត់បង្កើតនូវ ហើយបានប្រាប់ថា ឈ្មោះ ណាង, ស៊ាន លី, ព្រីស ប្រធាន ឃុំល្វាលើ ក៏ជាខ្សែក្បត់ដែរ និងស្ថិតនៅ ក្រោមការដឹកនាំរបស់ឈ្មោះ រដ្ឋ ។ ខែកញ្ញា ក្រោយពីជាសះ ស្បើយ ពីជំងឺគ្រុនចាញ់មក និង ត្រូវបានឈ្មោះ ណា ប្រធានពេទ្យ ស្រុកចម្ការលើ (ស្លាប់ឆ្នាំ១៩៧៦ ដោយលេបថ្នាំ នៅកំពង់សោម ក្រុង) ស្នើឲ្យមករៀនពេទ្យ ។ ពេលមករៀនពេទ្យ និង បានស្គាល់ នារីពេទ្យចំនួនបីនាក់ផ្សេងទៀត គឺនារី ស, នារី ដាន់, និងនារី ឡើង ដែលអង្គការបានចាត់តាំងឲ្យមករៀនពេទ្យនៅទីនេះដែរ ហើយអ្នក ទាំងបួន ត្រូវបាន ណា អប់រំឲ្យក្បត់បង្កើតនូវ ។ នៅចុងខែវិច្ឆិកា និង បុគ្គលិកបានធ្វើសកម្មភាពចាក់ថ្នាំសម្លាប់អ្នកបួសម្នាក់ឈ្មោះ ឆេន ប្រធានក្រុមអនុសេនាតូច២០២ ហើយរាយការណ៍ប្រាប់ ថ្នាក់លើថារបួសធ្ងន់ពេក សង្រ្គោះមិនទាន់ ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧០ អង្គការបានចាត់តាំង និង ឲ្យទៅធ្វើពេទ្យនៅក្នុងអនុសេនាតូច២០១ អនុសេនាធំ៨២ (ស្រុកចម្ការលើ) ។ នៅពេលចេញដំណើរ ណា បានមកណែនាំឲ្យ និង ខិតខំប្រមូលកម្លាំងក្បត់ថែមទៀត ។ នៅ អង្គភាពយោធាបានមួយរយៈ និង បានស្គាល់ ជន និងបានអប់រំជន

ឲ្យចូលបម្រើក្នុងខ្សែក្បត់ជាមួយក្រុមរបស់ខ្លួន ហើយបានរួមគ្នា សម្លាប់យុទ្ធជនដែលមានរបួសម្នាក់ ។

ឆ្នាំ១៩៧១ និង និង ជន បានលួចដុតចម្ការចេកនៅភូមិថ្មីឃុំ បុសខ្នុរ បណ្តាលឲ្យនេះសម្ភារអង្គការអស់មួយចំនួន មានខោអាវ គ្រាប់កាំភ្លើងអាកា២០០ គ្រាប់ និងគ្រាប់បែកដៃដងឈើ២គ្រាប់ និងបានអប់រំឈ្មោះ ភឿន និង ថុន ជាយុទ្ធជននៅអនុសេនាតូច ២០១ ឲ្យក្បត់បង្កើតនូវ ហើយបានធ្វើសកម្មភាពសម្លាប់យុទ្ធជន ដែលមានរបួសម្នាក់នៅសមរភូមិថ្មីពួន ខេត្តកំពង់ចាម ។ ខែមិថុនា អង្គការបានចាត់តាំង និង ឲ្យមកលក់ថ្នាំពេទ្យនៅ ឱសថស្ថានស្រុក ចម្ការលើ ។ និង ក៏បានភ្ជាប់ខ្សែជាមួយ ណា វិញព្រោះមន្ទីរពេទ្យ នៅជិតគ្នា ។ ពេលនោះ ណា ក៏បានចាត់តាំងឈ្មោះ វ៉ា ឲ្យមកលក់ថ្នាំ ជាមួយ និង ដែរ ព្រមទាំងបានទទួលនាមឲ្យភ្ជាប់ខ្សែជាមួយគ្នាផង ហើយបានណែនាំឲ្យ និង ឲ្យស្គាល់ខ្សែរយៈក្បត់ផ្សេងទៀតដែលខ្លួន កសាង មានឈ្មោះ លាន ប្រធានពេទ្យស្រុកចម្ការលើ, ឆាយ នីរសារមន្ទីរពេទ្យ “ល-៩៣” ។ ប្រាំថ្ងៃក្រោយមក និង, លាន និង វ៉ា បានរួមគ្នាចាក់ថ្នាំសម្លាប់អ្នកជំងឺម្នាក់ ។ ក្រោយមក លាន បាន ទទួលនាមខ្សែក្បត់ពីរនាក់ទៀតឲ្យ និង បានស្គាល់មានឈ្មោះ ឆេន និង ជិន ។

ឆ្នាំ១៩៧២ អង្គការបានចាត់តាំងឲ្យ និង ទៅនៅមន្ទីរពេទ្យ “ល-៩៣” ។ នៅទីនោះ និង បានជួប ណា និងបានភ្ជាប់ខ្សែក្បត់ជា មួយគ្នាឡើងវិញ ។ ក្រោយមក និង, ឆាយ, និងនារី ដាន់ បានទទួល ការចាត់តាំងពីអង្គការឲ្យទៅមន្ទីរពេទ្យ “ត-១៥” (ស្នាក់ការរបស់ មន្ទីរពេទ្យ “ល-៩៣”) នៅភ្នំក្រវាត់សមរភូមិ ថ្មីពួន (កំពង់ចាម) ។ មុនពេលចេញដំណើរ ណា បានមកប្រាប់ និង ឲ្យខិតខំទាត់ខ្លួនខ្សែ រយៈចាស់ៗ ដែលបង្កប់ខ្លួនក្នុងអង្គភាពយោធាកាលពីឆ្នាំ១៩៧០ ឡើងវិញ ដើម្បីឆ្លាយស្រួលបន្តសកម្មភាពទៅថែមទៀត ។ នៅ ក្នុងមន្ទីរ “ត-១៥” បាន៤ថ្ងៃ និង មានជំងឺ ហើយបានបញ្ជូនមក សម្រាកព្យាបាលនៅពេទ្យ “ល-៩៣” ។ ជាងមួយខែក្រោយមក នៅពេលជាសះស្បើយពីជំងឺ និង បានចេញពីមន្ទីរពេទ្យ “ល- ៩៣” ហើយផ្លាស់មកនៅមន្ទីរ “ត-៥២” (ពេទ្យភស្តុភារសេនា ធិការភូមិភាគទន្តរ) ។ ពេលនោះ ណា បានចាត់តាំង និង ឲ្យទទួល ខុសត្រូវព្យាបាល អ្នកជំងឺធ្ងន់ៗមួយផ្ទះ ហើយបានណែនាំថា

“បើជំងឺធ្ងន់ៗព្យាបាលមិនប្រសើរនឹងជាទេចាក់ថ្នាំសម្រាប់តែម្តងទៅ ។ ខែមិថុនា ណា បានចាត់តាំង និត, ធាន និង នារី ស ឲ្យនាំយកនារី ពេទ្យឈ្មោះ រឿន ទៅចាក់ថ្នាំសម្រាប់ចោល ព្រោះនារីពេទ្យម្នាក់ នេះបានដឹងពីសកម្មភាពក្បត់របស់គាត់ ។ ក្រោយមក មន្ទីរពេទ្យ “ត-៥២” បានរើមកនៅ មន្ទីរ “ព-៦៦” នៅក្នុងភូមិអណ្តូស ឃុំស្ពឺ ស្រុកចម្ការលើ ។ និត រស់នៅទីនោះបានប្រហែលដប់ថ្ងៃ អង្គការក៏បានចាត់តាំងឲ្យទៅនៅមន្ទីរពេទ្យ “ត-១៥” សមរភូមិ ភូមិទិត ។ នៅមន្ទីរពេទ្យ “ត-១៥” និត បានជួបខ្សែ រយៈក្បត់ របស់ខ្លួន និងបានរួមគ្នាបន្តធ្វើសកម្មភាពតទៅទៀត ។ ក្រោយមក និត បានផ្លាស់មកនៅមន្ទីរ “វ-៣” ក្នុងភូមិជយោ ឃុំជយោ ស្រុក ចម្ការលើ ។ ស្របពេលនោះដែរ អង្គការបានរៀបចំចាត់តាំង គណៈកម្មាធិការ ដឹកនាំដែលមាន ណា ទទួលនាទីជាប្រធាន ទួន (អនុប្រធាន ទួន ជាខ្សែរយៈរបស់ ណា) និង និត ជាសមាជិក ហើយមានភារកិច្ច ដោយឡែក គឺនៅផ្នែកបច្ចេកទេសព្យាបាលជំងឺ ទូទៅ ។

ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៣ និត, ណា, ទួន, និងនារី ស បានរួមគ្នា ធ្វើសកម្មភាពសម្រាប់អ្នកជំងឺម្នាក់ឈ្មោះ យ៉ន ប្រធានក្រុមកង ស៊ើបការណ៍វរសេនាតូច៣១២ ដោយប្រើវិធីចាក់ថ្នាំសម្រាប់ ។ ដល់ខែមីនា អង្គការបានដក និត ឲ្យទៅបំពេញកិច្ចការនៅមន្ទីរដ-៣ នៅភូមិស្ពឺខាងលិច ឃុំស្ពឺ និងបានទទួលនាទីជាប្រធានបច្ចេកទេស ផ្នែកព្យាបាលនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ “ដ-៣” នេះ ។ ក្រោយមក និត បានទៅលេង ណា នៅមន្ទីររបស់គាត់ ។ ពេលនោះ ណា បានណែនាំ និត ឲ្យខិតខំធ្វើការងារឲ្យបានល្អ ខិតខំរៀនសូត្រពង្រឹងសមត្ថភាព បច្ចេកទេសរបស់ខ្លួនឲ្យកាន់តែមានជំនាញថែមទៀត ធ្វើយ៉ាងណា ឲ្យអង្គការជឿជាក់ និងទុកចិត្ត ដោយស្រួលពេលធ្វើសកម្មភាពក្បត់ ផ្សេងៗ អង្គការមិនសូវចាប់អារម្មណ៍ ។ ចំណែក ណា ខ្លួនឯងត្រូវ បានអង្គការដកឲ្យទៅប្រចាំការព្យាបាល និងសង្រ្គោះអ្នក ជំងឺធ្ងន់ៗ នៅជិតសមរភូមិប្រយុទ្ធ ហេតុនេះត្រូវផ្តាច់ការទាក់ទងគ្នាមួយ រយៈពេលសិន ។ បន្ទាប់មកមន្ទីរដ-៣ ត្រូវបានអង្គការរំលាយ បញ្ចូលជាមួយមន្ទីរពេទ្យ “ដ-១” ដោយប្តូរលេខទៅជាមន្ទីរ “ដ-៥” នៅពេលនោះ និត បានទទួលនាទីជាអនុប្រធាន និងឈ្មោះ ឡេង ទទួលនាទីជាប្រធានមន្ទីរ ។ ខែកក្កដា និត បានផ្លាស់មកនៅ

មន្ទីរ ក-១៨ (ភស្តុភារសេនាធិការភូមិភាគខត្តរ) វិញ និងមាននាទី ជាប្រធានពួក និងភ្ជាប់បញ្ជីស្បៀងចេញចូល ។ ក្រោយមកទៀត គឺនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ និត ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅធ្វើជា ប្រធានពេទ្យវរសេនាតូច ៨២១ (ចល័តខត្តរ) ដែលមាន ទួន ជាប្រធានវរសេនាតូច ហ៊ុន ជាអនុប្រធានវរសេនាតូច ។

ឆ្នាំ១៩៧៤ និត បានទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយឈ្មោះ សេន យុទ្ធជនអនុសេនាធំទី២ វរសេនាតូច ៨២១ និង យ៉ន យុទ្ធជនអនុសេនាធំទី៣ វរសេនាតូច៨២១ ហើយបានអប់រំអ្នក ទាំងពីរឲ្យក្បត់បដិវត្តន៍បាន និងបានធ្វើសកម្មភាពចាក់ថ្នាំសម្រាប់ យុទ្ធជនរួមម្នាក់ឈ្មោះ សូយ ។ បន្ទាប់មក អង្គភាពរបស់ និត បានផ្លាស់មកនៅភូមិសំបួរ (ចម្ងាយប្រហែល៧គីឡូម៉ែត្រពីព្រែក ក្តាម) ។ ពេលនោះ និត បានជួប ទួន ប្រធានសេដ្ឋកិច្ច មន្ទីរពេទ្យដ-៨ ហើយក៏បានណែនាំឲ្យស្គាល់ឈ្មោះ ស្រីន បុគ្គលិកពេទ្យដ-៨ ជាខ្សែរយៈក្បត់ដែលគាត់ទើបកសាងបាន ។ ក្រោយមកទៀត អង្គភាពរបស់ និត បានបញ្ចូលគ្នាជាមួយវរសេនាធំ០៦ ផ្នែក កាំភ្លើងធំ ភូមិភាគខត្តរ ពេលនោះឈ្មោះ សុផ ត្រូវបានចាត់តាំង ធ្វើជាប្រធានវរសេនាតូច១៣ ផ្នែកកាំភ្លើងធំ ធំ១០៥ម.ម និង ដេកា១០៦ម.ម ហើយក៏បានភ្ជាប់ខ្សែជាមួយគ្នាធ្វើសកម្មភាព តរៀងមក និងបានទទួលការចាត់តាំងពីឈ្មោះ សុផ ឲ្យសម្រាប់មិត្ត រឿន ប្រធានក្រុមវរសេនាតូច១៣ ព្រោះ រឿន នេះអប់រំឲ្យក្បត់ បដិវត្តន៍មិនបាន ។

ឆ្នាំ១៩៧៥ និត ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យចាំទទួលអ្នក រួមសេនាស្នាក់ការវត្តព្រៃ ដែលមានចម្ងាយប្រាំគីឡូម៉ែត្រពី សមរភូមិភូមិធំ (ខត្តរ) ។ ពេលនោះ សុផ បានណែនាំ និត ឲ្យស្គាល់ រដ្ឋ ហើយ រដ្ឋ បានណែនាំបន្តឲ្យស្គាល់ ខន ជាបក្សពួកក្បត់ដែលខ្លួន កសាងបាន ។ បន្ទាប់មក និត, ឆាន និង សេន បានទទួលការចាត់ តាំងពី សុផ ឲ្យកម្ទេចកាំភ្លើងធំ១២០ម.ម អស់មួយដើម ដោយ យកគ្រាប់ចងខ្សែទម្ងាត់ក្នុងកាណុង ។ បន្ទាប់មកទៀត និត បាន ស្គាល់ ហ៊ាល ប្រធានពេទ្យវរសេនាតូច១៥ វរសេនាធំ៨០៦, ណាត អនុប្រធានពេទ្យ វរសេនាតូច១៥ កងពល៣១០ តាមការ ទទួលសារមរបស់ ឆាន ។ នៅពេលនោះដែរ និត និង ហ៊ាល បាន រួមគ្នាចាក់ថ្នាំសម្រាប់អ្នករួមឈ្មោះ សុត ប្រធានពួកវរសេនាតូច

១៧ វិសេស៨៨០ ៦, ឈ្មោះ ពៅ ប្រធានក្រុមការងារក្នុងដេកា ៨២ម.ម វិសេស៨៨០៧ និងបានប្រើល្បិចនាំយកឈ្មោះ ឆ្លុន ទៅសម្លាប់ចោលនៅមុខទូលគោកតាមការចាត់តាំងរបស់ សុខ ដោយមូលហេតុ សុខ អប់រំឲ្យក្សត្របងជិត្តនមិនបាន ។ នៅខែសីហា អុន បានដឹកនាំការប្រជុំតូចមួយ ដែលអ្នកចូលរួមមាន និត, ទួន, ចាន់, នីន, នារី យីម, នារី អ៊ុន និងនារីជាតិ ។ ពេលនោះ អុន បាននិយាយថា ការជួបជុំគ្នានេះ គឺក្នុងគោលបំណងឲ្យយើងទាំងអស់គ្នាបានស្គាល់គ្នា និងភ្ជាប់ខ្សែរយៈជាមួយគ្នាចាប់ពីពេលនេះតទៅ ហើយយើងមានផែនការមួយផ្សេងទៀត គឺសម្លាប់មិត្ត ប៉ុន ដែលជាប្រធានក្រុមនៅកងពល៤៥០ ជាអ្នកដឹកនាំសម្រាកព្យាបាលជំងឺនៅអគារសង្គ្រោះ ។ អុន បានបន្តថា នៅព្រឹកថ្ងៃស្អែក វេលាម៉ោង១១ យើងនឹងសម្រេចផែនការនេះឲ្យបាន ។ អុន បានចាត់តាំង នីន, នារីជាតិ, នារី យីម, នារី អ៊ុន និងនិត ឲ្យសហការរួមគ្នាដើម្បីសម្រេចផែនការនេះ ។ ដល់ពេលកំណត់ធ្វើសកម្មភាព និត និងបុគ្គលិកបានមកជួបជុំគ្នា ហើយបានធ្វើកិច្ចការនេះបានសម្រេចដោយមិនមានបែកការណ៍ឡើយ ។

ឆ្នាំ១៩៧៦ មន្ទីរពេទ្យ “ព-៤៩” ត្រូវប្រគល់ទៅអង្គភាពសេនាធិការ ឯបុគ្គលិកមួយចំនួនក្នុងនោះមាន នារីយីម, នារីទន, នារីជាតិ, ចារ, ចិត្រ និង ថេត ដែលជាខ្សែក្សត្ររបស់ និត ត្រូវបានអង្គការឲ្យទៅនៅមន្ទីរពេទ្យ “ព-៤១” ក្នុងកងពល៣១០ ។ រីឯបុគ្គលិកមួយចំនួនទៀតមាន និត, អុន, ផែន, ទួន, ដន, នារីអ៊ុន, នារីហេន (ជាខ្សែរយៈក្សត្ររបស់ និត ដែរ) ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យទៅបំពេញភារកិច្ចនៅមន្ទីរពេទ្យចាស់ ពេលនោះអង្គភាពនារីកងពល៧០៣ ចំនួនជាង២០០ នាក់ ត្រូវអង្គការឲ្យមកបំពេញភារកិច្ចក្នុងមន្ទីរពេទ្យនេះដែរ ហើយឈ្មោះ ប៊ុន, សារឿន, នុត, អុន ជាគណៈកម្មាធិការរៀបចំមន្ទីរពេទ្យ (នៅពេលនោះមន្ទីរពេទ្យ “ព-៤៩” ប្តូរមកជាមន្ទីរពេទ្យ “ព-៩៨” វិញ) ។ ដោយឡែកនិត នៅពេលនោះត្រូវបាន ប៊ុន ចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាប្រធានក្រុមអគារសង្គ្រោះ ទទួលខុសត្រូវផ្នែកបញ្ជីអ្នកជំងឺចេញចូល និងស្ថិតិអ្នកជំងឺផ្សេងៗ ។ ក្រោយមក អុន បានរៀបចំដឹកនាំការប្រជុំមួយ ដែលអ្នកចូលរួមនៅពេលនោះមាន ផែន, ដន, ទួន, រ៉ូម, វីន, ហ៊ាង, និត, និង អុន ។ ក្រោយពីបានធ្វើការណែនាំឲ្យស្គាល់គ្នាជាខ្សែរយៈ

រួចមក អុន បាននិយាយថា ចាប់ពីពេលនេះតទៅ យើងត្រូវខិតខំបំផុសមហាជនក្នុងអង្គភាព៧០៣ ដែលរស់នៅជាមួយយើងឲ្យបែកបាក់សាមគ្គី នៅក្នុងអង្គភាព, ហើយអប់រំប្រមូលកម្លាំងអ្នកទាំងនោះឲ្យចូលបម្រើការងារក្នុងខ្សែក្សត្ររបស់យើង ។ អុន បានណែនាំឲ្យស្គាល់ខ្សែរយៈក្សត្រម្នាក់ទៀតឈ្មោះ សាន ជាគណៈកម្មាធិការបច្ចេកទេសព្យាបាលជំងឺទូទៅពេទ្យ “ព-២៧” ។ អង្គប្រជុំបានបញ្ចប់ យើងក៏បានបែកគ្នាទៅបំពេញភារកិច្ចរៀងៗខ្លួន ។

ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ពេលដែល និត សម្រាកព្យាបាលជំងឺនៅមន្ទីរពេទ្យ អុន បានមកប្រាប់ និត ថា កាលពីប៉ុន្មានថ្ងៃមុនមិត្តអុល បានមកប្រាប់ថា មិត្ត ឆាន និង មិត្ត ហ៊ាង ត្រូវបានអង្គការកម្ទេចចោលហើយ ។ ហេតុនេះ ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ស្មើទាំងអស់គ្នា ត្រូវមានការប្រុងប្រយ័ត្នជាប់ជានិច្ច មុននឹងធ្វើសកម្មភាពអ្វីមួយត្រូវពិភាក្សាពិនិត្យ តាមដានសភាពការណ៍ឲ្យបានច្បាស់លាស់ ល្អិតល្អន់ ចៀសវាងនាំឲ្យបែកការណ៍ ខូចប្រយោជន៍ធំៗ តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី យើងមិនត្រូវរាថយទេ គឺយើងនៅតែមានផែនការនិងធ្វើសកម្មភាពជាបន្តបន្ទាប់ទៀត កុំឲ្យដាច់ បើគ្មានសកម្មភាពអ្វីធំដំទេ ក៏យើងនៅតែធ្វើនេះបន្តិចធ្វើនោះបន្តិច អ្នកឲ្យមានសភាពច្របូកច្របល់នៅក្នុងអង្គភាព ដើម្បីបង្កចន្លោះឆ្ងាយ និងបង្កកំដៅការអង្គការកុំឲ្យកសាងប្រទេសបានលឿនទៅមុខបាន ។ ក្រោយពីបានជាសះស្បើយពីជំងឺមក និត ត្រូវបាន ប៊ុន ចាត់តាំងឲ្យទទួលនាទីជាអនុប្រធានការិយាល័យមន្ទីរពេទ្យ ហើយមានភារកិច្ចដោយឡែកគឺភ្ជាប់ខាងបញ្ជីភស្តុភារ (ផ្នែកខាងស្បៀង និងសម្ភារចេញចូលក្នុងមន្ទីរ ព-៩៨) ។

ខែបន្ទាប់មក អុន បានរៀបចំការប្រជុំតូចមួយដែលអ្នកចូលរួមមាន រ៉ូម, សាន គណៈកម្មាធិការបច្ចេកទេសព្យាបាលជំងឺទូទៅពេទ្យព-២៧ ពាណិជ្ជកម្មរដ្ឋ, ផែន, ម៉ុន យោធាវិសេស៨១១ កងពល៣១០ (ចាប់ខ្លួន), នុត សមាជិកមន្ទីរពេទ្យ “ព-៩៨” (ចាប់ខ្លួន), នីន និង ទួន ។ ក្រោយពីបានណែនាំឲ្យស្គាល់និងភ្ជាប់ជាខ្សែរយៈក្សត្រជាមួយគ្នារួចមក ម៉ុន បានលើកឡើងថា ចាប់ពីពេលនេះទៅ ស្មើមិត្តយើងនៅអង្គភាពពេទ្យនីមួយៗ ដូចជាមន្ទីរពេទ្យ “ព-២៧” មន្ទីរពេទ្យ “ព-៣១” និងជាពិសេសនៅមន្ទីរ “ព-៩៨” នេះត្រូវខិតខំអប់រំ ប្រមូលកម្លាំងឲ្យបានច្រើនយ៉ាង

ហេតុណាស់ឲ្យបានពី៣០០ ទៅ ៤០០ នាក់ ក្នុងរយៈពេលបួនខែ ទៅមួយ ។ រីឯ ថ្នាំសង្កូវ ដូចមិត្តយើងបានត្រៀមខ្លះៗរួចមកហើយ តែយើងត្រូវប្រមូលឲ្យបានច្រើនថែមទៀត ដើម្បីប្រើផែនការ របស់យើង ។ នៅពេលទទួលបានផែនការហើយ ការប្រជុំក៏បាន បញ្ចប់សមាជិកទាំងអស់ក៏បានបំបែកគ្នាទៅពេលនោះដែរ ។ ក្រោយ ពីទទួលបានផែនការរួចមក និត និងបក្សពួកបានធ្វើសកម្មភាព ធ្វើឲ្យមន្ទីរ ពេទ្យ “ព-៩៨” មានសភាពប្របូកប្របល់ និងបែកបាក់សាមគ្គីគ្នា ពីក្រុមមួយទៅក្រុមមួយទៀត ដោយយកគ្រាប់កាំភ្លើង មូលដេរ ក្រណាត់ និងដែកកោលច្រែស៊ីទៅដាក់ក្នុងបាយ សម្ល និងបត់ជើង ធំដាក់កន្លែងនេះបន្តិច កន្លែងនោះបន្តិច និងសរសេរជាពាក្យស្លោក វាយប្រហារនយោបាយរបស់អង្គការជាដើម ។ សកម្មភាពនេះ ធ្វើឲ្យសមាជិកក្នុងក្រុមនីមួយៗ នៅក្នុងអង្គភាពទាំងអស់ ដែល ទុកចិត្តគ្នា ឆ្ងាយស្រួលអូសទាញកម្លាំងឲ្យចូលមកក្នុងក្រុមក្បត់ របស់ខ្លួនបានមួយចំនួន ។

នៅចុងខែសីហា ជំងឺ និត បានរើឡើងវិញ ប៉ាវីន បានសម្រេច បញ្ជូន និត ឲ្យទៅសម្រាកនៅពេទ្យ “ព-១៧/មេសា” ។ ពេលនោះ រ៉ូម និង កា បានមកសួរសុខទុក្ខ និត នៅមន្ទីរពេទ្យ និងបានរាយការណ៍ ប្រាប់ និត ថា បក្សពួករបស់ខ្លួនបានផ្អាកធ្វើសកម្មភាពមួយរយៈពេល ដោយអង្គការកំពុងតាមដានរាល់សកម្មភាពរបស់ពួក យើងទាំង យប់ទាំងថ្ងៃ និងចាត់តាំងកម្លាំងឲ្យធ្វើការយាមកាមគ្រប់ទីកន្លែង ឯការអប់រំកៀងក្រមួលកម្លាំង ពួកយើងនៅអនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់ ។ ឆ្លៀតក្នុងពេលនោះដែរ រ៉ូម បានណែនាំឲ្យ និត បានស្គាល់ខ្សែរយៈ ក្បត់មួយ ចំនួនមាន នារីមិន ប្រធានក្រុមសេដ្ឋកិច្ចពេទ្យ “ព-៩៨”, នារីរ៉ាន់ យុទ្ធនារីពេទ្យ “ព-៩៨” (ចាប់ខ្លួន) , លាន ប្រធានពួកក្នុង កង១៣ ពេទ្យ “ព-៩៨”, ស៊ីនួន បុគ្គលិកពេទ្យផ្នែកថតស្ទុះ (ចាប់ ខ្លួន) , និង សិត បុគ្គលិកពេទ្យ ផ្នែកវះកាត់ ។

នៅចុងខែវិច្ឆិកា អុន និង និត បានទៅជួប នីន ។ ពេលនោះ នីន បានរាយការណ៍ប្រាប់ថា កន្លងមក បក្សពួកយើងបានកម្ទេច កម្លាំងបដិវត្តន៍អស់បួននាក់ និងបានបំផុស បាក់ចុច គ្លឹះឆ្លៀល ធ្វើ យ៉ាងណាឲ្យមហាជនក្នុងពេទ្យនេះ មានការបែកបាក់សាមគ្គីគ្នា ប្រកាន់បក្សពួកពីក្រុមមួយទៅក្រុមមួយ និងបានអូសទាញកម្លាំង សំខាន់ៗ បានចំនួនប្រាំនាក់ឲ្យចូលរួមជាមួយក្រុមក្បត់របស់យើង

មានឈ្មោះ ឡាយ ប្រធានមន្ទីរពិសោធន៍ថ្នាំ ពេទ្យ “ព-៣១” , កែម ប្រធានក្រុមយុវនិពេទ្យ “ព-៣១” , ដេត គណៈកម្មាធិការបច្ចេក ទេសព្យាបាលជំងឺទូទៅពេទ្យ “ព-៣១” , ជាន អនុប្រធានអគារ ផ្នែកព្យាបាលជំងឺធ្ងន់ ពេទ្យ “ព-៣១” និង គុណ ប្រធាន សេដ្ឋកិច្ច ពេទ្យ “ព-៣១” និងបានភ្ជាប់ខ្សែរយៈជាមួយ មិន ប្រធាន “ព- ៣១” កងពល៣១០ ។ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៦ ខ្សែរយៈរបស់ និត មួយចំនួននៅមន្ទីរពេទ្យ “ព-៩៨” ត្រូវបានអង្គការដកចេញ មិន ដឹងថាដកឲ្យទៅទីកន្លែងណាទេ ។ លុះក្រោយមក ទើបដឹងតាមរយៈ ប៉ាវីន ប្រាប់ថា អ្នកទាំងអស់នោះត្រូវអង្គការចាប់ខ្លួនអស់ហើយ ។

ឆ្នាំ១៩៧៧ ប៉ាវីន បានចាត់តាំង និត, រ៉ូម និង ហ៊ាន ទៅ បំពេញភារកិច្ចនៅឯចម្ការស្ទឹងជ្រៅ មានចម្ងាយប្រហែលប្រាំគីឡូ ម៉ែត្រពីស្ថានីយ៍ព្រែកត្នោត ។ ពេលទៅដល់ និត បានជួបខ្សែរយៈ ក្បត់ចាស់ៗ របស់ខ្លួនមួយចំនួនដែលបំពេញការងារនៅទីនោះ ដែរ ។ បន្ទាប់ពីបានជួបជុំគ្នាមក និត និងបក្សពួកក៏បានចាប់ផ្តើមរួម គ្នាអនុវត្តផែនការបង្ខំបង្ខំរាល់ដំណាំនៅទីនោះបន្តទៀត ដែល មានដំណាំឈ្មោក ត្រឡាច ត្រសក់ សណ្តែក ស្ពៃ ជាដើម ។ ពាក់ កណ្តាលខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ឈ្មោះ សារឿន បានចាត់តាំង និត, នារីរ៉ាន់, នារីសំ និង ហ៊ាន ឲ្យទៅកាប់ទសនៅកោះកុង ហើយបាន ធ្វើដំណើរតាមរថយន្តមកជួបជុំគ្នានៅមន្ទីរនិរសារក្រុង ។ ពេលមក ដល់មន្ទីរនិរសារក្រុង សារឿន បានប្រាប់ថា បន្តិចទៀតនឹងមាន រថយន្តខាងកសិករសេនាធិការមកដល់ ព្រោះរថយន្តនោះត្រូវ ធ្វើដំណើរទៅកន្លែងកាប់ទសដែរ ហេតុនេះស្នើមិត្តទាំងអស់គ្នា រង់ចាំបន្តិចសិន ។ បន្ទាប់មក ក៏មានរថយន្តឡើងវិញមួយគ្រឿង មកឈប់នៅខាងមុខផ្ទះនិរសារក្រុង ពេលនោះ សារឿន បានប្រាប់ ឲ្យអ្នកទាំងបួនយកអីវ៉ាន់ឡើងឡាន ។ ពេលអង្គុយលើឡានស្រួល បួលហើយ ឡាននោះក៏ចេញដំណើរទៅ ។ នៅពេលចេញដំណើរ បានប្រហែលប្រាំរយម៉ែត្រ ឡាននោះក៏បានឈប់នៅមុខផ្ទះមួយ ដែល និត មិនធ្លាប់ស្គាល់ ។ បន្តិចក្រោយមក មានមិត្តម្នាក់មក ប្រាប់ថា ស្នើមិត្តយើងចុះមកសម្រាកនៅទីនេះសិន ព្រឹកស្អែកសឹម បន្តដំណើរទៅមុខទៀត ។ ក្រោយ ពីចូលទៅដល់ក្នុងផ្ទះអង្គុយ ស្រួលបួលហើយ និត, នារីរ៉ាន់, នារីសំ និង ហ៊ាន ត្រូវបានអង្គការ ចាប់ខ្លួនតែម្តង ។ **រេង រេង**

ឡោ ធន : មន្ទីរបីចត្របែកចំណុះឱ្យ មន្ទីរ៨៧០នៃរបបខ្មែរក្រហម១៩៧៥-១៩៧៩

ឡោ ធន ជាអតីតកម្មាភិបាលធ្លាប់បម្រើការងារនៅមន្ទីរ ក-៥ និង ក-៦ ។ ធន បានរៀប រាប់ថា មន្ទីរក-៥, ក-៦, មន្ទីរ បីចត្របែក និងមន្ទីរមួយចំនួនទៀតដែលធ្វើដោយអក្សរ “ក” ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់មន្ទីរបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា (មន្ទីរ៨៧០) ។ ប៉ង គឺជាប្រធានមន្ទីរ៨៧០ និងជាអ្នកគ្រប់គ្រង រួមលើបណ្តាមន្ទីរ ឬអង្គភាពចំណុះទាំងអស់ ។ ធន បានបញ្ជាក់ថា មន្ទីរ ឬអង្គភាពចំណុះទាំងអស់មានលក្ខណៈដូចគ្នា គ្រាន់តែមាន មុខងារខុសគ្នា ខុសហករណ៍ ដូចជាមន្ទីរ ក-៥ ជាកន្លែងបើកវត្ត បង្រៀនវគ្គនយោបាយដល់យុវជន, យុវនារី និងកម្មាភិបាលនៅ តាមបណ្តាមន្ទីរ ឬអង្គភាពចំណុះទាំងអស់ ។ ក-៥ ក៏ជាកន្លែង ស្នាក់នៅ និងរៀនសូត្រវគ្គនយោបាយ និងមាគ៌ាបក្សកុម្មុយនិស្ត កម្ពុជាដល់អតីតនិស្សិត បញ្ញវន្ត និងអ្នកការទូតរណសិរ្សដែលទើប

វិលត្រឡប់ពីបរទេសដំបូង ។ ក-៦ ជាកន្លែងដែលមេដឹកនាំខ្មែរ ក្រហមរៀបចំប្រជុំ និងបង្រៀនវគ្គនយោបាយដល់កម្មាភិបាល ដឹកនាំថ្នាក់ស្រុក, ថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ភូមិភាគ ។ ចំណែកមន្ទីរបីចត្របែក គឺមន្ទីរដែលអតីតនិស្សិត បញ្ញវន្ត និងអ្នកការទូតរណសិរ្ស ដែលត្រឡប់មកពីបរទេសស្នាក់នៅ និងធ្វើពលកម្មបង្កបង្កើនផល ហើយក៏ជាកន្លែងបង្រៀនភាសាខ្មែរ ភាសាចិន និងភាសាអង់គ្លេស ដល់ក្មេងៗ ដែលនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស ។

ឡោ ធន មានស្រុកកំណើតនៅស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៩ គ្រួសាររបស់ ធន (មានឪពុកឈ្មោះ ខៀវ ឡោ ម្តាយឈ្មោះ ថាង សៀម) បានផ្លាស់ទៅរស់នៅខេត្តព្រះវិហារ តាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ នៅខណៈ ពេលដែលខេត្តនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង ។ បន្ទាប់ពីមានរដ្ឋប្រហារ

ឡោ ធន នៅផ្ទះរបស់គាត់

ទម្លាក់សម្តេច សីហនុ នៅថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ តំបន់ភាគ ច្រើននៃខេត្តព្រះវិហារត្រូវ បានកងទ័ពរំដោះដែលដឹកនាំដោយ វៀតកុងបានចុះមកពីខេត្តមណ្ឌលគិរី រតនគិរី វាយកាន់កាប់ ។

នៅថ្ងៃទី១៣ ឆ្នាំ១៩៧១ ធន ចូលបម្រើកងទ័ពរំដោះនៅ តំបន់ ១០៣ (ឈ្មោះ ម៉ាន ជាប្រធានតំបន់ និងឈ្មោះ ហង់ អនុ ប្រធាន) ។ ធន ស្ថិតនៅក្នុងអង្គភាពកងវរសេនាភូមិ៣១១ ដែល មានទំហំ (ជនជាតិបារាយ) ជាប្រធានកងវរសេនាភូមិ ។ នៅដើម ឆ្នាំ១៩៧៣ កងរបស់ ធន ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យមកវាយនៅខេត្ត កំពង់ធំ តាមដងដូរជាតិលេខ៦ នៅម្តុំរំលង បារាយ បញ្ញាជី ត្រពាំងវែង ក្រោមការ ដឹកនាំរបស់ ដែន ខ្មែរវៀតមិញ) ប្រធានកងលេខ ៣៩ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ដដែល ធន ត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យមក ធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីររបស់អង្គការ “ប-២០” នៅផ្នែកដឹកជញ្ជូន សម្ភារ ។ ឈ្មោះ កាន់ ហៅ កេង (ជនជាតិភាគតិច) ជាប្រធាន មន្ទីរ“ប-២០” ដែលមានឈ្មោះ ប័ង ជាអ្នកមើលការទុសត្រូវរួម ។ នៅមន្ទីរ“ប-២០” ធន ធ្លាប់ឃើញ មេដឹកនាំសំខាន់ៗមួយចំនួន ដូចជា ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន, ហ៊ុយន៍, ហ៊ុន នឹម, សោ ភឹម (លេខាភូមិបូព៌ា), យ៉ា (លេខាភូមិភាគឦសាន), កុយ ធួន ហៅ ធុច (លេខាភូមិភាគទន្សាយក់) មកប្រជុំនៅទីនោះ ។ តាមការបញ្ជាក់របស់ ធន មន្ទីរ “ប-២០” មានទីតាំងនៅម្តុំឃុំអារក្សត្នោត ក្នុងស្រុក ស្ទឹងត្រែង ខេត្តកំពង់ចាម ។ នៅជុំវិញមន្ទីរ “ប-២០” មាន ប- ១៧, ប-១៨, ប-១៩ ។ ធន ធ្វើការនៅមន្ទីរ “ប-២០” រហូត ដល់ខ្មែរក្រហមវាយកាន់កាប់បានទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ ១៩៧៥ ។

នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៥ ធន ត្រូវអង្គការបញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើ ការនៅមន្ទីរ ក-៥ ដែលជាមន្ទីរមួយចំណុះឲ្យមន្ទីរ៨៧០ ។ មន្ទីរ ក-៥ មានទីតាំងនៅវិទ្យាស្ថានបច្ចេកវិទ្យាខ្មែរ-សូវៀត (សាលា តិចណូ) សព្វថ្ងៃ ។ ឈ្មោះ កុំ ជាប្រធានគ្រប់គ្រងទូទៅនៅមន្ទីរ ក- ៥ នេះ ។ បូ, ផេន និង ធន ទទួលខុសត្រូវផ្នែកទទួលភ្ញៀវ និងរៀបចំម្ហូបអាហារសម្រាប់សិក្សាកាមមកពីមន្ទីរ, អង្គភាពនានា ចំណុះឲ្យមន្ទីរ-៨៧០ ដែលត្រូវបានបក្សជ្រើសរើសឲ្យមករៀន សូត្រវគ្គនយោបាយនៅមន្ទីរ ក-៥ ។ អតីតនិស្សិត បញ្ញាវន្ត និង អ្នកកាន់តួនាទីណាសិរ្សដែលទើបត្រឡប់មកពីបរទេសវិញក៏ត្រូវបាន

បញ្ជូនឲ្យមកស្នាក់នៅ និងរៀនសូត្រនយោបាយ និងមាគ៌ារបស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅមន្ទីរនេះរយៈពេលពី២ទៅ៣ខែ មុន ពេលអង្គការបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅជនបទ និងកន្លែងផ្សេងៗទៀត ។

ធន បញ្ជាក់ថា ជាទូទៅ កុំ គឺជា អ្នកបើកវគ្គបង្រៀននយោ បាយដល់សិក្សាកាមទាំងនោះ ។ ក្រៅពីនេះមានយុន យ៉ាត (ប្រពន្ធ សុន សេន), ប័ង និង ខៀវ សំផន ។ តាមការបញ្ជាក់របស់ ធន អង្គភាពចំណុះឲ្យ មន្ទីរ-៨៧០ រួមមាន ក-១, ក-២, ក-៣, ក- ៤, ក-៥, ក-៦, ក-៧, ក-៨ និងបន្ទាប់មកទៀត ។ អង្គភាព “ក-១” ជា កន្លែងស្នាក់នៅរបស់ ប៉ុល ពត, នួន ជា (របស់តាៗ) មានទីតាំងនៅម្តុំផ្ទះសម្តេច ហ៊ុន សែន វិមានឯករាជ្យ និងបរិវេណ ខាងក្រោយផ្ទះនោះ ។

ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៦ ធន ត្រូវអង្គការបញ្ជូនមកធ្វើការនៅ មន្ទីរ ក-៦ (មានទីតាំងនៅបុរីកីឡា) បន្ទាប់ពីមន្ទីរ ក-៥ ត្រូវបាន រំលាយចោល ។ កុំ ត្រូវអង្គការបញ្ជូនឲ្យមកធ្វើប្រធានមន្ទីរ ក-៦, បូ ជាអនុប្រធាន និង ធន ជាសមាជិក ។ ធន មានតួនាទីមើលការទុស ត្រូវផ្នែករៀបចំម្ហូបអាហារសម្រាប់ថ្នាក់ដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា ដែលមកប្រជុំ ឬបើកវគ្គបង្រៀននយោបាយនៅមន្ទីរ ក- ៦ ។ ម្ហូបអាហារ ដែលរៀបចំសម្រាប់កម្មាភិបាលទាំងនោះត្រូវ ឆ្លងកាត់ ធន ធ្វើការភ្ជួរសាកជាមុនដើម្បីធានាថា អាហារ ទាំងនោះ ពុំមានជាតិពុល ។ តាមការបញ្ជាក់របស់ ធន មន្ទីរ ក-៦ គឺជាកន្លែង បង្រៀនវគ្គនយោបាយ ដល់កម្មាភិបាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្ត កម្ពុជា ថ្នាក់ដឹកនាំភូមិភាគ ថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ស្រុក ។ ប៉ុល ពត ជា អ្នកបើកវគ្គ ហើយ នួន ជា ជាអ្នកបង្រៀនផ្ទាល់ ។ ក្រៅពីនេះមន្ទីរ ក-៦ ក៏ត្រូវបានប្រើសម្រាប់ ការប្រជុំរបស់គណៈអចិន្ត្រៃយ៍របស់ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាម្តងម្កាលដែរ ។

អំឡុងពេលធ្វើការនៅមន្ទីរ ក-៦ ធន ធ្លាប់ទៅយកបន្លែម្តង ម្កាលនៅមន្ទីរបឹងត្របែក ។ ធន រៀបរាប់ថា មន្ទីរបឹងត្របែក មាន លក្ខណៈដូចជាភូមិមួយ មានទីតាំងនៅម្តុំផ្សារដើមថ្កូវ (ទល់មុខនឹង វត្តសន្សំកុសល គឺនៅផ្នែកផ្លូវម្ខាងម្នាក់) ។ នៅក្នុងបរិវេណមន្ទីរ នេះមានដាំដើមបេក ដើមដូង និងមានព្រៃ ដុះច្រើន ។ ធន បានដឹង ថា មន្ទីរបឹងត្របែកនេះ គឺជាកន្លែងដែលអតីតនិស្សិត បញ្ញាវន្ត និង អ្នកការទូត ណាសិរ្សដែលត្រឡប់មកពីបរទេសស្នាក់នៅ និងធ្វើ

ពលកម្មបន្តបង្កើនផល និងជាកន្លែងបង្រៀនភាសាខ្មែរ ភាសាចិន និងភាសាអង់គ្លេសដល់ក្មេងៗ ដែលនឹងត្រូវបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅ ក្រសួងការបរទេស ។ ប្រធានមន្ទីរប័ន្តត្របែកមុនដំបូងឈ្មោះ សាន់ បន្ទាប់មកឈ្មោះ សារីន ។ ធន បានស្គាល់ និងរាប់អាន ស្និទ្ធស្នាលជាមួយ សាន់ និង សារីន តាំងពីពេលធ្វើការជាមួយគ្នា នៅមន្ទីរអង្គការ “ប-២០” នៅលើភ្នំប័ន្តកេត ក្នុងទឹកដីស្រុក ស្ទឹងត្រែងនៃខេត្តកំពង់ចាមកាលពីមុនឆ្នាំ១៩៧៥មកម្ល៉េះ ។

ក្នុងអំឡុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៧ ធន ត្រូវបានអង្គការដក ឲ្យមកធ្វើការងារសំណង់នៅមុំសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញបន្ទាប់ ពីឈ្មោះ កុំ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយរងការចោទថា កា.ហ្សេ.បេ ។ នៅ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ ធន ត្រូវអង្គការបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅ មន្ទីរ-៣៥ បំណុះឲ្យក្រសួងយោសាណា និងព័ត៌មាន ។ ធន មាន តួនាទីជាអ្នកថតរូបភាព និងដល់តម្លៃភាពយន្តទាក់ទងនឹងការ អភិវឌ្ឍន៍នៅតាមជនបទសម្រាប់ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយដល់អន្តរ ជាតិ ។ ពេលខ្លះ ធន និងមិត្តរួមក្រុមឈ្មោះ គឹម ត្រូវធ្វើដំណើរ តាមផ្ទះដឹកនាំបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដើម្បីថតគណៈប្រតិភូបរទេស ដែលមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសកម្ពុជា ដូចជាដំណើរទស្សនកិច្ច

របស់ នេ វិន, ឈិន យ៉ុងគួយ, វ៉ាន់ តុងស៊ីន និង សុដានវង្ស ។ ធន បញ្ជាក់ថា នៅក្រសួងយោសាណា និងព័ត៌មាន មានមន្ទីរ-៣៣, មន្ទីរ-៣៤, មន្ទីរ-៣៥, មន្ទីរ-៣៦, និងមន្ទីរ-៣៧ ។ មន្ទីរ-៣៣ ជាកន្លែងចាក់ផ្សាយព័ត៌មាន មានទីតាំងនៅជិតវត្តភ្នំ ។ មន្ទីរ នេះស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ឈ្មោះ គល់ និងជាកន្លែងធ្វើ ការរបស់ ហ៊ុំ នឹម ។ មន្ទីរ-៣៤ ជាស្ថានីយ៍ផ្នែកពង្រីកសំឡេង និងមានទីតាំងនៅស្ទឹងមានជ័យ ។ មន្ទីរនេះស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់ គ្រងរបស់ឈ្មោះ គួយ ។ មន្ទីរ-៣៥ មានទីតាំងនៅចន្លោះសាលា ភិបាល និងសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ។ មន្ទីរនេះទទួលខុសត្រូវ ផ្នែកថតរូបភាព ថតខ្សែភាពយន្ត និងកាត់តម្រូវភាពដែលមាន ឈ្មោះ ឃៀន ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។ មន្ទីរ-៣៦ មានទីតាំងនៅច្បារ អំពៅ ទទួលខុសត្រូវផ្នែកសិល្បៈ និង របាំ ។ មន្ទីរ-៣៧ មានទីតាំង នៅជិតពោធិ៍ចិនតុង ។ ធន ធ្វើការនៅមន្ទីរ-៣៥ រហូតដល់បែក ទីក្រុងភ្នំពេញឆ្នាំ១៩៧៩ ។ តាមការបញ្ជាក់របស់ ធន បន្ទាប់ពី ហ៊ុំ នឹម ត្រូវបានចាប់ខ្លួននៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧ ក្រសួងយោសាណា និងព័ត៌មាន ត្រូវបានគ្រប់គ្រងបន្តដោយ យុន យ៉ាត ដែលមាន នួន ជា ជាអ្នកត្រួតត្រាពីលើ ។ **បាន ម្រុញ និង ឡូច ជានី**

សល់ពីតំណរសាកសព

នេត នេត

របបខ្មែរក្រហមបានកន្លងទៅអស់រយៈពេលជាង៣០ មកហើយ ប៉ុន្តែ នេត នេត នៅតែមានក្តីរន្ធត់នៅពេលរំពួកឡើងវិញពីហេតុការណ៍ដែលឆ្លៀតខ្លួនបានវាយសម្លាប់គាត់នៅស្ទឹងហាវ ។ នេត បានរួចរស់ជីវិតមកដល់សព្វថ្ងៃដោយសារតែឆ្លៀតខ្លួនបានពិនិត្យឡើងវិញ ក្រោយពេលចាក់ និងវាយគាត់ទម្លាក់ទៅក្នុងរណ្តៅ ។

នេត នេត បានរៀបរាប់ថា គាត់មានអាយុ៦២ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅឃុំត្រស់ ស្រុករមាសហែក ខេត្តស្វាយរៀង ។ នេត បានរៀនត្រឹមថ្នាក់ទី១០ (សន្តិមថាស) ក្រោយមក គាត់ក៏បានទៅបួសនៅវត្តតាសួស ហើយគង់នៅវត្តអស់រយៈពេលបី វស្សា រហូតដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទើបគណៈឃុំត្រស់របស់ខ្មែរក្រហមឈ្មោះ តាប៊ិន បង្ខំឲ្យគាត់សឹក ។

ក្រោយពេលសឹក នេត មកជួយដកស្ទូងនៅសហករណ៍ភូមិ បានមួយរយៈ អង្គការក៏ជ្រើសរើសយកគាត់ឲ្យទៅធ្វើជាកម្មករនៅភ្នំពេញ ។ ប៉ុន្តែ មុននឹងទៅ អង្គការបានបញ្ជូនគាត់ទៅរៀននយោបាយ នៅសាលា ស-២០០ ស្ថិតក្នុងភូមិពានា ឃុំស្វាយរមៀត ខេត្តព្រៃវែង រយៈពេលមួយខែ ។ ក្រោយពេលរៀននយោបាយចប់ អង្គការបានបញ្ជូន នេត តាមការណាត់ទៅលេបនៅមុខវាំង រួចហើយបានចាត់តាំងគាត់ឲ្យទៅធ្វើការនៅអង្គភាពមួយនៅបុរីកីឡា ក្រុងភ្នំពេញ ។ នៅទីនោះ នេត បានរៀននយោបាយជាមួយនឹង បង្គំ ប្រធានមន្ទីរក-៦ និងឈ្មោះ ភុម ប្រធានមន្ទីរក-៥ ចំណែកការងាររបស់គាត់គឺ បោសសម្អាត រៀបចំ និងមើលការខុសត្រូវនៅក្នុងសាលារៀនរបស់បក្ស ។ ក្រៅពីនោះ នេត មានភារកិច្ចបន្ថែមទៀត គឺ ភ្នាក់ងារ សម្លាប់ ម្ហូបអាហារ និងបារី ដើម្បីពិសោធន៍ឲ្យដឹងថា មានជាតិពុលឬអត់ នៅពេលដែលកម្មាភិបាល

ខ្មែរក្រហមតាមតំបន់ (ចាប់ពីថ្នាក់ឃុំឡើងទៅ) ឡើងមករៀនសូត្រវគ្គនយោបាយម្តងៗ ដោយមាន ប៉ុល ពត, នួន ជា និង ខៀវ សំផន ឆ្លាស់ វេនគ្នាមកបង្រៀន ។

នេត បានដើរភ្នាក់ងារសម្លាប់បាន ជាមួយនឹងសមាជិកក្រុមរបស់គាត់បំប្លែងបួននាក់ទៀត ។ ពេលភ្នក់រួចហើយ ទើប នេតប្រកាសតាមទស្សនាសព្វអញ្ជើញកម្មាភិបាល ដែលមករៀនសូត្រទាំងនោះចូលមកហូបបាយនៅអគារមួយដែលព័ទ្ធទៅដោយកញ្ចក់ ដោយប្រកាសប្រាប់ថា គ្មានជាតិ ពុលទេ និងមានសុវត្ថិភាពហើយ ។ ការធ្វើដូច្នេះ ដោយសារតែមុនពេល នេត ចូលធ្វើការមានខ្លាំងចង់ដាក់ថ្នាំបំពុល ប៉ុល ពត ទើបអង្គការប្រើ នេត និងក្រុមរបស់គាត់ភ្នក់ម្ហូបអាហារជាមុន ដើម្បីការពារសុខភាពកម្មាភិបាលរបស់បក្ស និងជាវិធានការប្រុងប្រយ័ត្នចំពោះខ្លាំង ។

ក្រោយពីមានព្រឹត្តិការណ៍តាមចាប់កម្មាភិបាលនៅភូមិភាគបូព៌ា ដោយចោទថា ភ្នក់បក្សមក អង្គការបានចាប់ផ្តើមស្រាវជ្រាវ និងតាមដានកម្មាភិបាលមកពីភូមិភាគបូព៌ានៅគ្រប់មន្ទីររួមទាំងមន្ទីររបស់ នេត ធ្វើការដែរ ។ នៅវេលាព្រឹកមួយ ពេលនេត កំពុងសក់អំពៅ ក៏មានកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមមកប្រាប់គាត់ថា បក្សហៅគាត់ទៅប្រជុំ ។ ពេលចូលដល់ក្នុងមន្ទីរ បង្គំ បានប្រាប់គាត់ថា “ឥឡូវសមមិត្តកុំអន់ចិត្តអី ភារកិច្ចរបស់បក្ស ទៅកន្លែងណាក៏របស់បក្សដែរ” ទើប នេត ដឹងថា អង្គការបានសង្ស័យមកលើរូបគាត់ហើយ ។ អង្គការបានបញ្ជូន នេត ឲ្យទៅធ្វើស្រែនៅសហករណ៍ស្ទឹងមានជ័យ ។ រយៈពេល១០ ថ្ងៃក្រោយមក កម្មាភិបាលគ្រប់គ្រងនៅទីនោះ បានប្រគល់ក្របីមួយនឹមឲ្យ នេត យូល និងព្រមានថា “បើក្របីនេះបាត់ សមមិត្តកុំត្រូវស្លាប់ដែរ” ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ប្រធានកងបានប្រកាសប្រាប់កសិករនៅសហករណ៍ស្ទឹងមានជ័យទាំងអស់ថា “យូនវាយចូលមកដល់ហើយ ដូច្នេះអ្នកដែលបានឮអង្គការប្រកាសឈ្មោះ ត្រូវចេញទៅវាយជាមួយយូន” ដែលពេលនោះក៏មានឈ្មោះ នេត ដែរ ។ បន្ទាប់ពីប្រកាស

ការជួសជុលផ្ទះនៅស្ទឹងហាវ

តែខាងឆ្វីប៉ុណ្ណោះ រួចបញ្ជូន
ទៅដាក់កុកនៅជើងភ្នំ ក្នុង
សង្កាត់ស្ទឹងហាវ។ ឆ្នាំកុក
បានសួរចម្លើយ នេត មួយ
ថ្ងៃម្តង ដោយសួរសំណួរ
ដូចជា អ្នកស័ក្តិប៉ុន្មាន?
តើអាណាបញ្ជូនអ្នកឲ្យ
មកធ្វើការនេះ? ប៉ុន្តែ នេត
បានឆ្លើយបដិសេធចា គាត់
មិនធ្លាប់ធ្វើជាទាហានទេ
គាត់ធ្លាប់ ឬសជាព្រះសង្ឃ
និងធ្វើជាមកុកនៅភ្នំពេញ។

ឈ្មោះរួចហើយ នេត និងអ្នកផ្សេងទៀត សរុបទាំងអស់ប្រមាណ
៤០ នាក់ បានឡើងជិះរថយន្តចេញទៅត្រពាំងក្រឡឹង ក្នុងខេត្ត
កំពង់ស្ពឺ។

នៅទីនោះ ប្រធានកងឈ្មោះ ហឿន បានចាត់តាំង នេត
និងអ្នកដទៃទៀត ឲ្យលើកទំបន់ និងសង់ផ្ទះក្នុងថ្មី។ កន្លះខែ
ក្រោយមក ហឿន ក៏បានដកសមាជិកកងសរុបទាំងអស់៥០ នាក់
យកទៅធ្វើល្អនៅសង្កាត់ស្ទឹងហាវ ក្រុងកំពង់សោមរិញ។ ហឿន
បានចាត់តាំង នេត និងសមាជិក ក្នុងកងទាំងអស់ឲ្យធ្វើការធ្ងន់
និងគ្មានពេលសម្រាកឡើយទេរយកដោយ។ ចំណែករបបអាហារ
ក៏មិនបានផ្តល់ឲ្យហូបគ្រប់គ្រាន់ដែរ។ ដោយទ្រាំមិនបានជាមួយនឹង
ការបន្តិចបន្តួច និងការកាបសង្កត់ទាំងនេះ នេត និងសមាជិកកងទាំង
អស់បាននាំគ្នាចាប់ចង ហឿន រួចហើយបញ្ជូនទៅឲ្យថ្នាក់លើ។
ក្រោយពីព្រឹត្តិការណ៍នេះបានបញ្ចប់ទៅ អង្គការក៏បានកោះហៅ
នេត និងសមាជិកកងទាំងអស់ ដោយកុហកថា ឲ្យទៅប្រជុំដោះ
ស្រាយនៅអង្គភាពបន្ទាប់ពីហូបបាយថ្ងៃត្រង់រួច។ ពេលនោះ នេត
និងសមាជិកកងទាំងអស់បានទៅអង្គុយចាំនៅកន្លែងប្រជុំ ក៏ត្រូវ
យោធាប្រមាណ១០ នាក់ចេញមកក្នុង រួចចង នេត និងក្រុមរបស់
គាត់តែម្តង ដោយចោទថា រៀបចំកម្រោងបះបោរ។ ចំណែក
ហឿន អង្គការបានបញ្ជូនឲ្យមកគ្រប់គ្រងនៅអង្គភាពដែល។

នេត ត្រូវយោធាខ្មែរក្រហមសម្រាតខោអាវ ដោយទុក

នៅថ្ងៃបន្ទាប់ឆ្នាំកុកពីរនាក់បានយកខ្សែភ្លើងមកដាក់ នេតរួចហើយ
សួរនូវសំណួរដែល តែដោយសារមិនទទួលបានចម្លើយដែលខ្លួន
ចង់បានឆ្នាំកុកទាំងនោះបានវាយធ្វើទារុណកម្ម នេត យ៉ាងធ្ងន់។
តមក ឆ្នាំកុកបានយកថង់ប្លាស្ទិកមកកុំក្បាល នេត ធ្វើឲ្យថប់ដង្ហើម
និងយកគាត់ទៅចងនៅក្រោមដើមគ្រប់កែវព្រៃអង្រ្តង់ខាំ។ នេត
ត្រូវឆ្នាំកុកវាយសួរចម្លើយរយៈពេល១៣យប់ ១៣ថ្ងៃ រហូតដល់
ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយខណៈនោះ ដោយសារការទ្រ
នឹងការធ្វើទារុណកម្មទាំងនេះមិនបាន នេត បានឆ្លើយកុហកថា
“គាត់ធ្លាប់ធ្វើជាទាហានពាក់ស័ក្តិបី”។ ចំណែកអ្នកទោសម្នាក់
ទៀត ដោយសារតែនៅក្នុងពេក និងមិនដឹងពីឋានន្តរស័ក្តិនៅក្នុង
ជួរកងទ័ព បានឆ្លើយថា “ខ្លួនពាក់ស័ក្តិ១០” ដើម្បីបានរួចផុតពីការ
វាយធ្វើទារុណកម្មដូច នេត ដែរ។ ក្រោយពីវាយធ្វើទារុណកម្មរួច
ហើយ ឆ្នាំកុកប្រាប់ នេត ថា “ឥឡូវដោះស្រាយមិនចេញទេ មាន
តែបញ្ជូនទៅភ្នំពេញវិញ” រួចហើយបញ្ជាឲ្យគាត់ទៅជួសជុល និង
ហូបបាយ។

នៅរំលោភព្រឹក ថ្ងៃទី៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ យោធាខ្មែរ
ក្រហមមកចងដៃ នេត ភ្ជាប់ទៅនឹងប្រាក់ និងចងជើងបន្ថែមទៀត
ដើម្បីការពារខ្លួនគាត់ឈ្នួលតែចងខ្លួន រួចហើយដឹកតាមរទេះភ្លើង
ចេញទៅ។ បន្ទាប់មក យោធាខ្មែរក្រហមបានចង់អ្នកទោសបណ្តើរ
ដោយក្នុងមួយខែមានអ្នកទោស១០ នាក់ សរុបទាំងអស់៥០ នាក់។

នៅដល់កន្លែងសម្ងាត់ នេត ឃើញឆ្មាំកុកដែលមានសម្បុរខ្មៅ កាន់ ដំបងឈើឈរចាំរួចជាស្រេច ។ ពេលនោះ ទាំង នេត, ទាំងអ្នកទោស និងឆ្មាំកុកភ័យញញឹមដូចគ្នា រហូតដល់មេបញ្ជាការយោធាខ្មែរក្រហម កំរាមបាញ់សម្ងាត់ឆ្មាំកុកនោះចោលទៀត ប្រសិនបើមិនហ៊ានវាយ សម្ងាត់ ។ ភ្លាមនោះ ឆ្មាំកុកបានយកអ្នកទោសម្នាក់ចេញពីខ្សែ រួចហើយឲ្យអង្គុយស្ងៀមនៅមាត់រណ្តៅ បន្ទាប់មកក៏យកដំបង វាយពីក្រោយធ្វើអ្នកទោសនោះប្រកាច់តែម្តង ។

នេត នៅចាំបានថា គាត់ជាអ្នកទោសទី៥ ដែលត្រូវឆ្មាំកុក វាយសម្ងាត់ ។ គាត់បានដឹងខ្លួនឡើង វិញជាមួយគំនរសាកសពអ្នក ទោសដែលបានដាច់ខ្យល់ស្លាប់ទៅហើយ ។ នេត បានឮសម្រែប ជើង និងឃើញភ្នែកមួយក្បាលដែលកំពុងរត់ក្រឡឹងជុំវិញសាកសព ទាំងនោះ ។ នេត បានដេញសត្វភ្នែកនោះចេញ រួចហើយងើបឡើង ទាំងដាច់ចំណង់ និងមានឈាមនៅដាមជាប់ខ្លួន ដែលហូរចេញពី ស្មាមវាយ និងស្មាមចាក់ដោយចំពុះទុននៅលើឆ្អឹងដីនី និងដងខ្លួន របស់គាត់ ។

នៅឈ្នោះនោះដែរ ក៏មានអ្នកទោសម្នាក់ដែលនៅរស់ជីវិត ដូចគាត់ដែរ ដោយសារតែឆ្មាំកុកមិនបានពិនិត្យឡើងវិញ ក្រោយ ពីវាយអ្នកទោសទម្លាក់ទៅក្នុងរណ្តៅរួច ព្រោះកងទ័ពវៀតណាម បានវាយចូលមកកៀកហើយ ។ អ្នកទោសនោះ បានស្រាយ

ចំណងឲ្យ នេត រួចហើយក៏ធ្វើដំណើរចេញពីរណ្តៅសាកសពដែល ស្ថិតនៅចន្លោះភ្នំ ក្នុងសង្កាត់ស្ទឹងហាវ ។ នេត អត់អាហាររយៈពេល ប្រមាណជាងមួយអាទិត្យ និងដឹកតែទឹកនោមខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកមុខរបួសរបស់គាត់ គឺគាត់បានយកដើមកប៊ីទីលើ ដើម្បី ការពារកុំឲ្យឈាមហូរបន្តទៀត ។ ក្រោយមក នេត បានលួចចូល ទៅកាន់ដំឡូង និងកាប់អំពៅនៅក្នុងចម្ការហូប ទើបគាត់អាចរស់ បន្តទៀត ។

នេត រស់នៅក្នុងព្រៃអស់រយៈពេលមួយខែកន្លះ ដោយ ជ្រកនៅក្នុងរូងភ្នំ ។ ក្រោយមក គាត់ក៏ត្រឡប់មកអង្គភាពរបស់ គាត់វិញដើម្បីរកអង្គរហូប ។ នេត បានប្រទះឃើញអង្គរជាច្រើន ក្នុងឃ្លាំង ចំណែកយោធាខ្មែរក្រហមបានចាក់ចេញពីទីនោះអស់ ហើយ ។ ពេលនោះ នេត ក៏បានឃើញកងទ័ពវៀតណាមដើរល្បាត នៅតាមផ្លូវសមុទ្រដែរ ប៉ុន្តែគាត់មិនហ៊ានទៅជួបព្រោះខ្មែរក្រហម បានឃោសនាប្រាប់ថា វៀតណាមនឹងចាប់វះពោះច្រកស្មៅ ។

ក្រោយមក នេត បានដើរកាត់ព្រៃរហូតដល់ស្រុកព្រៃនប់ ទើបគាត់ចូលទៅសុំប្រធានក្រុមរស់នៅ ។ នេត ត្រូវបានផ្ទេរអំណាច នៅស្រុកព្រៃនប់ ចាត់តាំងឲ្យធ្វើឈ្មួញក្នុងឈ្មោះការពារនៅតាម ជើងភ្នំរហូតដល់ចុង ឆ្នាំ១៩៧៩ ទើបគាត់សម្រេច ចិត្តត្រឡប់មក ស្រុកកំណើតនៅខេត្តស្វាយរៀងវិញ ដោយសារតែគាត់នឹកឪពុក

ម្តាយ និងបងប្អូនខ្លាំងពេក ។
សព្វថ្ងៃ នេត នៅ តែរំពឹកឡើងវិញពីរឿងរ៉ាវ និងបទពិសោធន៍របស់គាត់ ដែលធ្លាប់ជាប់ឃុំឃាំង និង ពារណាមួយដែលគាត់ទទួលបាន ប្រាប់ដល់កូនចៅ ព្រោះគាត់ ចង់ឲ្យក្មេងៗទាំងនេះដឹង និង ចង់ចាំនូវរឿងរ៉ាវឈឺចាប់ ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុង របបខ្មែរក្រហម ។

សោម ម៉ុងថង

ទីតាំងប្រជាជន អតីតមន្ទីរសន្តិសុខរបស់ខ្មែរក្រហម ក្នុងក្រុងកំពង់សោម

ឪពុកខ្ញុំស្លាប់ដោយគ្រាន់តែលួចដើម្បីចម្លែកក្រពះ

ឆ្លុន រី មានឪពុកឈ្មោះ ញឹម ហៀង ម្តាយឈ្មោះ ស្រី ហ៊ុំកៀង និងមានបងប្អូន៤នាក់ ប្រុស២ ស្រី២ មានស្រុកកំណើត នៅភូមិអំពិល ឃុំក្រាំងឃ្មុំ ស្រុកស្អាង ខេត្តកណ្តាល ។ នៅឆ្នាំ ១៩៧៥ រី មានអាយុ១០ឆ្នាំ តែគាត់ចង់ចាំរឿងរ៉ាវជាច្រើនដែល បានកើតឡើងនៅពេលនោះ ។ រី បានរៀបរាប់ថា : មុនពេលកើត មានរដ្ឋប្រហារ គ្រួសារខ្ញុំមានជីវភាពមធ្យមដោយមានឪពុកប្រកប របរជាជនជួសជុលកង់ និងធ្វើស្រែចម្ការ រីឯម្តាយខ្ញុំនៅផ្ទះមើល ថែកូន ។

នៅអំឡុងឆ្នាំ១៩៧០ ក្រោយពេលកើតមានរដ្ឋប្រហារ ទម្លាក់សម្តេច សីហនុ មិនបានមួយឆ្នាំផង នៅក្នុងភូមិចាប់ផ្តើមកើត មានចលនាខ្មែររំដោះជាតិ និងមានយន្តហោះពីខាងរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ មកទម្លាក់គ្រាប់បែក ។ សង្គ្រាម៥ឆ្នាំ បានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសាឆ្នាំ១៩៧៥ ឪពុកខ្ញុំសង្ឃឹមថា របបថ្មីនឹងផ្លាស់ប្តូរជីវភាព

ឆ្លុន រី

ថ្មីដល់ប្រជាជនបានប្រសើរជាងនេះ ។ តែផ្ទុយទៅវិញរបបនេះធ្វើ ឲ្យប្រជាជនរងទុក្ខវេទនា គ្មានអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដោយការស្រែកឃ្លាន និងចង់ឲ្យប្រពន្ធកូន មានម្ហូបឆ្ងាញ់ ឪពុកខ្ញុំ ក៏សម្រេចចិត្តកាប់គោខ្លួន១ក្បាលដែលចិញ្ចឹម មួយក្បាលដើម្បីធ្វើម្ហូប តែដំណឹងនេះបានលេចឮទៅដល់កងលួច ប្រចាំភូមិ ឈ្មោះ ឆន់ ។ ឆន់ ក៏បានរាយការណ៍ទៅប្រធានឃុំក្រាំង ឃ្មុំឈ្មោះ ឡេង ។ ពេលនោះ ឆន់ បានមកប្រាប់ឪពុកខ្ញុំថា អង្គការ ឲ្យទៅជួយជួសជុលម៉ាស៊ីនបូមទឹកនៅសាលាឃុំ ។ ខ្ញុំបានឃើញ ច្បាស់ នឹងភ្នែក ឆន់ មកហៅឪពុកខ្ញុំឡើងជិះកង់ដឹកចេញទៅបាត់ មួយយប់ដោយមិនឃើញឪពុកខ្ញុំរំលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។ បងប្អូន ខ្ញុំ និងម្តាយខ្ញុំមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង ។

ស្អែកឡើង នៅវេលាម៉ោងប្រហែលជាព្រឹកៗ ស្រី ហ៊ុំកៀង ដែលត្រូវជាមិត្តភក្តិរបស់ឪពុកខ្ញុំ បានមកលួចឱ្យប្រាប់ម្តាយថា បានឃើញឪពុកខ្ញុំ ត្រូវអង្គការចាប់យកទៅឃុំក្នុងចេតិយក្នុងវត្ត ទួលក្រាំង ជាមួយនឹងមនុស្ស៣នាក់ផ្សេងទៀត ។ ពេលម្តាយខ្ញុំដឹង ភ្លាម គាត់មានការតក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំង ហើយបានយំឱ្យកូន ល ដោយមិនឲ្យអ្នកជិតខាងដឹងឡើយ ។

ម្តាយខ្ញុំដឹងថា ឪពុកខ្ញុំអត់ថ្នាំជក់មិនបានទេ ដូច្នេះគាត់ទិតខំ រកថ្នាំជក់បានមួយដុំតូច ដើម្បីយកទៅធ្វើឲ្យឪពុកខ្ញុំ ។ ពេលម្តាយខ្ញុំ ទៅដល់ ក៏បានសុំកង់លួចចូលទៅជួបក៏បានឃើញឪពុកខ្ញុំនៅក្នុង ចេតិយនោះមែន ។ ឪពុកខ្ញុំមិននិយាយអ្វីច្រើនទេ គ្រាន់តែនិយាយ ផ្អែមៗម្តាយខ្ញុំថា ឲ្យជួយមើលថែកូនផង ព្រោះគាត់គ្មានសង្ឃឹមបាន ចេញទៅវិញទេ ។ ម្តាយរបស់ខ្ញុំក៏បានប្រគល់ថ្នាំជក់ដែលគាត់រក បានទៅឲ្យឪពុកខ្ញុំ ហើយក៏ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។

នៅថ្ងៃបន្ទាប់ ម្តាយខ្ញុំបានទៅមើលឪពុកខ្ញុំម្តងទៀត ។ ពេល ទៅដល់ ម្តាយខ្ញុំមិនបានឃើញឪពុកខ្ញុំនៅក្នុងចេតិយនោះឡើយ ហើយក៏គ្មាននរណាម្នាក់បានដឹងថា ឪពុកខ្ញុំត្រូវអង្គការយកទៅដាក់ នៅទីកន្លែងណាដែរ ប៉ុន្តែម្តាយខ្ញុំបានឮដំណឹងថា អ្នកទោសទាំង

អស់គ្រូអង្គការបញ្ជូនទៅដាក់នៅកោះករ ព្រែកតូច ដែលជាកុក និងជាកន្លែងលក់ដំឡើង ឥឡូវខ្ញុំបានបាត់ដំណឹងតាំងពីពេលនោះ រហូត មកទល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ក្រោយមក អង្គការបានបំបែកខ្ញុំចេញពីម្តាយឲ្យទៅរស់ នៅក្នុងអង្គការពុទ្ធកម្ម ដែលមានកុមារ ប្រុសស្រី សរុបប្រហែលជា ១០០ នាក់ ។ អង្គការបានចាត់តាំងឲ្យខ្ញុំដើរកាប់ដើមទន្លេនៃខ្សែ ដើម្បីយកមកធ្វើជីដាក់ស្រែ និងលើកទំលាក់ ដឹកប្រឡាយ ប៉ុន្តែមិន សូវលំបាកខ្លាំងដូចជាកងមនុស្សចាស់ ឬយុវជនពេញវ័យទេ ។ ចំណែករបបអាហារ អង្គការមិនបានចែកឲ្យហូបឆ្នែកគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ បងស្រីខ្ញុំម្នាក់ ឈ្មោះ ឆ័ន ភីមវ៉ង់ ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងឲ្យធ្វើ

ការនៅក្នុងចល័តស្រុកទួលក្រសាំងដោយមិនដែលបានមកលេង ផ្ទះទេ ។ ក្រោយមកក៏ទទួលដំណឹងថា គាត់មានជំងឺចុកពោះចូល សម្រាកនៅពេទ្យស្រុក ហើយគ្រូអង្គការចាក់ថ្នាំសម្លាប់ចោល ។ ម្តាយខ្ញុំកាន់តែមានទុក្ខជាទម្ងន់ពេលឮដំណឹងនេះ រហូតដល់គាត់ ធ្លាក់ខ្លួនឈឺស្លាប់ដែរ ។

សព្វថ្ងៃ ឡេង ដែលជាអតីតគណៈយុវដែលបានយកឥតុក ខ្ញុំទៅនោះ ធ្វើជាអាចារ្យនៅវត្តត្បែង ។ ខ្ញុំមិនចង់ធ្វើការសងសឹក ជាមួយគាត់ទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំគ្រាន់តែចង់ដឹងថា ហេតុអ្វីបានជាមេដឹកនាំ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហមសម្លាប់មនុស្ស ដោយគ្រាន់តែលួចរបស់ហូប ដើម្បីចម្លែកក្រពះ ។ សុខ ចន្ទ្រៈ

ខ្សែភាពយន្តឯកសាររឿង «ក្បងទឹកទន្លេ»

“ក្បងទឹកទន្លេ” គឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលទទួលបានការគាំទ្រ និងទិដ្ឋភាពពីក្រសួង វប្បធម៌ និងវិចិត្រសិល្បៈ ។ មកដល់ពេលនេះ ខ្សែភាពយន្ត “ក្បងទឹកទន្លេ” ទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយជាប់ពីភាពលោកចំនួន១៦ ហើយ ។ “ក្បងទឹកទន្លេ” បង្ហាញនូវដំណើរជីវិតមួយដ៏វិសេសវិសាល និងមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ដែលផ្ដើមចេញពីតំបន់ជនបទ ចុងកាត់មាត់ព្យាក ព្រៃភ្នំ និងភូមិនេសាទនៅលើផ្ទៃទឹករបស់ភូមិអង្គជំងឺ ។ ខ្សែភាពយន្តនេះបានចាក់បញ្ចាំងនៅសារមន្ទីរសិល្បៈទំនើប សហរដ្ឋអាមេរិក ចាប់ពីថ្ងៃទី១២ ដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៣ និងប្រទេសអូទ្រីស ប៊ែលហ្ស៊ីក អាល្លឺម៉ង់ កូរ៉េខាងត្បូង អ៊ីតាលី អង់គ្លេស និង ប្រទេសសិង្ហបុរី ។ ខ្សែភាពយន្តឯកសារនេះ ក៏គ្រោងនឹងដាក់បញ្ចាំងតាមសាកលវិទ្យាល័យ និងភូមិចំនួន៦០ ទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីបើកឲ្យមានការពិភាក្សាស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរបរិស្ថាន ដើម្បីស្វែងរកដំណោះស្រាយ ។ ខ្សែភាពយន្តនេះក៏មានចាក់បញ្ចាំងជូនទស្សនា រៀងរាល់ថ្ងៃសុក្រនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ព័ត៌មានបន្ថែមសូមទាក់ទង កញ្ញា សា ហូរទីលី តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ : ០១២ ៥១១ ៩១៤ ។ អ៊ីម៉ែល : truthfatily.s@dccam.org គេហទំព័រ : www.ariverchangescourse.com

ចាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម ដល់ឧប្បត្តិហេតុ ហាំបាឌី : អត្តសញ្ញាណជនជាតិចាម នៅក្នុងយុគសម័យសកលកាតូបនីយកម្ម

(ភព៌លេខមុន)

៤) កាកពុករលួយស្តីពីការបដិវត្តន៍ប្រជាជនកម្ពុជា

ផ្នែកមួយនៃការកសាងអត្តសញ្ញាណជាយក្រោយរបបប្រល័យពូជសាសន៍គឺស្វែងរកយុត្តិធម៌តបស្នងចំពោះទុក្ខដង្ហើមប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ត្រង់ចំណុចនេះ ក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ឧបទ្វីបបញ្ជាក់ឲ្យច្បាស់ថា ជនជាតិចាមគ្រប់រូប ពិតជាបានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ក្នុងដំណើរការនេះ រួមទាំងបញ្ចេញភាពទុក្ខសោកមកក្រៅ យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងសាលតុលាការបដិវត្តន៍ប្រជាជននេះដែរ ប្រសិនបើមិនបានទៅដល់សហគមន៍អន្តរជាតិ ។ គួរបញ្ជាក់ថា តុលាការនេះធ្វើឡើងនៅសាលមហាស្រពតុលាការ

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលមានអ្នកចូលរួមមកពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានទាំងក្នុងច្បាប់ ប្រសស្រី គ្រប់ជាតិសាសន៍ ។ សមាជិកអង្គការសេតអន្តរជាតិ ក៏ត្រូវបានស្វាគមន៍ឲ្យចូលរួមពេញដៃជើងដែរ ។ លើសពីនេះ ភ្ញៀវ និងមន្ត្រីតុលាការមកពីប្រទេសនានា ដែលយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ក៏មានវត្តមាននៅទីនោះដែរ ។

ថ្ងៃបញ្ចប់ក្រោយដំណើរការអស់រយៈពេល២ថ្ងៃ តុលាការចេញសាលក្រមស្តីពីទម្ងន់ទោស ដាក់ឲ្យ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ទទួលការប្រហារជីវិត សម្រាប់ទុក្ខដង្ហើមដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់១៩៧៩ ។

ការចេញសាលក្រមនេះត្រូវបាន អ្នកអង្កេតការណ៍ខាងបស្ចិម ប្រទេស និងបក្សប្រឆាំងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ចាត់ទុកថា ជាការសម្តែង ។ ប៉ុន្តែចំណុចបន្តបន្ថែមជាពិសេសនៅពីក្រោយ ការកាត់ទោសនេះគឺសម្រាប់សហគមន៍ចាមដែលជាប្រជាជនក្នុង របបថ្មីមួយនេះ ។

ក្នុងចំណោមមន្ត្រីតុលាការ មហាមាត៌ ហ៊ីម៉េត រ៉ូម៉េន (Mohammad Hikmed Romane) ជាមេធាវីទទួលមូស្លីម ក្នុង រដ្ឋជាម៉ាស ប្រទេសស៊ីរី ដើរតួជាមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុង តុលាការ ។ គាត់ផ្តល់កំណត់ត្រាសក្តិកម្មសាក្សី រ៉ូម៉េន ទាញសំអាង អនុសញ្ញាប្រឆាំងប្រល័យពូជសាសន៍ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៨ ពីការរារាំង រាល់សកម្មភាពប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងការពារជាតិសាសនា ជាតិពន្ធុ ក្រុមចម្រុះជាតិសាសន៍ ដែលជាទំនួលខុសត្រូវមនុស្សធម៌ ។ តាមគំនិតខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ របបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមជះឥទ្ធិពល ខ្លាំងចំពោះប្រជាជន ហើយរបបនេះជាទុក្ខកម្មធ្ងន់ ប្រឆាំងនឹង មនុស្សជាតិ ដោយគាត់ធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងទុក្ខកម្មនេះនឹង ទុក្ខកម្មណាស៊ី ។

រ៉ូម៉េន លើកយកកំណត់ត្រាពីរ ចំពោះទំនួលខុសត្រូវអំពើទុក្ខកម្ម របស់ប៉ុល ពត និងអៀង សារី ព្រមទាំងការទទួលខុសត្រូវចំពោះ របបនយោបាយរបស់រដ្ឋដែលពាក់ព័ន្ធ ។ គាត់និយាយថា ដឹកនាំបណ្តោះ អាសន្នរបស់តុលាការ គឺបានភ្ជាប់ជាមួយនឹងភស្តុតាងច្បាស់លាស់ ជាពិសេសគឺសាក្សីដែលបានឆ្លងកាត់ផ្ទាល់ ដែលបានកោះហៅ អញ្ជើញឲ្យមកចូលរួមផ្លូវសាកសពការសម្លាប់រង្គាល សក្តិកម្មរបស់ ប្រជាជនតាមជំរុំព្រំដែន ព្រមទាំងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយអន្តរជាតិ ធ្វើ លើរឿងទុក្ខកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម ។ គាត់បន្តថា យោងតាមសាក្សីរស់ និងភស្តុតាងទាំងអស់នេះ ឃើញថាគ្រប់គ្រាន់ អាចបញ្ជាក់អំពីទម្ងន់ទោសចំពោះទុក្ខកម្មដែល ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិហើយ ។

ចំណែកទំនួលខុសត្រូវចំពោះរបបនយោបាយ រ៉ូម៉េន ដាក់ បន្ទុកលើប្រទេសចិន ។ ដោយគាត់លើកឡើងថា ខ្មែរក្រហម គឺថត ចម្លងទាំងស្រុងនូវគន្លឹះនយោបាយដឹកនាំប្រទេសចិន អ្វីដែលជាក់ ស្តែង នោះគឺប្រព័ន្ធសហករណ៍ ដែលមានជំរុំអប់រំកែប្រែជាតំណាង ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ថ្នាក់ដឹកនាំប្រទេសចិន ក៏មិនអាចបដិសេធថាខ្លួន

មិនបានដឹងថាមានអ្វីកើតឡើងក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានដែរពីព្រោះ ថានៅពេលនោះ មានស្ថាតទូតចិនធំជាងគេដែលឈរជើងនៅទីក្រុង ភ្នំពេញ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបុគ្គលិក២០០ ០ ០ ០ នាក់ នៅបម្រើការ ហើយថាមានតែជនបរទេសតែប៉ុណ្ណោះដែលអាច ធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ប្រទេសកម្ពុជាបាន ។ ការកំទ្រំជិតស្និទ្ធពិស័ណក ប្រទេសចិន និងភាពស្រដៀងគ្នាខាងនយោបាយ លើកទឹកចិត្តដល់ ប៉ុល ពត និងអៀង សារី ឲ្យបន្តការដឹកនាំនេះកាន់តែខ្លាំងក្លា ។ អ្វីដែល គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងក្លាជាងនេះទៀតនោះគឺរ៉ូម៉េនចង្អុលទៅកាន់ ខាងបស្ចិមប្រទេសនានាដែលតែងតែរិះគន់ខ្មែរក្រហម នៅក្នុងរបាយ ការណ៍ទុក្ខកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិរបស់ខ្លួនរហូតដល់ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ចាប់ពីពេលនោះមក ប្រទេសទាំងនោះបែរជាបង្ក គោលជំហររបស់ខ្លួនដោយការពារប៉ុល ពត និងអៀង សារីទៅវិញ ។ រ៉ូម៉េននិយាយថា នេះប្រហែលជាប្រទេសទាំងនោះឆ្លុះបញ្ចាំងលើ “និក្ខានុកូលត្រឹមត្រូវ” ។ គាត់បន្តទៀតថា ភាពត្រឹមត្រូវមានតែ មួយគត់ គឺការរំដោះជនជាតិចាមឲ្យមានសិទ្ធិសេរីភាព ពីរបបខ្មែរ ក្រហមដែលបានរៀបចំជាប្រព័ន្ធ និងផែនការសម្លាប់រង្គាលមកលើ ប្រជាជនកម្ពុជា ។

ជាក់ស្តែង រ៉ូម៉េន ផ្តល់នូវការគ្រិះរិះពិចារណាលើករណីទាំង នេះ បានយ៉ាងល្អិតល្អន់ ព្រមទាំងទំនួលខុសត្រូវពិតប្រាកដដែល បានលើកឡើងក្នុងតុលាការ ។ នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ពាក្យប្រល័យ ពូជសាសន៍ គាត់បែងចែកច្បាស់រវាងពុទ្ធបរិស័ទ គ្រិស្តបរិស័ទ អ្នកជឿ លើអារក្សអ្នកតា មូស្លីម និងជាតិពន្ធុផ្សេងៗទៀត ដោយមិនដាក់បញ្ចូល គ្នាលើករណីប្រល័យពូជសាសន៍ជារួមលើប្រជាជនកម្ពុជានោះទេ ។ ក្នុងករណីបើជាមូស្លីមរ៉ូម៉េនផ្តល់ជាយោបល់ថា គួរត្រូវបានការការ ពារដោយប្រយោល និងគាំទ្រលើការស្ថាបនាសហគមន៍អ៊ីស្លាម ។

ក្រោយមក ជនជាតិចាមដែលមានឋានៈខ្ពស់ជាងគេគឺ ម៉ាត់ លី ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយថ្ងៃរំដោះ ម៉ាត់ លី ធ្លាប់ជារដ្ឋលេខា ធិការក្រសួងការពារជាតិ និងជាព្រះរាជអាជ្ញាប្រចាំតុលាការបដិវត្តន៍ ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ភាពជិតស្និទ្ធរវាង រ៉ូម៉េន និងម៉ាត់ លី មិនត្រូវបាន បង្ហាញនោះទេ តែជាអ្នករួមការងារ ច្បាស់ណាស់ថា តិច ឬច្រើនអ្នក ទាំងពីរត្រូវតែមានការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា ។ ជាមេធាវីប្រកប ដោយភាពឆ្លាតវៃ រ៉ូម៉េន ពិតជាផ្តល់ប្រឹក្សាច្បាស់លាស់ដល់ ម៉ាត់

លី ចំពោះការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ចាម ព្រមទាំងឆ្លាក់រូបរាងសាជាថ្មី នៃអត្តសញ្ញាណជាយរបស់ខ្លួន ឲ្យបានសម្រេចនូវប៉ុន្មានឆ្នាំខាងមុខ ។

ចំណែកឯ ម៉ាត់ លី ក្នុងឋានៈជាព្រះរាជអាជ្ញា បានចេញដីកា តាមចាប់ខ្លួន ប៉ុល ពត និង អៀង សារី នៅថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ។ នៅក្នុងដីកាចាប់ខ្លួន គឺមានជនជាប់សង្ស័យពីរ រូបរួម មាន ប៉ុល ពត ឈ្មោះហៅក្រៅ សាឡុត ស ជាអតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និង អៀង សារី ជាអ្នករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុក កិច្ចការអន្តរជាតិក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ដីកាចាប់ខ្លួន នេះតម្រូវឲ្យជនជាប់សង្ស័យទាំង២រូបនេះចូលមកធ្វើការស្រាយ បំភ្លឺនៅចំពោះមុខតុលាការ ហើយប្រសិនបើអ្នកទាំងពីរនៅតែសម្ងំ លាក់ខ្លួនបន្តទៀតនោះ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចនៅតែបន្តតាមចាប់ ខ្លួន ។ ប្រជាជនដែលបានឃើញអ្នកទាំងពីរក៏មានសិទ្ធិចាប់ខ្លួនអ្នកទាំង ពីរនេះ នាំយកទៅឲ្យប៉ូលីសក្នុង តំបន់ ។

ជាការពិត ម៉ាត់ លី ចូលរួមតួនាទីក្នុងតុលាការទាំងគោល បំណង និងជាតំណាងឲ្យជនរងគ្រោះ មូស្លីមទាំងអស់ បង្ហាញពីការឲ្យ គោរពចំពោះរបបថ្មី និងការអត់ឱនចំពោះវប្បធម៌ និងជាតិពន្ធុចម្រុះ ថែមទាំងបានបង្កប់ន័យថា ជនជាតិចាមគឺជាអ្នកតំណាងចេញនូវ សាលដីកាចាប់ខ្លួនអតីតមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់សម្រាប់ទុក្ខដង្កូវ ដែល បានប្រព្រឹត្តប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ប្រជាជនកម្ពុជា រួមបញ្ចូលទាំង ជនជាតិចាម ។ ការចូលរួមរបស់ជនជាតិចាមក្នុងតុលាការ ជំរុញទឹក ចិត្តឲ្យខ្លួនស្វែងរកនូវយុត្តិធម៌សម្រាប់ខ្លួនផ្ទាល់ និងអ្នកដទៃទៀត ។

មូស្លីមរងគ្រោះក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ទទួលស្គាល់ទាំងស្រុង ចំពោះតុលាការ និងរបបថ្មីនេះ ។ ជនជាតិចាមចែករំលែកអត្ត សញ្ញាណរងគ្រោះជាមួយនឹងក្រុមជាតិពន្ធុផ្សេងទៀតនៅកម្ពុជា ។ ជាមួយនឹងការមកដល់នៃសាលក្រមប្រឆាំងរបបប្រល័យពូជ សាសន៍មូស្លីម តុលាការដែលដើរតួជាវេទិកា នយោបាយដ៏សំខាន់ សម្រាប់រាជរដ្ឋាភិបាលថ្មីនេះ ត្រូវតែបង្កើតក្រុមជនជាតិចាម ដោយ ឡែកដែលត្រូវទទួលបានការការពារជាពិសេស ។

ជាក់ស្តែង តុលាការបានផលិតបាននូវរបាយការណ៍ជាច្រើន និងបានយកមកធ្វើបទបង្ហាញអំឡុង ពេលដំណើរការនីតិវិធីផ្ដោត លើជនរងគ្រោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ទុក្ខដង្កូវនៅក្នុងស្ថានីយ និង ការបំផ្លាញបំផ្លាញរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ការបំផ្លាញវប្បធម៌ ប្រព័ន្ធ

អប់រំ ប្រព័ន្ធសុខភាពសាធារណៈ និងទុក្ខដង្កូវប្រឆាំងនឹងក្រុមសាសនា និងជនជាតិភាគតិច ។ ការចាប់អារម្មណ៍ភាគច្រើនលើការពិពណ៌នា ក្រុមជនជាតិភាគតិចរួមមានក្រុមជនជាតិដើម និងជនជាតិចាម ។ តុលាការនេះ ចាត់ទុកថា ក្រុមជនជាតិភាគតិចនេះគឺ “អ្នកដែលរស់ នៅលើទឹកដីកម្ពុជា ជាប់សាច់ឈាមកម្ពុជាទាំងពីរជំនាន់ដើម ។ អ្នក ទាំងនោះភាគច្រើនរស់នៅតំបន់ខ្ពស់ តំបន់ភ្នំ ។ ទោះបីជាមានត្រឹម ប្រហែលតែ១០ ភាគរយនៃចំនួនប្រជាជនសរុប ក្រុមជនជាតិភាគ តិចទាំងនេះ បានចូលរួមក្នុងការកសាងភាពជោគជ័យជាច្រើន សម្រាប់កម្ពុជា និងចូលរួមកសាងការពារប្រទេសអស់រយៈពេល ច្រើនជាងរាប់ពាន់ឆ្នាំកន្លងមកហើយ” ។ តុលាការដកស្រង់ទិន្នន័យ ក្នុងរបបលទ្ធផលក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ថា ជនជាតិចាមក្នុងប្រទេសកម្ពុជា មានប្រមាណ៧០០ ពាន់នាក់ ។

តុលាការថែមទាំងបានដកស្រង់សេចក្តីថ្លែងការណ៍ពីរណសិរ្ស សាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជាដែលធ្វើឡើងថ្ងៃទី២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ដែលផ្ដោតលើជនជាតិភាគតិចថា “គោរពសិទ្ធិ និងផ្តល់សេរីភាពទៅ កាន់ក្រុមជាតិពន្ធុទាំងអស់ក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។ ប្រជាជនទាំងអស់មាន ភាពស្មើគ្នាទទួលយកដល់ប្រយោជន៍ជាតិដូចនឹងជនជាតិខ្មែរភាគ ច្រើនដែរ” ។ ក្រៅពីជាជនជាតិចាមរងគ្រោះក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ដែលយ៉ាងតិចណាស់ត្រូវបាន“សម្លាប់ពីភាគបីនៃប្រជាជនចាម សរុប” ជនជាតិចាម ព្រមទាំងក្រុមផ្សេងទៀត បានចូលរួមចែក រំលែកកម្លាំងឥតស្រាកស្រាន្តក្នុងចលនាបដិវត្តន៍សហគមន៍ក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ប្រឆាំងទៅនឹង “ពួកផ្តាច់ការជប៉ុន អាណានិគមបារាំង ពួកចក្រពត្តិអាមេរិក ព្រមទាំងពួកវាតទីនិយមចិន” ។ យោងតាម ឯកសាររបស់តុលាការនេះក៏ពិពណ៌នាអំពីទុក្ខដង្កូវរបស់ខ្មែរ ក្រហមប្រឆាំងនឹងជនជាតិចាមដែលជាកំណត់សម្គាល់ស្តីពីអ្វីដែល បានរៀបរាប់ក្នុងជំពូកមុន រួមមាន “ការបង្ខិតបង្ខំស្ត្រីជនជាតិ អ៊ីស្លាមឲ្យកាត់សក់ខ្លីដូចជាស្ត្រីខ្មែរ” ហើយបំបិទអត្តសញ្ញាណស្នូល របស់ជនជាតិចាមទាំងនោះ ។ លើសពីនេះទៀត ជនជាតិចាមទាំង បុរស និងស្ត្រី ត្រូវបានប្តូរឈ្មោះទៅជាលក្ខណៈខ្មែរ ។ ជនជាតិចាម ជាច្រើនត្រូវលង់ទឹកស្លាប់ ។ ខ្មែរក្រហមបានព្យាយាមលុបបំបាត់ អត្តសញ្ញាណស្នូល ដោយបំបិទសាសនាអ៊ីស្លាមភាសាចាម និងរូប ភាពផ្សេងៗទៀតនៃអត្តសញ្ញាណជាយ ។ ក្នុងឯកសារថ្លែងការ

នោះធ្វើការសរុបថា “ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម ប្រឆាំងនឹងជនជាតិចាម បង្ហាញច្បាស់ជាន់ករណីណាៗទាំងអស់” ។ ដោយឡែក ការប្រើប្រាស់ពាក្យពេចន៍ក្នុងរបាយការណ៍រៀបរាប់ ពីក្រុមជនជាតិភាគតិចក្នុងតុលាការមានភាពខ្វែងគំនិតគ្នាផងដែរ របាយការណ៍នយោ របាយដែលអាចយកមកធ្វើការប្រៀបធៀបបាន ប៉ុន្តែ របាយការណ៍នេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការយល់ឃើញ ដូចដែលបានកត់ត្រា ក្នុងគោលនយោបាយចម្បងក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ចំពោះក្រុមជនជាតិភាគតិច ជាពិសេសចំពោះ ជនជាតិចាមតែម្តង ។ របាយការណ៍តុលាការទាំងនេះ ឈរលើការកំណត់ជនជាតិចាម ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលជាប់ជំពាក់ជំពិនយូរមកហើយជាមួយនឹងគោល នយោបាយរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ចំពោះជនជាតិ ចាម ។

៥) ម៉ាត់ លី អ្នកបង្កើតសហគមន៍ និងទំនាក់ទំនងសកល ឡើងវិញ

តាំងពីពេលចាប់ផ្តើម ជនជាតិចាមអបអរសាទរកម្មន៍ ទទួលបាន

ការគាំទ្រយ៉ាងពេញទំហឹង ព្រមទាំងការរួមបញ្ចូលនានាក្នុងរបប សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ជាការពិត ម៉ាត់ លី ជាកូន របស់ សុះ មាន ដែលជាឧហានកម្ពុយនីស្ត ត្រូវបានគេសម្លាប់ក្នុងរបប ខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ហើយដើមឡើយ ម៉ាត់ លី បានចូលរួម ក្នុងចលនាស្សៈក្រោមចលនាបដិវត្តន៍កម្ពុយនីស្តឆ្នាំ១៩៤៨ ។

កាលពីនៅសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម គាត់ត្រូវជាប់គុក អស់រយៈពេល១៣ឆ្នាំដោយសារបទប្រឆាំងនឹងរបបដែលសម្តេច សីហនុដឹកនាំ ។ គាត់ត្រូវបានដោះលែងនៅឆ្នាំ១៩៧០ ដោយរដ្ឋា ភិបាលលន់ នល់ ហើយភ្លាមៗនោះ គាត់បង្កើតសកម្មភាពនយោ បាយ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ម៉ាត់ លី ត្រូវបានតែងតាំងជាសមាជិកយុវ ឈ្មោះគណៈកម្មាធិការយុវប្រសប់សភាកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក្រោយមកគាត់ហោះហើរទៅកាន់ប្រទេសវៀតណាមនៅពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៨ និងក្លាយជាសមាជិក ម្នាក់ក្នុងចំណោមសមាជិក គោល១៤ នាក់របស់គណបក្សរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ។ ចាប់ពីខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ទៅដល់ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨២ ម៉ាត់

កិច្ចប្រជុំមេដឹកនាំសាសនាអ៊ីស្លាម នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

លី មានឋានៈជាអគ្គនាយកក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ក្រោយមកនៅខែ ទសភា ឆ្នាំ១៩៨១ គាត់ជាប់ឆ្នោតនៅរដ្ឋសភា ដែលត្រូវបានបង្កើត ថ្មីក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ។ ពេលនោះមានឋានៈជាអនុប្រធានរដ្ឋសភា នៅក្នុងអាណត្តិនោះ ។ នៅខែតុលា ឆ្នាំ១៩៨៥ គាត់ត្រូវបានជ្រើស រើសម្តងទៀតនៅខាងស្ថាប័ននយោបាយ នៃបក្សប្រជាជនបដិវត្តន៍ កម្ពុជា ចំណែក៤ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៨៦ គាត់ក្លាយជាអគ្គនាយកក្រសួង នៃបក្ស រណសិរ្សប្រជាជន និងការពារមាតុភូមិ ដែលពីមុនជា រណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ។

នៅឆ្នាំ១៩៨១ អ្នកកាសែតឥណ្ឌូនេស៊ីម្នាក់ឈ្មោះថា សាបាម ស៊ីអាគីអាណ (Sabam Siagian) បោះពុម្ពរបាយការណ៍លើលទ្ធផល នៃការប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះសហគមន៍ចាម ។ គាត់បានសម្ភាស ជនជាតិចាម៤៧៥ នាក់ ។ ម្នាក់ដែលត្រូវបានសម្ភាសក្នុងចំណោម នោះគឺអ៊ីម៉ាមដែលត្រូវបានតែងតាំងថ្មីនៅវិហារភីឡូម៉ែត្រលេខ៧ មានតួនាទីកសាងស្ថាប័នសាសនាសាជាថ្មី ។ ជាទូទៅគាត់ស្នើសុំ មូលនិធិពីខាងឥណ្ឌូនេស៊ី ដើម្បីជួសជុលវិហារសាសនាដែលធ្លាប់ បានកម្ទេច បោះពុម្ពកម្មវិធីអាន បណ្តុះបណ្តាលគ្រូជំនាញសាសនា និង ធ្វើធម្មយាត្រាទៅកាន់ទីក្រុងម៉ាកាស ។ អ្នកដឹកនាំចាមភាគច្រើន យល់ស្របតាមមធ្យោបាយរបស់គាត់ ។ ដូច្នេះហើយ នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ម៉ាត់ លី នាំយកអ្នកដូចម្តេចជាច្រើននាក់ ទៅបណ្តុះ បណ្តាលសាសនាអ៊ីស្លាម និងសហគមន៍ចាមឡើងវិញ ។

ដើម្បីទាក់ទាញអ្នកទប់ទល់ប្រទេសនានា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ម៉ាត់ លី បានបង្កើតសមាគមអ៊ីស្លាមកម្ពុជា ដែលជាអង្គការគ្រប់គ្រង រាល់ជំនួយនានាដែលហូរចូលប្រទេសកម្ពុជា មកពីអ្នកទប់ទល់មូស្លីម ។ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨០ ម៉ាត់ លី បញ្ជូនគណៈប្រតិភូមូស្លីមទៅធ្វើ ទស្សនកិច្ចនៅស្នាក់កាលកណ្តាលនៃធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីស្លាម និងចូល រួមសន្និសីទរបស់អង្គការអ៊ីស្លាមនានានៅចេដាស ប្រទេសអារ៉ាប់ប៊ី សាអ៊ីឌី ។ ដោយប្រទេសនេះប្រឆាំងនឹងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិតកម្ពុជា ម៉ាត់ លី ត្រូវតែបែងចែកច្បាស់រវាងរឿងនយោបាយ និងជំនួយមនុស្សធម៌ ។ គណៈប្រតិភូនាំយកនូវភស្តុតាងអំពីប្រល័យ ពូជសាសន៍របស់ខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងជនជាតិចាម និងស្នើសុំជំនួយ មនុស្សធម៌ពីអង្គការទាំងពីរ ។

ជាកិច្ចតបស្នង ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីស្លាមបញ្ជូនគណៈប្រតិភូ

ដឹកនាំដោយស៊ីដឌីក តាវ៉ាទី (Seddik Taouti) មកទស្សនកិច្ច ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៨១ និង១៩៨២ ។

ការធ្វើដំណើរទស្សនកិច្ចរបស់គណៈប្រតិភូធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ អ៊ីស្លាម ផ្តល់នូវភស្តុតាងជាក់ស្តែង បន្ថែមទៀតពីការបំផ្លិចបំផ្លាញ សាសនាអ៊ីស្លាមក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ។ ក្រោយមក ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ អ៊ីស្លាមផ្តល់ជំនួយជាទឹកប្រាក់ចំនួន៥ ០ ០ ពាន់ដុល្លារអាមេរិក តាមរយៈរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ីដើម្បីជួយអន្តរាគមន៍នាំយកជនភៀស ខ្លួនជនជាតិចាមមកកាន់ប្រទេសខ្លួន ។ ចុងក្រោយ ជំនួយនេះក្លាយ ជាជំនួយទប់ទល់បំផ្លាញគេលើកដំបូងចំពោះជនជាតិចាមក្នុងរបប សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ទុន១លានដុល្លារអាមេរិកផ្តល់ ទៅលើការជួសជុល និងសាងសង់សាឡើងវិញនូវវិហារអ៊ីស្លាម និងសាលារៀន ព្រមទាំងទិញសម្ភារសម្រាប់សាលារៀន សៀវភៅ សាសនា ជាភាសាអារ៉ាប់ និងម៉ាឡេ ។

នៅឆ្នាំ១៩៨៨ ម៉ាត់ លី និងសមាគមអ៊ីស្លាមកម្ពុជា ទទួល បានជំនួយពីអ្នកជំនួញពីររូប ដែលមកពីប្រទេសខូប៉េ មាន Hisha mibn Nasir និង Mahmud Abdallah Qasim ដែលបានជួយ សាងសង់វិហារអ៊ីស្លាមចំនួន២០ នៅកម្ពុជា ។ អ្នកទាំងពីរក៏បានផ្តល់ មូលនិធិដល់ការធ្វើទស្សនកិច្ចហាជ្វាជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ វិហារមួយក្នុង ចំណោមវិហារទាំង២០ នោះគឺ វិហារអន្តរជាតិខូប៉េ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ នៅជ្រុងម្ខាងនៃទន្លេបឹងកក់ ។ វិហារដទៃទៀតក៏យកឈ្មោះខូប៉េ មកធ្វើតំណងដែរ ។

ម៉ាត់ លី មិនត្រឹមតែជាអ្នកដឹកនាំសាសនា តែជាសកម្មជន ក្នុងយុទ្ធនាការនយោបាយ ។ នេះគឺផ្តល់ដល់ប្រយោជន៍រួមដល់ សហគមន៍ជនជាតិចាមផង និងគណបក្សរបស់គាត់ផង ។ ឈ្មោះ ពេលដែលជនជាតិចាមទទួលបានការការពារទាំងស្រុង និងការ គាំទ្រពីរដ្ឋាភិបាលកុម្មុយនីស្តថ្មី គណបក្សក៏ទទួលបានការគាំទ្រ យ៉ាងពេញទំហឹងពីជនជាតិចាមភាគច្រើន ។ ជាការពិត បក្សប្រជាជន បដិវត្តន៍កម្ពុជា ដែលក្រោយមកក្លាយជាបក្សប្រជាជនកម្ពុជា នៅ តែទទួលបានការគាំទ្រហួតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។ ដូចដែលប្រវត្តិ សាស្ត្របានបង្ហាញថា ជនជាតិចាមនៅកម្ពុជាគាំទ្របក្សនយោបាយ កាន់តំណែង ។ នៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ម៉ាត់ លី បង្កើតសកម្មភាព នយោបាយជាច្រើនដើម្បីទាក់ទាញសមាជិកចូលរួមក្នុងសហគមន៍ ។

នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៨៩ ម៉ាត់ លី ចូលរួមកិច្ចប្រជុំកម្មាភិបាល បក្សថ្នាក់ខេត្ត ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ ភាគច្រើនអ្នកចូលរួមគឺជាជនជាតិ ចាម ។ ចាប់ពីពេលនោះមក ម៉ាត់ លី ក្លាយជាសមាជិកស្ថាប័ន នយោបាយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈមបក្ស អនុប្រធាននៃរដ្ឋសភា ព្រមទាំងជាប្រធានសហព័ន្ធសហជីពពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ។ នៅក្រោ នោះ ប្រទេសកម្ពុជាបានកែប្រែឈ្មោះពីរបបសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិកកម្ពុជាទៅជារដ្ឋកម្ពុជារួចទៅហើយ ។ ក្នុងអំឡុងកិច្ចប្រជុំ ម៉ាត់ លី បានផ្ដោតលើនយោបាយរួមមាន ការពិភាក្សាលើកិច្ចប្រជុំ រវាងសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងសម្តេច សីហនុ ។ យ៉ាង នោះ គាត់សរសើររាល់កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ជនជាតិចាមរបស់ ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ក្នុងការជួយការពារ និងកសាងសហគមន៍របស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឲ្យជីវភាពនៃការរស់នៅរបស់ខ្លួនកាន់តែមានភាពប្រសើរ ឡើង ។ ការបែងចែកប្លង់ដី គឺជាបញ្ហាមួយដែលកើតឡើងក្នុងសម័យ រដ្ឋកម្ពុជា ជាពិសេស ការរៀបចំដំណើរការប្តូរពីកម្មសិទ្ធិដីទៅកម្មសិទ្ធិ ឯកជន ។ ត្រង់ចំណុចនេះ ម៉ាត់ លី លើកឡើងពីការបែងចែកដី ការ បោសសម្អាតដី និងម្ចាស់កម្មសិទ្ធិដីដែលជាកសិករចាម ។ គាត់លើក ទឹកចិត្តឲ្យជនជាតិចាម ការពារភូមិឃុំរបស់ខ្លួន និងលើកទឹកចិត្តឲ្យ “ជនវង្វេងផ្លូវ” ត្រលប់មកកាន់សហគមន៍របស់ខ្លួនវិញ ។ ក្រោយ ពីកិច្ចប្រជុំបំប៉នព្រំប្រទល់ហើយ ម៉ាត់ លី ធ្វើបទបង្ហាញពីប្រភេទផ្ទៃ និង ទំនិញផ្សេងៗទៅកាន់ ជនជាតិចាមក្នុងភូមិរលាបៀវ ស្រុកកំពង់ ត្រឡាច ។

អ្វីដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍នៅក្នុងរបាយការណ៍របស់ ម៉ាត់ លី ក្នុងកិច្ចប្រជុំនោះគឺអវត្តមានស្តីពីការពិភាក្សាលើបញ្ហាសាសនា ។ នេះហាក់បីដូចជា តួនាទីចម្បងរបស់សហគមន៍ចាមគឺ “កសាង និងការ ពាររដ្ឋកម្ពុជា” ប្រឆាំងនឹងការវាយប្រហារ និងការបំផ្លិចបំផ្លាញពី “ក្រុម ប៉ុល ពត ដែលជាសត្រូវគ្រោះថ្នាក់បំផុតចំពោះប្រជាជន កម្ពុជា” ។ ម៉ាត់ លី លើកឡើងក្នុងការពិភាក្សាលើការអនុវត្តកន្លឹះ គោលដៅក្នុងសមាជជាតិលើកទី២ និងកិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញក្នុងរដ្ឋសភា ដែលបានធ្វើឡើងនៅដើមឆ្នាំ ដែលផ្ដោតលើកម្រោងទាំង៥ ចំណុច ទាក់ទងនឹងកសិកម្មទស្សនាបក្សខ្នាតតូច សិប្បកម្ម ព្រមទាំង គមនាគមន៍ ជាដើម ។ ជាក់ស្តែងណាស់នៅសម័យរដ្ឋកម្ពុជា បញ្ហាសំខាន់ដែល ត្រូវតែដោះស្រាយនោះគឺ ជំនួសរាល់តួនាទីរបស់វៀតណាម និង

ទាហានស្ម័គ្រចិត្តនានា ដែលត្រូវតែដកចេញឲ្យអស់ត្រឹមខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨៩ ។ ដូច្នេះ ម៉ាត់ លី កោតសរសើរ និងលើកទឹកចិត្តដល់ ការប្រឹងប្រែងដាំដុះនានារបស់ជនជាតិចាម និងការផ្តល់ទិន្នផល ដែលទទួលបានទាំងនេះទៅឲ្យរដ្ឋខ្លះ ។ គាត់ក៏កោតសរសើរអ្នកទាំង នោះ លើ “ទំនួលខុសត្រូវ ភាពច្នៃប្រឌិត និងការជឿជាក់លើខ្លួន ឯងក្នុងការការពារ និងកសាងជាតិ” ជាអ្វីដែលប្រទេសជាតិត្រូវ ការបន្តនាំបន្ទាប់ពីការដកខ្លួនរបស់វៀតណាម ។

តែ ម៉ាត់ លី មិនបាននិយាយពីការបើកចំហជំនួយអ្វីស្វាម ក្រៅប្រទេសហូរចូលមកជាលទ្ធផលច្រើនឆ្នាំកន្លងមកទេ ។ ប្រហែល នេះជាមូលហេតុដែលជនជាតិចាមមិនទាន់ត្រៀមខ្លួនសម្រាប់អ្វីដែល នឹងមកដល់ ។ ទោះបីជាអីចឹងក៏ដោយ យើងមិនគួរបន្ទោសលើ ម៉ាត់ លី នោះទេ ។ ដោយសារតែ មានឋានៈជាថ្នាក់ ដឹកនាំក្នុង របបរដ្ឋកម្ពុជា គាត់និយាយតែពីកាតព្វកិច្ចចម្បងរបស់គាត់ក្នុង កិច្ចប្រជុំ ។ កិច្ចប្រជុំរួមមានកំណែទម្រង់រដ្ឋធម្មនុញ្ញក្នុងរបបរដ្ឋ កម្ពុជា និងលទ្ធផលកិច្ចប្រជុំលើកទីបួននៅទីក្រុងបាតាតារវ៉ាន់ សម្តេច នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន និងសម្តេច សីហនុ ។ ហេតុនេះហើយ ជាទូទៅ ការស្ថាបនាឡើងវិញនូវអត្តសញ្ញាណរបស់ជនជាតិចាម មិនសូវបានយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងសម័យរដ្ឋកម្ពុជានោះទេ ។ ជំនួស មកវិញ ម៉ាត់ លី បែរជាអំពាវនាវសុំជនជាតិចាមទាំងអស់ យកចិត្ត ទុកដាក់លើ :

- ◆ ពង្រឹងកម្លាំងកងទ័ព តាមគ្រប់មធ្យោបាយ និងបច្ចេកវិទ្យា ។
- ◆ បន្តវាយប្រហារលើបក្សពួកប៉ុល ពត រហូតដល់អ្នកទាំង នោះចុះកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព ។
- ◆ ពង្រឹងសាមគ្គីភាព និងរូបរាងវិញការដឹកនាំបក្ស និង មនុស្ស ក្នុងបក្ស ។
- ◆ អនុវត្តនូវកំណែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។
- ◆ ព្យាយាមដាំដុះគ្រប់មធ្យោបាយលើដីដែលអាចដាំដុះបាន និងជៀសវាងពាក់ព័ន្ធមុខជំនាញណាដែលមិនផ្តល់លទ្ធផលគាប់ ប្រសើរ ។
- ◆ ទទួលរាល់ការស្នើសុំនិងយោបល់ពីប្រជាជនព្រមទាំង ជៀសវាងឲ្យបាននូវការកេងប្រវ័ញ្ចនានា ។
- ◆ ដោះស្រាយបញ្ហាប្រជាជនតវ៉ាឲ្យបានរហ័ស និងយុត្តិធម៌ ។

◆ ទទួលស្គាល់ថាទាហាន ប៉ូលីស កម្មាភិបាល សមាជិកបក្ស និងប្រជាជនដទៃទៀតមានសិទ្ធិស្មើគ្នាទៅចំពោះមុខច្បាប់ ។

◆ ជៀសវាងការប្រើអំណាចខុស ធ្វើឲ្យប្រជាជនភ័យខ្លាច បក្ស និងអាជ្ញាធររដ្ឋ ។

ក្នុងករណីមួយចំនួន កម្មាភិបាលចាមវាលបម្រើសហគមន៍ របស់ខ្លួនច្រើនជាងសហគមន៍ដទៃ ។ ប៉ុន្តែ ម៉ាត់ លី សង្កត់ធ្ងន់លើ ការសហការណ៍ពីខាងក្នុង ដោយជំរុញលើកទឹកចិត្តកម្មាភិបាលចាម ឲ្យចូលរួមសហការណ៍ជាមួយនឹងប្រជាជនក្រុមជាតិសាសន៍ដទៃ ទៀត អនុវត្តតាមការណែនាំខាងលើ ។ ចុងក្រោយ ម៉ាត់ លី លើក យកពីបញ្ហាចំណាយផ្សេងៗ ក្នុងចំណោមកម្មាភិបាលចាម ។ គាត់ មិនបានផ្តល់ជាចម្លើយ ពិសេសអ្វីនោះទេ គ្រាន់តែនិយាយថា “ឥឡូវ នេះ មានបញ្ហាមួយចំបាច់គឺការចំណាយរបស់កម្មាភិបាល មិនបាន ទូទាត់នឹងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់គេនោះទេ ។ ដូច្នេះ អាជ្ញាធរមាន សមត្ថកិច្ចត្រូវតែជួយនូវការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់គេ” ។ ទោះបីជា មិនដឹងថាការនិយាយបែបនេះបង្កប់ន័យយ៉ាងណានោះទេ តែនេះ

ហាក់ដូចជា ម៉ាត់ លី ព្យាយាមជំរុញឲ្យអាជ្ញាធរក្នុងតំបន់ និងសហគមន៍ ទាំងឡាយជួយចំណាយលើកម្មាភិបាលចាមនូវជំនួយមូលដ្ឋាន ។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៩ ម៉ាត់ លី ជួបជាមួយនឹងគណៈ ប្រតិភូមកពីសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលដឹកនាំដោយ ដេវីឌ ហ្វក (David Hawk) ។ ក្រុមរបស់គាត់ផ្ដោតជាពិសេសលើឯកសារ ឧក្រិដ្ឋកម្មខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងប្រជាជនកម្ពុជា ជាពិសេសលើ ករណីដែលខ្មែរក្រហមបានប្រព្រឹត្តប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងនឹង ក្រុមជាតិចាម ។ ចំពោះបញ្ហានោះ ដេវីឌ ហ្វក បានសម្ភាសន៍ជាមួយ នឹង ម៉ាត់ លី ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៣ អំពីសកម្មភាពនយោបាយមុនរបប ខ្មែរក្រហម និងឧក្រិដ្ឋកម្មខ្មែរក្រហមប្រឆាំងនឹងជនជាតិចាមចាប់ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ប្រធានបទដែលលើកយកមក ពិភាក្សារវាង ម៉ាត់ លី និងដេវីឌ ហ្វក នៅឯ អាគាររដ្ឋសភាមិនត្រូវ បានលាតត្រដាងនៅឡើយទេ ប៉ុន្តែរបាយការណ៍កិច្ចប្រជុំរៀបរាប់ ថា ម៉ាត់ លី ប្រាប់ទៅកាន់គណៈប្រតិភូអំពី “ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជ សាសន៍ ប៉ុល ពត ការបំផ្លិចបំផ្លាញសង្គម សេដ្ឋកិច្ច និងហេដ្ឋារចនា

ក្មេងៗ កៀសខ្លួនជនជាតិចាម នៅជំរំនេសាមិត ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកគោកផ្សារ ខេត្តស្រះកែវ ប្រទេសថៃ មានកម្ចីក្នុងអាន

សម្ព័ន្ធ” ។ គាត់ក៏បានលើកឡើងពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋកម្ពុជា ថ្មី កសាងឡើងវិញនូវហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងស្ថាប័ននានាបង្កើត សន្តិភាព និងការពារការវិលត្រលប់សាជាថ្មីនៃរបបប្រល័យពូជ សាសន៍” ។

សូម្បីតែនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ករណីអំពើប្រល័យពូជ សាសន៍ប្រឆាំងនឹង “ជនជាតិចាម និងកម្ពុជាទូទៅ” ក៏នៅតែជាប្រធាន បទពាក់ព័ន្ធ ។ រៀនណាមបានបង្កើតករណីដូចនេះឡើង នៅពេលដែល គេនាំយកកងទ័ពមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៧៨ ដើម្បីតម្រៃ តម្រង់នូវសកម្មភាពយោធារបស់ខ្លួន ។ ឥឡូវនេះ រៀនណាមមាន គម្រោងដកទ័ពចេញវិញជាប្រញាប់ សំអាងលើសកម្មភាពប្រល័យ ពូជសាសន៍ ដែលខ្មែរក្រហមបានធ្វើឡើង ហើយប្រហែលជានេះ ជា ការព្រួយបារម្ភដល់ការស្វែងរកយុត្តិធម៌ និងការស្តាប់ចំពោះខ្មែរ ក្រហម ធ្វើឲ្យបាត់បង់កេរ្តិ៍ឈ្មោះ ដែលជាការដល់ចំណេញនយោ បាយរបស់រៀនណាមនាពេលខាងមុខ ។ ជាការពិត ម៉ាត់ លី មិនបាន ចាត់ទុកថាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះកើតចំពោះតែជនជាតិចាម ប៉ុន្តែចំពោះប្រជាជាតិទាំងមូល ។ ការយល់ដូច្នេះ គឺដល់ទូទៅការចែក រំលែករួម ថាជាជនរងគ្រោះ និងការរួបរួមក្នុងរង្វង់ជនជាតិចាម ខ្មែរ ជនជាតិរៀនណាម និងជនជាតិផ្សេងៗទៀត ។ នេះជាការអត្ត សញ្ញាណរួម ហើយក៏ជាអ្វីដែលជនជាតិចាមចង់បាន ។

នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៩០ ម៉ាត់ លី ទទួលការសួរគមន៍ ជេមស៍ ឌីសុន (James Dixon) ដែលជាប្រធានបណ្ឌិតសភា វិទ្យាសាស្ត្រក្នុងរដ្ឋសភាជាតិ ប្រចាំសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ម្តងទៀត ហើយ ដែល ម៉ាត់ លី ពិភាក្សាលើរឿងកំណែទម្រង់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលលើកតម្កើងតួនាទីផ្សេងៗគ្នាក្នុងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ មន្ត្រី ។ មិនមានការបង្ហាញច្បាស់ពីគោលបំណងដែលជេមស៍មក កាន់ប្រទេសកម្ពុជា និងអ្វីដែលគាត់ចង់ប្រាប់ទៅកាន់ ម៉ាត់ លី ដែល ជាអ្នកនយោបាយដ៏សំខាន់សម័យរដ្ឋកម្ពុជា និងអ្នកតំណាងជាន់ខ្ពស់ របស់សហគមន៍ចាម ។ ប៉ុន្តែដោយសារមានទំនួលខុសត្រូវចំពោះ ភាគីទាំងពីរ គាត់បានតម្រង់ទិសស្រដៀងទៅនឹងអ្វីដែលគាត់បានធ្វើ ក្នុងកិច្ចប្រជុំជាមួយនឹងដេវីឌ ហុក មានដូចជា “ប្រជាជនកម្ពុជា តស៊ូប្រឆាំងនឹងការវាយប្រហារនឹងក្រុមប្រតិភិរិយាប៊ីក្រុម ហើយ ថា រដ្ឋកម្ពុជាមិនអនុញ្ញាតឲ្យរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ប៉ុល ពត ត្រឡប់

មករកប្រទេសកម្ពុជាម្តងទៀតទេ” ។ លើសពីនេះទៀត គាត់កោត សរសើរប្រជាជនដែលបានខិតខំប្រឹងប្រែង និងលះបង់ដើម្បី “ការ ពារ និងកសាងប្រទេសឡើងវិញ ដើម្បីយកឈ្នះភាពខ្វះខាតខ្សោយ ក្រោយរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម” ។ គាត់បន្ថែមថា “កម្ពុជាបាននឹងបង្កើតមូលដ្ឋានច្បាប់ដែលពេញលេញក្នុងការ ជួយដល់សង្គមកម្ពុជាត្រលប់មកកកិត្តិយស កេរ្តិ៍ឈ្មោះ និងសិទ្ធិ របស់ប្រជាជនគ្រប់រូបយល់ឃើញការណ៍រៀងៗខ្លួន” ។

៦) ការកសាងអត្តសញ្ញាណចាម ក្នុងប្រទេសដទៃទៀត

អំឡុងពេលសង្គ្រាមចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ និងឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ជនជាតិចាមមួយចំនួនបានភៀសខ្លួន ទៅកាន់ព្រំដែន និងបោះទីតាំងលំនៅថ្មីក្នុងប្រទេសដទៃបានសម្រេច ។ ពេលសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ជនជាតិចាម ជាច្រើននាក់ទៀត ក៏បានភៀសខ្លួនទៅកាន់ជំរកតាមព្រំដែន ប៉ុន្តែយើង មិនបានដឹងថាចំនួនពិតប្រាកដប៉ុន្មាននោះទេ ។ កាសែម ស្រីយ៉ា ប្រាប់ថា នៅដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ មានសំណេរបស់ជនជាតិចាម ជាច្រើនដែលធ្វើទៅកាន់ព្រំដែនថៃដើម្បីឲ្យជួយស្វែងរកទីតាំងលំនៅ ដ្ឋានថ្មីនៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី និងប្រទេសដទៃទៀត ។ ការធ្វើ ដំណើរទៅកាន់ជំរកព្រំដែនពិតជាគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងណាស់ ហើយត្រូវ ហាមឃាត់ដោយរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាដែល ចាត់ទុកថា ជនជាតិចាមចាកចេញក្លាយជា “ជនរំលោភ” និងតម្រូវ ឲ្យមានប្រាក់កាសក្នុងការជួលភ្នាក់ងារ ។ កាសែម ស្រីយ៉ាបន្ថែម ថា សាច់ញាតិគាត់ជាច្រើនត្រូវបានទុកចោលនៅព្រំដែន ហើយ ភៀសខ្លួនតាំងទីលំនៅថ្មីបានដោយដោយដោយក្នុងប្រទេសដទៃ ។ ឥឡូវនេះ អ្នកខ្លះរស់នៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី សហរដ្ឋអាមេរិក ប្រទេស ញ៉ូវហ្សេឡែន និងប្រទេសបារាំង ។

ក្នុងស្រុកកំពង់ត្រឡាច កែ ម៉ាត់ សម្គាល់ថា ជនជាតិចាមជា ច្រើនទៅព្រំដែនថៃ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ។ អ្នកមួយចំនួនទៀត ត្រលប់ទៅកាន់ស្រុកភូមិរបស់គេវិញ ហើយរកឃើញបងប្អូនភិក្ខុភូមិ អ្នកខ្លះទៀតរកមិនឃើញបងប្អូនសូម្បីតែម្នាក់ ។ ការរស់នៅប្រទេស ផ្សេងៗដែលជាប្រទេសកាន់សាសនាអ៊ីស្លាមពេញដោយសន្តិ ភាព គឺជាជម្រើសល្អជាងគេក្នុងការចាប់ផ្តើមជីវភាពថ្មីសម្រាប់ អ្នកទាំងនោះក្រោយការហិចហោចអស់ក្នុងរបបប្រល័យពូជ

សាសន៍ ។ អ្នកទាំងនោះទៅកាន់ព្រំដែននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៨៣ ។ ប្រជាជនច្រើនទៀតកកកុញនៅកំពង់ត្រឡាច នៅពេល ពួកជំនួយខុបត្តម្ភនាពិរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ី ។ អ្នកផ្សេងទៀត ទៅកាន់ជំរំព្រំដែនដោយមិនរំពឹងទុកនូវការតាំងលំនៅសាជាថ្មីនោះ ទេ តែព្យាយាមស្វះស្វែងរកជំនួយខុបត្តម្ភជាសម្ភារ និងឱកាស ប្រកបមុខរបបផ្សេងៗនៅទីនោះ ។

លើសពីនេះ ជនជាតិចាមមួយចំនួនជាប់គាំងនៅជំរំព្រំប្រទល់ ពេលភ្នាក់ងារសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបង្ខំកេឡូកៀសខ្លួនឆ្លងការព្រំដែនជាមួយនឹងជនអន្តោប្រវេសន៍ផ្សេងៗទៀត ។ កែ ម៉ាត់ ប្រាប់ថា មុនពេលត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យឆ្លងទៅរស់នៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី បេក្ខជនត្រូវបានស្នើសុំឲ្យសូត្រនូវឃ្លាមួយចំនួន ក្នុងភក្តីរក្សាអានដើម្បីសម្គាល់ថាខ្លួនពិតជាជនជាតិចាមពិតប្រាកដមែន ។ នេះជារឿងមួយដែលលំបាកពីព្រោះថាអ្នកទាំងនោះមិនបានសូត្រអ្វីដែលនៅក្នុងភក្តីរនេះអស់រយៈពេលជិត៤ឆ្នាំក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ។ ទោះបីជាអីចឹងក៏ដោយជនជាតិចាមជាច្រើននាក់ត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យទៅរស់នៅក្នុងប្រទេសផ្សេង ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៧ ដល់ឆ្នាំ១៩៨៤ ។

ដែល សារពេ: ប្រាប់ថា អំឡុងឆ្នាំ១៩៧០ និងឆ្នាំ១៩៧១ មានពាក្យចបាមអារ៉ាមពាសក្នុងភូមិភ្នំម៉ែត្រលេខ១៨ អំពីទិកាស ទទួលបានការតាំងលំនៅថ្មីក្នុងប្រទេសទំនើបកម្មនានាដែលកាន់សា លាអ៊ីស្លាម ។ សារពេ: បានកិតសាកល្បងប្រថុយទៅកាន់ជំរុំ ប៉ុន្តែ ដោយសារការគំរាមខ្លាចនឹងអាជ្ញាធរ រួមទាំងបងប្រាំពីរអតីតការ អំឡុងរបបខ្មែរក្រហម គាត់ក៏សម្រេចចិត្តរស់នៅប្រទេសកម្ពុជា វិញ ។ ដែល សារពេ: ប្រាប់ថា មេភូមិស្មើសុំឲ្យកងឈ្នួលរបស់គាត់ ទៅចាំយាមដូះប្រជាជនក្នុងភូមិពេលយប់ ដើម្បីការពារការចាក ចេញដោយស្ងាត់ៗពេលយប់ ។ តែទោះបីយ៉ាងណា នៅតែមាន ជនជាតិចាមមួយចំនួនចាកចេញទៅកាន់ព្រំដែន ។ ដែល សារពេ: បន្តថា ក្រុមគ្រួសារមួយចំនួនបញ្ឆោតដោយការទុកចង្កៀងឲ្យនៅ តែភ្នំ និងសម្ភារជាច្រើននៅទីនោះ ហើយចាកចេញដោយស្ងាត់ៗ នាំយកតែរបស់មាន តម្លៃប្រកបដោយតួបមកជាមួយនៅពេល យប់ ។ ជនជាតិចាមមួយចំនួនទៀត ចាកចេញតាមទូកឆ្លងកាត់ តាមបឹងទនេសាប ចម្ងាយ២០ គីឡូម៉ែត្រទៅកាន់ព្រែកក្តាម មុន

ពេលជួបទទួលបានបន្តទៅកាន់ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។ នៅពេលទៅដល់
អ្នកទាំងអស់ត្រូវបំណាយប្រាក់កាសដល់អ្នកនាំផ្លូវបន្ថែមទៀត
ឆ្លងកាត់តាមវាលកប់មីន កន្លែងឆែកឆេរ និងតំបន់សង្គ្រាមទៅកាន់
ជំរំខាងអ៊ីដ្រូឡិក ។

ជាក់ស្តែង ម៉ឺនសាច់មួយរបស់ អែល សារោះ បានធ្វើដូច្នេះ ។ គាត់ចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ហើយផ្ញើលិខិតមួយ ពីដំបូកព្យា សារោះ ក្នុងឆ្នាំ១៩៨១ ។ ក្នុងសំបុត្របានសរសេរថា “ជំងឺរបស់ម៉ឺនបានជាសះស្បើយហើយ ។” ពាក្យទាំងនេះ គាត់ ធ្លាប់បានប្រាប់ដល់សារោះរួចហើយ មុនពេលគាត់ចាកចេញ មាន ន័យថា ការធ្វើដំណើររបស់គាត់ទៅកាន់ទីកន្លែងនោះជោគជ័យ ហើយពិតជាគ្មានបញ្ហានោះទេ ។ មួយឆ្នាំក្រោយមកទៀត ម៉ឺនម្នាក់ នោះបានទៅរស់នៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី នៅតែរ៉ាំងហ្គានុ (Terran ganu) ។ គាត់រស់នៅទីនោះរហូតដល់ស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ។ អែល សារោះ ក៏ធ្លាប់បានឮពាក្យមួយចំនួនថា ក្រោយពីទៅតាំងទី លំនៅថ្មីហើយ អ្នកទាំងនោះមិនដែលត្រលប់មកវិញទេ គឺទៅបាត់ តែម្តង ។ មួយវិញទៀតថា ជនភៀសខ្លួនជាច្រើនត្រូវបានទាហាន ថៃទុកចោលនៅតំបន់ព្រះវិហារ ។ មនុស្សមួយចំនួនស្លាប់ដោយ សារជាងម៉ឺន ឬដាច់ពោះស្លាប់ ។ អ្នកដែលនៅសល់បន្តធ្វើដំណើរទៅ ដំរីផ្សេងទៀត និងត្រលប់ទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញវិញ ។

យ៉ាងណាមិញ ការចាកចេញរបស់ជនជាតិចាមនេះគឺ ដោយសារបញ្ហាជាច្រើន។ មនុស្សមួយចំនួនចាកចេញដោយសារតែភ័យខ្លាចការរឹបត្រលប់សាជាថ្មីនៃរបបខ្មែរក្រហមដែលបន្តសម្លាប់រដ្ឋល ចំពោះជនជាតិចាមក្រោមរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា។ សម្រាប់ជនជាតិចាមដែលបាត់បង់សាច់ញាតិច្រើន បើបន្តរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ហាក់បីដូចជារបួសស្នាមតែងតែនឹកឃើញនូវរឿងរ៉ាវទាក់ទងនឹងសាច់ញាតិ ដូច្នេះមានតែការចាកចេញទៅកសាងជីវិតថ្មីនៅក្រៅប្រទេសទេដែលជាជម្រើសមួយដ៏ប្រសើរលុបបំបាត់ទៅនឹងអ្វីបានកើតឡើង។ រីឯអ្នកខ្លះទៀតបន្តរស់នៅតាមតំបន់ព្រំដែន ដោយសារតែឱកាសដើម្បីរកស៊ីនៅទីនោះមានភាពងាយស្រួលក៏ជាលទ្ធផលមកពីជំនួយមនុស្សធម៌។ ជនជាតិចាមខ្លះត្រូវបានស្នាក់ជាប់នៅតំបន់ព្រំដែននោះ មិនអាចផ្លាស់ទីបានដោយស្រួល ព្រោះវាគ្រោះថ្នាក់ខ្លាំងតំបន់ជុំវិញជំរំ។ ក្រៅពីនោះ ជនជាតិ

ចាមមួយចំនួនទៀតយល់ថា ជីវិតរស់នៅប្រទេសកម្ពុជា នៅតែជា ជម្រើសដ៏ល្អ ទោះបីជាប្រទេសកម្ពុជាធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ក្តី ។ អែល សារ៉េ រ៉េនី កាសែម ស្រីយ៉ា មិនដែលមានបំណងថា ចង់ទៅហើយក៏មិនដែលសោកស្តាយចំពោះការសម្រេចចិត្តនេះ ដែរ ។ នេះដោយសារ គេយល់ថាជីវិតសម័យសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិតកម្ពុជាគឺប្រសើរជាងជីវិតក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមឆ្ងាយណាស់ ហើយអ្នកទាំងនោះជឿជាក់ថានឹងមិនឲ្យមានរបបដូចជាខ្មែរក្រហម កើតឡើងម្តងទៀតទេ ។ យ៉ាងណា មិនរាប់សំ អែល សារ៉េ ចាកចេញ ទៅរស់នៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ដោយសារគាត់បានបាត់បង់ទំនុកចិត្ត និង កូនរបស់គាត់ ហេតុនេះបំណងតែមួយគត់គឺចាកចេញពីប្រទេស កម្ពុជា ។

ការករជើងនៅជួរភ្នំដងរែក

ម៉ាត់ សារីហ្វីន គឺជនជាតិចាមម្នាក់ដែលបានធ្វើដំណើរទៅកាន់ ព្រំដែន ក្រោយពេលដែលរៀតណាមចូលឈ្នានាន ។ គាត់ក៏ជា មនុស្សម្នាក់ក្នុងចំណោមជនជាតិចាមដទៃទៀត មិនបានជាប់ទៅ រស់នៅក្រៅប្រទេសដើម្បីស្វែងរកសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួន ។ នៅខែ

មិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៩ ថៃបានបណ្តេញជនភៀសខ្លួនខ្មែរប្រមាណ ៤៣០០០ នាក់ ទៅ៤៥០០០ នាក់នៅតាមព្រំដែនក្នុងខេត្តព្រះ វិហារ ។ មានការរាយការណ៍មកថាជនភៀសខ្លួនច្រើនជាង៣០០០ នាក់ ត្រូវស្លាប់ដោយសារជាន់មិនពេលត្រលប់មកវិញ និងច្រើន ជាង៧០០០ នាក់ មិនអាចពន្យល់បានថាស្លាប់ដោយសារមូលហេតុ ណាមួយ ។ នេះបង្កើតជាចម្ងល់ថា ហេតុអ្វីបានជាអ្នកទាំងនោះត្រូវ ជម្លៀសទៅខេត្តព្រះវិហារ ជាជនកន្លែងដទៃដែលមានសុវត្ថិភាព ជាង ។ ប្រជាជន៣៩៤ក្រុមទៀតត្រូវបញ្ជូនត្រលប់មកប្រទេស កម្ពុជាវិញ រហូតដល់ខែធ្នូឆ្នាំ១៩៧៩ រួមមាន៨៥០ នាក់បញ្ជូនតាម ជួរភ្នំកាត់តាមស្រុកអារញ្ញ ។ មានរបាយការណ៍ដែលបង្ហាញថា ទាហានថៃបាញ់លើជនភៀសខ្លួនកម្ពុជា ពីក្រោយខ្នងខណៈពេល ដែលត្រូវបន្តិចទៀតទៅមុខកាត់តាមវាលកប់មីន ។

ក្នុងរយៈកាល៤៥ឆ្នាំ ម៉ាត់ សារីហ្វីន និងក្រុមគ្រួសារធ្លាប់ត្រូវ បញ្ជូនទៅខេត្តបាត់ដំបង សម័យខ្មែរក្រហម ។ ឆ្នាំ១៩៧៣ គាត់ និង គ្រួសារនៅខាងព្រៃក្តាម ខេត្តកណ្តាល ។ ដោយសារតែមានការទម្លាក់ គ្រាប់នាពេលនោះ ឪពុកម្តាយគាត់រីលត្រលប់ទៅខាងខេត្តប៉ៃលិន

ជនភៀសខ្លួនខ្មែរនៅជួរ ភ្នំដងរែកប្រទេសថៃ ឃើញសៀវភៅ

ជាតំបន់សម្បូរដោយត្បូងតាមព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ ។ ឪពុកម្តាយរបស់ សារិហ៊ុន ជ្រើសរើសយកខេត្តនេះ ដោយសារគាត់មានទំនាក់ទំនង ជាមួយនឹងកម្មករអណ្តូងរ៉ែ ពេជ្រ នៅតំបន់នោះ ។ សារិហ៊ុន ប្រាប់ថា មានគ្រួសារចាមតែមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះដែលរស់នៅខេត្តប៉ៃលិនរហូតដល់ពេលខ្មែរក្រហមដណ្តើមអំណាចបានទីក្រុងភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៩៧៥ ។ នៅខណៈពេលនោះ អ្នកទាំងនោះត្រូវបានបញ្ជូនពីខេត្តប៉ៃលិនទៅកាន់ភូមិភាគ១ ក្នុងខេត្តបាត់ដំបងជាមួយនឹងគ្រួសារចាមដទៃទៀត ។ សារិហ៊ុនប្រាប់ថា ការរស់នៅក្នុងភូមិភាគ១ មានសភាពល្អធម្មតាទេ ។ ដោយសារមានបបរញ្ជាជារៀងរាល់ព្រឹក និងបាយជាមួយត្រី សម្រាប់អាហារពេលរសៀល និងល្ងាច ។ ក្រៅពីនោះ អ្នកទាំងនេះត្រូវបញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើការនៅបម្ការក្រូច ដែលអ្នកទាំងនោះ អាចញាំបានក្រូចទាំងនោះផ្តល់សារជាតិវីតាមីនសេ ជួយដល់រាងកាយ ។ សារិហ៊ុន និយាយថា បួនស្រីរបស់គាត់មិនញាំក្រូចណាដែលជ្រុះធ្លាក់លើដីនោះទេ តែញាំតែក្រូចទំនេរលើដើមតែប៉ុណ្ណោះ ។ បទពិសោធន៍របស់គាត់ មានចំណីអាហារគ្រប់គ្រាន់នៅភូមិភាគដែលគាត់រស់នៅ ។ ដោយឡែក ភូមិភាគជិតៗដូចជា ភូមិភាគ២ ភូមិភាគ៣ ការរស់នៅពិតជាមានភាពខុសប្លែកគ្នាខ្លាំងណាស់ ។ ប្រជាជនស្រែកឃ្លាន ហើយការស្លាប់កើនឡើង ។ ពាក្យដែលថា នៅភូមិភាគ១ មានភាពសំបូរសប្បាយ ចំណីអាហារត្រូវបានលេចឮពាសពេញខេត្តកំពង់ចាម និងកន្លែងផ្សេងៗទៀត ។ ក្រោយមក គ្រួសារ សារិហ៊ុន ត្រូវបញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើការនៅរោងចក្រស្ករដែលគ្រប់គ្រងដោយអ្នកបច្ចេកទេសជនជាតិចិន ។ នៅពេលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដួលរលំ ពេលកម្មវិធីរៀនណាមចូលនៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ សារិហ៊ុន និងក្រុមគ្រួសារ ត្រលប់ទៅកាន់ខេត្តបាត់ដំបងវិញ និងស្នាក់នៅទីនោះប្រមាណ២ ទៅ៣ខែ ។

ក្បែរព្រំប្រទល់ខេត្តបាត់ដំបង ឃើញមានខ្សែប្រជាជនកម្ពុជា ជាច្រើនកាត់ទៅជំរំព្រំដែន ។ សារីរ័ន និយាយថា ប្រជាជនជាច្រើន មកជំរំទីនេះធ្វើឲ្យភូមិរបស់គាត់ស្ងាត់ស្រងំ ។ មានហេតុផលជា ច្រើនណាស់នៅពីក្រោយខ្នងដែលធ្វើឲ្យប្រជាជនចាកចេញទៅតាម ព្រំដែននានា ។ ទោះបីជាមានចំណីអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ក្នុង របបខ្មែរក្រហម ក៏អ្នកទាំងនោះមិនចង់ឲ្យមានរបបនេះកើតម្តងទៀត ទេ ។ យ៉ាងណាមិញ ប្រជាជនមានការភ័យខ្លាចវារបបខ្មែរក្រហម

នឹងកើតឡើងជាថ្មីម្តងទៀតហើយនឹងសម្លាប់ អ្នករាល់គ្នាដែលរស់
ក្នុងខេត្តបាត់ដំបងហើយមួយវិញទៀត ដោយសារតែមានពាក្យ
ចបាមអារ៉ាមថា នៅជុំវិញនៃផ្លូវជាស្បៀង សុវត្ថិភាព និងដូចដែល
បានរៀបរាប់ខាងលើ រួមទាំងឱកាសនៅក្នុងការគាំទ្រលំនៅសាជាថ្មី
លើប្រទេសមានសុវត្ថិភាព និងនិរន្តរភាព ។ សម្រាប់ សារីហ្វីន និងក្រុម
គ្រួសារ ក៏បានជឿលើព័ត៌មានដែលនិយាយពីឱកាសទៅរស់នៅ
ប្រទេសដែលកាន់សាសនាអ៊ីស្លាមដែរ ។ លើសពីនេះ ភាពស្ងប់ស្ងាត់
នៅក្នុងភូមិក្នុងខេត្ត ហើយជាការពិតហេតុដែលដែលប្រជាជន
ជាច្រើនបានចាកចេញ មិនបានលើកទឹកចិត្តឲ្យគាត់ ព្រមទាំងក្រុម
គ្រួសារនៅទីនេះបន្តទេ ចុងក្រោយក៏ចាកចេញទៅជាមួយអ្នកដទៃ
ទៀតដែរ ។ ដោយសារតែហេតុនេះ ឪពុករបស់ សារីហ្វីន ចំណាយ
មាសសុទ្ធដល់ភ្នាក់ងារនាំផ្លូវទៅជំរំណាងចាន់ ។ តែជាអកុសល
គ្រួសារនេះបានត្រូវចោរចូលកណ្តាលផ្លូវដោយចោរព្រមកពីថៃ
ដែលត្រូវបានទាហានបារាំងថៃរកឃើញ និងសម្លាប់ចោលពេល
ក្រោយមក ។ ទាហានថៃនៅតាមព្រំដែន និងនៅតាមជំរំ មានទាំង
ល្អ និងអាក្រក់ ។ សារីហ្វីន បានឃើញមនុស្សដែលត្រូវកេរ្តិ៍លោក
ដេកស្រាភ្នំខ្លួនកងៗ ព្រោះត្រូវបានកេរ្តិ៍រករកវត្តមានតម្លៃលើខ្លួន ។

២ ពេលថ្ងៃក្រោយមក គ្រួសាររបស់សារីហ៊ុនបានមកដល់
ជំរំណងបាន ធ្វើដំណើរយឹតៗឆ្លងកាត់តុម្ពត្រៃជ្រាច្រើន ។ គ្រួសារ
នេះរស់នៅជំរំនេះជិតមួយខែ ។ អំឡុងពេលនេះ សារីហ៊ុន ប្រាប់ថា
កម្មករជំនួយមូស្លីមចុះឈ្មោះកាត់ និងជួយបំពេញពាក្យទ្រកាត់
សម្រាប់ការកាត់លំនៅសាជាថ្មី ។ សារីហ៊ុន ជួបបុរសម៉ាឡេម្នាក់
ដែលមានបំណងជួយកាត់ និងក្រុមគ្រួសារទៅកាន់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ។
អ្នកទាំងនោះសង្ឃឹមថានឹងអាចមានជីវិតថ្មីនៅប្រទេសដទៃទៀត ។

ប៉ុន្តែថ្ងៃមួយប្រហែលជា ម៉ោង៨ព្រឹក សារីហ៊ុន ឃើញឡាន
រាប់រយគ្រឿងបរមកដឹកយកជនដែលត្រូវឆ្លងដែន។ ពេលនោះ
អ្នក រាល់គ្នាគិតថា ឡានទាំងនោះមកនាំយកទៅប្រទេសមួយទៀត
នេះជាអ្វីដែលអ្នករាល់គ្នាពឹងទុកមិនចាំទឹកសាអ្នកទាំងនោះក៏ស្ទុះ
ឡើងលើឡានភ្លាមៗ ។ បើយើងក្រឡេកទៅឃើញថាគ្រប់ឡានទាំង
អស់សុទ្ធ តែមានឆ្នាំយាមប្រដាប់ដោយអាវុធ។ ឡានខ្លះជនជាតិ
មូស្លីមជាអ្នកបើក តែមិនបានដឹងពីគម្រោងលម្អិតនោះទេ។ សារី
ហ៊ុន ជិះលើឡានជាមួយក្រុសារ និងសាប៉េញាតិដែលបើកដោយ

ជនជាតិមូស្លីម ជនជាតិ មូស្លីមដែលបើកនោះទឹកមុខគក់ស្ងួត ដោយសារត្រូវបានបញ្ជាពីថ្នាក់លើ ឲ្យបើកបរទៅឲ្យឆ្ងាយខុសពី ទិសដៅបាត់កក និងតំបន់ព្រំប្រទល់ ។ ឡានស៊ីវិល ដែលបើកបរដោយ ទាហានយោធាជាអ្នកនាំមុខ ។ នៅពេលទៅដល់ព្រំដែនប្រហែល ជាម៉ោង៦ កន្លះល្ងាច អ្នកធ្វើដំណើរទាំងនោះត្រូវស្នើសុំឲ្យចុះពីលើ ឡានដើម្បីសម្រាក ។ អំឡុងពេលយប់នេះ ឡានជាច្រើនទៀត មកដល់ជាបន្តបន្ទាប់ ។ នាព្រឹកបន្ទាប់ ទាហានថៃនិយាយកាសាខ្មែរ សារីហ្វីន (គិតថាទាហានទាំងនេះគឺជាជនជាតិខ្មែរសុរិន្ទ) ដែលដើរ ទាត់យើងឲ្យភ្ញាក់ បាញ់កាំភ្លើងទៅលើអាគារសាលាសម្គាល់ ហើយតម្រូវឲ្យយើងរត់ចុះពីលើភ្នំឆ្លងកាត់ព្រំដែនទៅកាន់ប្រទេស កម្ពុជារីករាជ ។

សារីហ្វីន រាយការណ៍ប្រាប់ថា ទីតាំងដែលទាហានថៃទម្លាក់ ប្រជាជនចុះ មានចម្ងាយប្រមាណ ជាង៨គីឡូម៉ែត្រពីប្រាសាទព្រះ វិហារ នៅប៉ែកខាងលិចនៃជួរភ្នំដងរែក ។ តាមផ្លូវ នៅតែមានជ្រលង គ្រោះថ្នាក់បើសិនជាជនបង្កដំណើរ ។ ប្រជាជនក្មេងៗ អាចឆ្លងកាត់ បានតាមជ្រលងសាវ័ល្លី ។ ចំណែកឯមនុស្សចាស់ ខ្សោយ ឈឺទៀត នោះរមៀលដូចជាដុំថ្មទៅកាន់ជើងភ្នំ ។ មានអ្នកមួយចំនួនតូចរក ឃើញផ្លូវសុវត្ថិភាពកាត់តាមជ្រលងភ្នំ ។ ទន្ទឹមនោះ ទាហានថៃគប្ប ដុំថ្មដងអីដងពីកំពូលជ្រលងភ្នំ ដើម្បីបង្ខំឲ្យប្រជាជនទៅមុខឲ្យកាន់ តែលឿន ប៉ុន្តែនៅពេលនោះ ការធ្វើបែបនេះសម្រាប់មនុស្សអស់ មិនគិតទេ ។ បើយើងពិនិត្យមើលទៅមិនត្រឹមតែជ្រលងភ្នំ ទឹកធ្លាក់ និងសត្វព្រៃប៉ុណ្ណោះទេ ដែលជាគ្រោះថ្នាក់នោះ គ្រោះថ្នាក់ដោយសារ មិនលាតសន្ធឹងពាសពេញតំបន់ ដោយសារខ្មែរក្រហមចង់ការពារ ប្រជាជនកុំឲ្យរត់គេខ្លួនទៅប្រទេសថៃចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ដល់ឆ្នាំ១ ៩៧៩ ។ សារីហ្វីន បញ្ជាក់ថា ប្រជាជនយើងមិនគិតទៅត្រូវឬស ដែរឬសជើង ពិការ និងស្លាប់ដោយសារគ្រាប់មីន ។ ប្រជាជនខ្លះ ទៀតស្លាប់ក្នុងអន្លង់ទឹកជ្រៅដែលកប់មីនទាំងនោះ ។ យ៉ាងណាមិញ ដោយសារឪពុកមារបស់សារីហ្វីន ធ្លាប់ជាអតីតយោធាប្រចាំនៅ សម័យ លន់ នល់ ដូច្នេះគាត់ប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងមូលដ្ឋានយោធា របស់គាត់នាំផ្លូវក្រុមគ្រួសារយើងឆ្លងកាត់វាលមីន ។ ពេលនោះ គ្រួសាររបស់សារីហ្វីន កំពុងនៅចំពាក់កណ្តាលខ្សែក្រវ៉ាត់ គ្រោះថ្នាក់ ឪពុកមារបស់សារីហ្វីនចាប់ផ្តើមកំណត់ស្ថានភាពនៃផ្លូវដែលអាចមាន

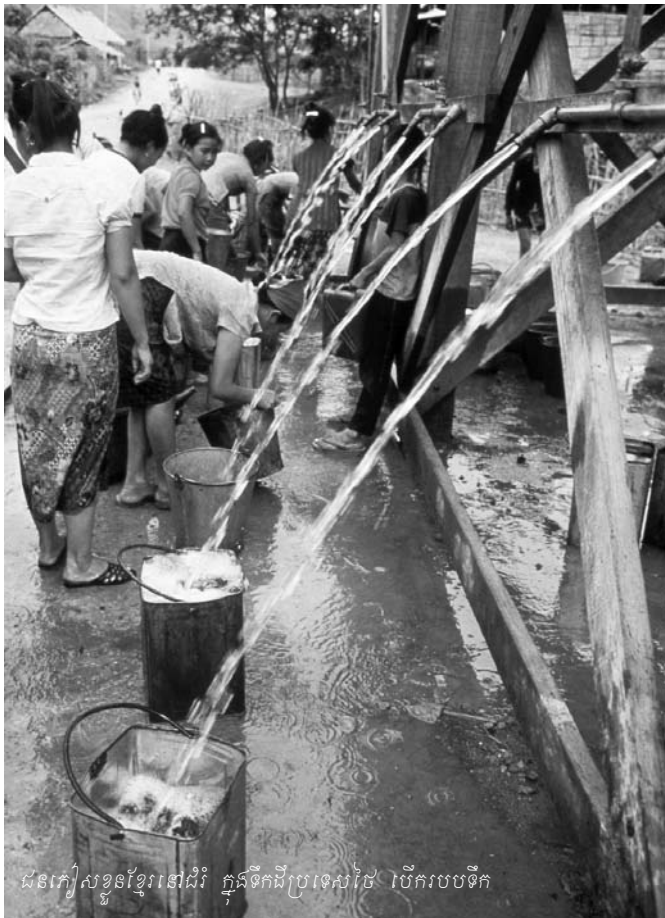
មីនបង្កប់ ។ នៅពេលមួយ គាត់រកឃើញកន្លែងបង្កប់មីន គាត់យក ខ្សែបង្កងមីនមកឈើកត្រាក់ដើម្បីឲ្យមីននោះដុះ គាត់ក៏បានប្រើវិធី មួយទៀតដោយយកកម្ទេចថង់ធាស្និក ឬកំណាត់ហែកទង្គិចទៅ នឹងមីននោះ ។ ក្រោយមកនៅពេលដែលមីននោះដុះហើយ គាត់ និងគ្រួសារអាចដើរឆ្លងកាត់ទីលាននោះបានហើយ ។ ធ្វើដំណើរ ប្រហែលជាបាន៣០ គីឡូម៉ែត្រគិតត្រឹមព្រំប្រទល់អ្នកដំណើរបាន ជួបជាមួយនឹងទាហានវៀតណាម ទាហានវៀតណាមទាំងនោះផ្តល់ ជាស្បៀង ភ្លុយ និងណែនាំអ្នកទាំងនេះឲ្យទៅដល់ភូមិខ្មែរមួយដែល នៅក្នុងខេត្តព្រះវិហារនេះ ។ ដែលនៅទីនោះ មានទាហានវៀតណាម ការពារប្រជាជនពីសំណាក់ចោរព្រៃ និងការវាយប្រហារដោយ ទាហានខ្មែរក្រហម ។

ក្រោយមកនៅពេលទៅដល់ខេត្តកំពង់ធំ ជនភៀសខ្លួនទាំង អស់ត្រូវបានបែងចែកជាក្រុមតាមជនជាតិ មានជនជាតិចិន ជនជាតិ វៀតណាម ជនជាតិខ្មែរ និងជនជាតិចាម ដើម្បីដាក់តាមឡានផ្សេងៗ គ្នាសំដៅទៅស្រុកកំណើតវៀតណាម ។ សារីហ្វីន សម្តែងពីក្តីព្រួយ បារម្ភ ចំពោះការធ្វើដំណើរទៅកាន់ព្រំដែន ដោយមិនដឹងថាតើក្នុង សម័យសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជានឹងដឹកនាំខ្លួនយ៉ាងម៉េចម្យ៉ាង ដោយសារតែខ្លួនធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ម្តងហើយនូវការប្រល័យ ពូជសាសន៍ដោយខ្មែរក្រហម ទើបខ្លួនស្ទាក់ស្ទើរក្រោយពេល ដែលត្រូវបានបែងចែកឲ្យឡើងឡានផ្សេងៗគ្នាតាមជាតិសាសន៍ ។ តែចុងក្រោយ ឡានទាំងនោះធ្វើដំណើរទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។

អំឡុងពេលធ្វើដំណើរតាមជួរភ្នំដងរែក មិនមានសមាជិក ណាម្នាក់ក្នុងគ្រួសាររបស់ សារីហ្វីន ត្រូវជាន់មីន និងសម្លាប់ក្រោយ ពេលបង្ខំឲ្យធ្វើដំណើរត្រលប់មកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ទោះបីជា មានមនុស្សមួយចំនួនរិលត្រលប់ទៅកាន់ព្រំដែនម្តងទៀត តែ សារីហ្វីន និងក្រុមគ្រួសារ សម្រេចចិត្តថាវាគ្រប់គ្រាន់ហើយ មិន បាច់ទៅណាទៀតទេ ចុងក្រោយក៏សម្រេចរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយ ព្រមទាំងបងប្អូន ក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។ តែទោះជាយ៉ាងណា ប្រជាជន ទាំងនោះនៅតែមិនយល់ថា ហេតុអ្វីបានជាទាហានថៃទម្លាក់ប្រជាជន ចោលនៅតំបន់នោះ ។ ដោយសារតែហេតុនេះ ឪពុករបស់ សារីហ្វី រស់បំបែកទាហានថៃ រហូតដល់ថ្ងៃគាត់លាចាកលោកទៅ ដោយសារ តែអំពើដែលគេធ្វើមកលើរូបគាត់ និងក្រុមគ្រួសារ នៅតាមព្រំដែន

ទាំងអស់រាល់ប៉ុន្មាន ។

ជំនួយសកលសម្រាប់ជនជាតិចាមនៅជំរំជនភៀសខ្លួន

ជនភៀសខ្លួនខ្មែរនៅជំរំ ក្នុងទឹកដីប្រទេសថៃ បើករបបទឹក

ជំរំជនភៀសខ្លួនត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា ថៃនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ពេលនោះ ប្រហែលជាមានមនុស្ស២០០០០ នាក់ដែលបានភៀសខ្លួនមកដល់ជំរំក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ រហូតដល់ខែធ្នូឆ្នាំ១៩៧៩ អង្គការសហប្រជាជាតិ បានប៉ាន់ប្រមាណថា ប្រជាជនខ្មែរជាច្រើន ប្រមាណ៦៨០០០០ នាក់ ត្រូវបានដាក់ទៅតាមជំរំភៀសខ្លួនចំនួន៨ ស្ថិតនៅក្នុងប្រទេសថៃដែលលាតសន្ធឹងតាមខេត្តពោធិ៍សាត់ខាងប៉ែកបស្ចិមទៅកាន់ទិសខាងកើតនៃខេត្តព្រះវិហារ ។ ក្រោយខែ មិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៩ ប្រទេសថៃបានរឹតតែដាច់ខាតចំពោះសហគមន៍អន្តរជាតិ លើការនិទេសជនភៀសខ្លួនកម្ពុជាកាត់តាមខេត្តព្រះវិហារ និងការបង្ខំឲ្យទទួលយកជនភៀសខ្លួនទាំងនោះដើម្បីរង់ចាំដំណោះស្រាយពីខាងភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ក្រោយខែឆ្នាំដែលនេះ ភាគីថៃ បើកចំហដល់ជន ភៀសខ្លួនកម្ពុជារយៈពេល៣ខែ ដែលជនភៀសខ្លួនទាំងនោះអាចជ្រើសរើសរវាង

ជំរំដែលបង្កើតដោយបក្សនយោបាយ ឬមួយ “មជ្ឈមណ្ឌលជនភៀសខ្លួន” ដែលបង្កើតដោយខត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួនដូចជា ជំរំខាវអ៊ុំដាង ដែលមានចម្ងាយ៧គីឡូម៉ែត្រ ពីភាគខាងជើងព្រំដែនឆ្លងកាត់តាមច្រកប៉ោយប៉ែត ។

ក្រោយរយៈពេល៣ខែនោះហើយ ជនភៀសខ្លួនមានសិទ្ធិរើសយកតែមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ជនភៀសខ្លួនក្រោមការគ្រប់គ្រងនិងការពារ ដោយខត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួន និងផ្តល់ឲ្យនូវទស្សនវិស័យពិតប្រាកដមួយសម្រាប់ទាំងលំនៅសាជាថ្មីនៅក្រៅប្រទេស ។ ជនភៀសខ្លួនដែលនៅជំរំផ្សេងទៀតត្រូវបានចែកចាត់ទុកថា “ជនខ្វះខាតខ្លាញ់” ដែលមានន័យថា ជនអន្តោប្រវេសន៍ខុសច្បាប់ ។ ស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលនេះ ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់តាមជំរំជនភៀសខ្លួនទាំងនេះ ថៃប្រកាសច្បាប់អាជ្ញាសិករបស់ខ្លួនដែលផ្តល់សមត្ថកិច្ចដល់តម្រួតកម្មភាពថៃនៃកំណត់ពិសេសលេខ៨០ ។ ដោយឡែកចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៩២ ថៃហៅជំរំនោះថា សាយ (Sites) ក្នុងន័យដើម្បី ញែកឲ្យដាច់នឹង “ជំរំជនអន្តោប្រវេសន៍ខុសច្បាប់” ។ តែជាក់ស្តែង ចំពោះកម្មករជំនួយមនុស្សធម៌ និង សារព័ត៌មានអន្តរជាតិនៅតែចាត់ទុកអ្នកទាំងអស់គ្នាថាជាជនភៀសខ្លួន ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៧ជំរំកាន់តែត្រូវបានពង្រីកខ្លួនធំឡើងទាំងទំហំ និងចំនួនអ្នកនៅក្នុងជំរំ ។ ហើយភាគច្រើនជំរំស្ថិតនៅចម្ងាយ១០ គីឡូម៉ែត្រពីព្រំប្រទល់ ។

កិច្ចការរដ្ឋបាល និងការផ្តល់ជំនួយមនុស្សធម៌នានា គឺខាងបេសកកម្មជំនួយព្រំដែនអង្គការសហប្រជាជាតិជាអ្នកទទួលបន្ទុក ។ គម្រោងនេះចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨២ ហើយបិទទៅវិញនៅឆ្នាំ២០០១ ។ គួរបញ្ជាក់ថា គម្រោងបេសកកម្មជំនួយព្រំដែនអង្គការសហប្រជាជាតិនេះបង្កើតឡើង ដោយរដ្ឋសភា ហើយមានអាណត្តិច្បាស់លាស់ដើម្បីផ្តល់នូវជំនួយជាបន្តបន្ទាប់ដល់ជនភៀសខ្លួនដែលរងគ្រោះ ដោយសារជម្លោះប្រទេសឥណ្ឌូចិនជាពិសេសសង្គ្រាមរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រទេសសង្គមនិយមវៀតណាម ។ ជាតំណាងស្ថាប័នអង្គការសហប្រជាជាតិ បេសកកម្មជំនួយព្រំដែនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវបានស្របច្របលើមូលនិធិពីប្រទេសផ្តល់ជំនួយ ដែលមានអ្នកតំណាងដូចសំណើសំណាលរយៈពេល២ឆ្នាំម្តង ។ រឿងមួយដែលសំខាន់មិនត្រូវរំលងគឺនៅពេលដែលមាន

ដើម្បីក្នុងប្រទេសកម្ពុជាម្តង ក៏ធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ការរស់នៅរបស់
ជនជាតិថៃនៅតាមព្រំដែន ។ នេះហើយដែលជាហេតុផលសំខាន់
ដែលបេសកកម្មជំនួយព្រំដែនរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិមានការ
កិច្ចជួយសម្រួលដល់ជនភៀសខ្លួនទាំងនេះ ។ យើងសង្កេតឃើញថា
មុនពេលដែលមានបេសកកម្មជំនួយព្រំដែនរបស់អង្គការសហប្រ
ជាជាតិមានស្ថាប័នអន្តរជាតិមួយក្រុមទៀតត្រូវបានស្គាល់ថាជា
“បេសកកម្មរួម” ដែលមានការចូលរួមពីមូលនិធិអង្គការសហប្រជា
ជាតិដើម្បីកុមារ គណៈកម្មារធិការកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ ទុក្ខម
ស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួន រួមទាំង
អង្គការស្បៀងអាហារពិភពលោក ផ្តល់ជំនួយដល់ជនភៀសខ្លួនទាំង
នេះ ។

ក្រោយពីរដូវវាយលុករវាងរវៀតណាម និងសាធារណរដ្ឋ
ប្រជាមានិតកម្ពុជាចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៤ ដល់១៩៧៥រួចមក ឃើញថា
ចំនួនជនភៀសខ្លួនត្រូវបានកាត់បន្ថយ ដោយសារតែក្រុមជន
ភៀសខ្លួន ត្រូវដាក់បញ្ចូលគ្នាជាជំរុំធំៗ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧២ ដល់ឆ្នាំ
១៩៧៤ ឃើញថាបេសកកម្មជំនួយព្រំដែន របស់អង្គការសហ
ប្រជាជាតិបានណែនាំ និងគ្រប់គ្រងលើជនភៀសខ្លួនចំនួន៨៥
ជំរុំ ក្នុងនោះចំនួន៦៥ជំរុំជនភៀសខ្លួនទប់ទល់ពីខាងសំណាក់កម្លាំង
កងទ័ពរវៀតណាម ។ អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៤-១៩៧៥ ការវាយលុក
ជំរុញឲ្យប្រជាជនប្រមាណ ២០០.០០០ នាក់ រត់ចូលអធិបតេយ្យ
ភាពទឹកដីថៃ ។

ជំរុំ សាយគូ មានចំនួនជនភៀសខ្លួន ១៩០.០០០ នាក់ ។
ជំរុំនេះគ្រប់គ្រងដោយរណសិរ្សរួមជាតិខ្មែរហើយក្រោយមក
បែងចែកសមត្ថកិច្ចជាពីរឲ្យ ស៊ីន សាន និងទុក្ខយសេនីយ៍ សាក់
សុតសាខន (Sak Suthsakhon) ។ ជំរុំសាយអេច មានចំនួន
៣០.០០០ នាក់ គ្រប់គ្រងដោយខ្មែរក្រហម ជំរុំនេះបើកចំហ
ដល់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងជំនួយផ្សេងៗ ។ ជំរុំ សាយព
បួជម្រាលភ្នំបែតឆ មានចំនួន ៤១០.០០០ នាក់ គ្រប់គ្រងដោយ
បក្សហ៊ុនស៊ុនប៊ុច ។ ទីតាំងនេះពិតជាស្រស់ស្អាត ព្រោះហ៊ុមព័ទ្ធ
ដោយដើមឈើបៃតង ទឹកហូរ និងភ្នំ ។

រហូតដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧០ មានជនភៀសខ្លួនមូស្លីម
ប្រហែលជា ៨.០០០ នាក់ ក្នុងជំរុំក្នុងចំណោមជនភៀសខ្លួនសរុប

៦៨០.០០០ នាក់ ។ ដូចសក្ខីកម្មសង្ខេបដែលបានរៀបរាប់ខាង
លើជនជាតិចាមភៀសខ្លួនទៅកាន់ជំរុំដើម្បីស្វែងរកស្បៀងអាហារ
សុវត្ថិភាព ទីជម្រក និងអាស្រ័យលើ ទឹកដីដែលប្រកបដោយ
សន្តិភាព ជាពិសេសប្រទេសកាន់សាសនាអ៊ីស្លាម ។ ជនភៀសខ្លួន
មួយចំនួនឆ្លងដែនដោយជោគជ័យ ក្រោយពីឆ្លងកាត់ឧបសគ្គប្រថុយ
គ្រោះថ្នាក់ជាច្រើនទៀតទៅដល់ជំរុំភៀសខ្លួន ។ ប្រជាជនមួយចំនួន
ទៀតបានខ្លួនក្នុងពេលធ្វើដំណើរទៅកាន់ជំរុំនោះ ។ ដោយឡែក ជន
ជាតិចាមមួយចំនួនទៀត ធ្វើមាតុភូមិនិរន្តរ៍មកប្រទេសកម្ពុជាវិញ
ទាំងសភាពភ័យខ្លាច ឧទាហរណ៍ដូច ម៉ាត់ សារីហ៊ុន និងក្រុមគ្រួសារ
ជាដើម ។ អ្នកដែលទៅដល់ជំរុំជនភៀសខ្លួនហើយមានលទ្ធភាព
ច្រើនក្នុងការស្វែងរកទីកាន់សាសនាចាកចេញពីស្ថានភាពចម្រង់ចម្រាស
ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

ដូច្នេះ ក្នុងអំឡុងជំនួបកិច្ចប្រជុំនៃរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសអ៊ីស្លាម
នៅទីក្រុងអ៊ីស្លាមម៉ាបាតនៅដើម ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧០ គណៈប្រតិភូ
មូស្លីម ក៏ត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់ទីក្រុងអ៊ីស្លាមម៉ាបាត តំណាងឲ្យ
ជនភៀសខ្លួននៅជំរុំទាំងអស់ដើម្បីអំពាវនាវសុំជំនួយ ។ នៅទីនោះ
អ្នកតំណាងបានដាក់បណ្តឹងតវ៉ា ពណ៌នាអំពីស្ថានភាពដែលស្ថិតនៅ
ក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៅតាមជំរុំជន ភៀសខ្លួន
និងតម្រូវការចាំបាច់បច្ចុប្បន្ន ។ តម្រូវការចាំបាច់មួយក្នុងចំណោម
នោះគឺ ការសុំសិទ្ធិជ្រកកោនក្នុង ប្រទេសកាន់សាសនាអ៊ីស្លាម ។

នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសអ៊ីស្លាមនេះលើកឡើង
ថា រដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេ យល់ព្រមទទួលយកជនជាតិចាមបណ្តោះ
អាសន្នមុនពេលមានការរៀបចំសម្រាប់ការតាំងលំនៅសាជាថ្មីត្រូវ
បានធ្វើឡើង ក្នុងប្រទេសមូស្លីមនានា ។ ជាតំណាងសមាជិកក្នុង
សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី សម្រេចផ្តល់
ទីជ្រកអាស្រ័យដល់ជនជាតិចាមមួយចំនួនដោយឥតពាក្យ ប៉ុន្តែ
រហូតមកដល់ពេលនេះ មិនមានសកម្មភាពច្រើនសម្រេចបាននោះ
ទេ ។ រយោងការណ៍ជាច្រើនពីជនអន្តោប្រវេសន៍នាពេលនោះ
រៀបរាប់ពីជំនួយកម្មករមូស្លីម ដែលបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ជនជាតិ
ចាមនៅតាមជំរុំ ។ នៅចុងខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧០ លេខាធិការប្រចាំ
អង្គការសន្តិសុខអ៊ីស្លាម ហាប់ប៊ីប ចាទី (Habib Chatty) លោក
ឆាតទី បានទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសថៃ ហើយស្នើសុំឲ្យរដ្ឋា

ភិបាលថៃកុំបញ្ជូនបាមកៀសខ្លួនតាមជំរំព្រំដែនគ្រលប់ទៅវិញនៅមុនខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលដែលអង្គការបង្កើតគម្រោងដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិនេះ ។ ឆាតទីក៏បានពិភាក្សាលើការរឹតបន្តឹងសំណើសុំទៅកាន់រដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ី អំឡុងពេលកិច្ចប្រជុំរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសនៅដើមខែនេះ និងបង្កើនសកម្មភាពនាំយកជនជាតិបាមដែលបានកៀសខ្លួន ទៅកាន់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ។ យ៉ាងណាមិញជំនួយការឆាតទីបានទៅធ្វើទស្សនកិច្ចដល់ជំរំមួយសប្តាហ៍មុនហើយ បានសរសេរបាយការណ៍ស្តីអំពីជនជាតិមូស្លីមកម្ពុជាដែលស្នើសុំតាំងទីលំនៅថ្មីក្នុងប្រទេសដែលកាន់សាសនាអ៊ីស្លាម ។

ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ជាប្រទេសមួយក្នុងចំណោមប្រទេសចំនួន៥ ទៀតក្នុងសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដែលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ហេង សំរិនក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ប៉ុន្តែប្រទេសនេះក៏សកម្មណាស់ដែរ ក្នុងការផ្តល់ជំនួយដល់ជនកៀសខ្លួនបាម ។ នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨០ ជនជាតិបាមច្រើនជាង១៨០០ នាក់ មកដល់ជំរំដោយរថភ្លើង ហើយបោះទីតាំងបណ្តោះអាសន្ននៅក្នុងជំរំនៅឆ្នេរសមុទ្រខាងទិសបូព៌ា ក្រោយពីការស្នើសុំត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីស្លាមម៉ាឡា ។ ម៉ាឡេស៊ីប្រកាសថា ខ្លួននឹងទទួលយកជនជាតិបាមសរុបចំនួន៥០០០ នាក់ ដើម្បីឆ្លងកាត់បន្តទៅប្រទេសកាន់សាសនាអ៊ីស្លាមនានា ។ ក្រោយមកជនជាតិបាមប្រមាណ៣០០០ នាក់ បានមកដល់ប្រទេសម៉ាឡេស៊ីដោយ ជោគជ័យនៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨០ ។ ជាការពិត ជំរំសម្រាប់ជនកៀសខ្លួនថ្មីនេះកាត់ឈ្នួលសមុទ្រថៃពីព្រំដែនប្រទេសកម្ពុជា ។ នេះផ្តល់អំណោយដល់ជនជាតិបាម សម្របខ្លួនឆ្ងាយស្រួលទៅនឹងបរិយាកាសជុំវិញខ្លួន ។ ជំនួយធំជាងគេនៅថ្ងៃទី១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៨០ គឺបានមកពីទុក្ខស្មន់ការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនកៀសខ្លួនដែលបានផ្តល់ជាទឹកប្រាក់សុទ្ធចំនួន១លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិក សម្រាប់ការជួសជុល និងស្ថាបនាដល់ជនកៀសខ្លួនមូស្លីមលើទឹកដីម៉ាឡេស៊ី ដែលបានធ្វើឡើងក្រោយកិច្ចព្រមព្រៀងត្រូវបានអនុម័តដោយស្ថាប័នបីចម្បងគឺ ទុក្ខស្មន់ការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនកៀសខ្លួន អង្គបន្ទុកបាម និង បេកឹម (Perkim) ដែលលូកដៃចូលផ្តល់ជំនួយដល់ជនជាតិបាម ។ បេកឹម គឺជាស្ថាប័នសុខុមាលភាពអ៊ីស្លាម ប្រចាំនៅក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ដែលបង្កើតឡើងដោយ

អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រីម៉ាឡេស៊ី គឺលោក ទុនកុ អែបខុល រ៉ាម៉ាន (Tunku Abdul Rahman) ។

ក្រៅពីការសន្យាផ្តល់ការតាំងទីនៅថ្មី ឥឡូវនេះយើងក្រលេកទៅមើលអ្នកកាសែតបានកកប៉ុស្តិ៍ ម្នាក់ឈ្មោះថា ដូសាន់ (Dawson) បានផ្សាយអត្ថបទមួយក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៨០ ដែលសរសេរថា “ខ្មែរមូស្លីមចាប់ផ្តើមបាត់បង់អត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន ។ ខណៈពេលដែលខ្មែរមូស្លីមរួចរស់មានជីវិតក្នុងប្រទេសក្រីក្រនេះ ច្បាស់ណាស់ថាអ្នកទាំងនោះនឹងបាត់បង់អត្តសញ្ញាណជាតិរបស់ខ្លួនជាមិនខាន” ។ ក្នុងអត្ថបទគាត់បន្តថា “ជនជាតិបាមកំពុងបាត់បង់អត្តសញ្ញាណដែលខ្លួនបម្រុងនឹងកសាងឡើងវិញសន្សឹមៗ” ។ គ្រង់ចំណុចនេះ ដូសាន់ចង់ធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងអត្តសញ្ញាណជនជាតិបាមដែលបានបង្កើតអំឡុងពេលអាណាចក្រចម្ប៉ាមុនពេលដែលធ្លាក់ចូលក្នុងកណ្តាប់ដៃរៀតណាម ជាមួយនឹងអត្តសញ្ញាណជនជាតិបាមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដែលបានអភិរក្សនូវអត្តសញ្ញាណដែលសេសសល់ក្រោយពីការបែកបាក់ ។ ដោយសារតែរបបប្រល័យពូជសាសន៍នេះធ្វើឲ្យមានការហោះហើរ និងតាំងទីលំនៅសាជាថ្មីក្នុងប្រទេសដទៃ គ្រង់ចំណុចនេះ ចំពោះទស្សនៈដូសាន់ផ្ទាល់បង្ហាញពីភាពទុច្ចរិតនិងមចំពោះ សកម្មភាពកៀសខ្លួនដូចដែលបានឃើញនេះ ។ ការស្ទើបអង្កេតរបស់គាត់ នាំឲ្យមានចាប់អារម្មណ៍ឡើងវិញនូវការប្រមូលប្រមូល ការកសាង និងអភិរក្សប្រវត្តិសាស្ត្រ និងអត្តសញ្ញាណសាសនា របស់ជនជាតិបាម ក្រៅពីតម្រូវការស្បៀងទីផ្សារ និងសុវត្ថិភាពនៅក្រៅប្រទេសហើយនោះ ។ ជាក់ស្តែងរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ី និងអង្គការអន្តរជាតិផ្សេងៗ បានព្យាយាមអស់ពីសមត្ថភាពជួយទំនុកបម្រុងដល់ជនជាតិបាម ។ ដូសាន់ រាយការណ៍ថា អំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ជនជាតិបាមរាប់ពាន់នាក់ ហោះហើរទៅកាន់ប្រទេសថៃ ។ ជនជាតិបាមប្រហែល១៦០០ នាក់តាំងទីលំនៅសាជាថ្មីនៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ីភាគឦសានពីបន្ទោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ មន្ត្រីកិច្ចការទូទៅប្រចាំប្រទេសម៉ាឡេស៊ី បានអះអាងថាជនជាតិបាមនៅទីនេះមានសភាពល្អណាស់ ហើយក្លាយជា “កសិករវិជ្ជាជីវៈ” ។ ទោះបីជា ប្រទេសប៉ែកបូព៌ាមកណ្តាលមួយចំនួនយល់ព្រមថានឹងទទួលយកជនជាតិបាមចូលក្នុងប្រទេសខ្លួន ភាគច្រើនអ្នកទាំងនោះ បញ្ចប់នៅត្រឹម

ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ។

ដំបូង ជនភៀសខ្លួនចាប់បញ្ជូនត្រូវបានបញ្ជូនទៅត្រឹមជំរំ ជនភៀសខ្លួនម៉ាឡេស៊ីត្រូវបានគេហៅថា តាម៉ាន់ តាម៉ាតា (Taman Putra) ដែលស្ថិតនៅក្បែរទីក្រុងកូតា បារុ នៃរដ្ឋម៉ាឡេស៊ី កេឡាន់ ចាន់ ។ នៅទីនោះ គេបានផ្តល់វត្ថុសិក្សាតម្រូវតម្រង់ទិសដល់ជន ភៀសខ្លួនទាំងនោះលើវប្បធម៌ និងសង្គមម៉ាឡេ មុនពេលដែលអ្នក ទាំងនោះទទួលបានកាតក្រហមចូលសញ្ជាតិពេញលេញ ក្លាយជា ពលរដ្ឋអចិន្ត្រៃយ៍នៅទីនោះ ។ វត្ថុសិក្សានេះត្រូវចំណាយអស់ រយៈពេល៦ខែ ដើម្បីបំពេញការសិក្សាមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ។ ក្នុងវត្ថុសិក្សានេះរួមបញ្ចូលលើមូលដ្ឋាននៃសាសនា ការបណ្តុះ បណ្តាលបន្ថែមលើជំនាញភាសា និងជំនាញមួយចំនួនដូចជា ជាន់ ឈើ កាត់ដេរ សំអាតការម៉ូតសក់ ការងារម៉េកានិច ធន់តូច និង ទស្សនាហកម្ម (ខ្នាតតូច) ។ អ្នកដែលមកដល់ថ្មីត្រូវហ្វឹកហាត់ខ្លួនឯង រយៈពេល៣ខែដំបូងសិន អំឡុងពេលបង្រៀន រាល់ការឆ្លើយតប របស់កូនសិស្សត្រូវបានតាមដានខ្ជាប់ខ្ជួន ចំណែករាល់សកម្មភាព វិញក៏ត្រូវបានបង្ហាត់បង្ហាញផ្ទាល់ដែរ ។ ចំពោះអ្នកដែលបានកាត

ក្រហម ក្លាយជាពលរដ្ឋពេញលេញត្រូវបានផ្តល់ការងារឲ្យនូវ រោងចក្រប្រេងកាត ក្នុងរដ្ឋប៉ាហាង ។ របាយការណ៍ជាច្រើនពី ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី បង្ហាញថា ជនជាតិចាមអាចធ្វើដំណើរ ធ្វើការ និង បូជាតាមសាសនារបស់ខ្លួនបានដោយសេរី ។ ផ្ទុយពីអ្វីនៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ក្រោយមកជនជាតិចាមចំនួន៣០ ភាគរយបាន ក្លាយជាម្ចាស់រថយន្តផ្ទាល់ខ្លួន ។ អ្នកដែលមានការអប់រំតិច ក្លាយជា កម្មករ កសិករ និងអ្នកនេសាទ ។ ចំណែកអ្នកដទៃទៀត បម្រើការងារ តាមវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនដូចជា ត្រូពេទ្យ គ្រូបង្រៀន និងអ្នកបច្ចេកទេស ផ្សេងៗ ។ ក្មេងស្រីជនជាតិចាមដែលមានអាយុ១៥ឆ្នាំមួយរូប ត្រូវ បានសាកលវិទ្យាល័យមេឌីណា ក្នុងប្រទេសអារ៉ាប់ប៊ីសាអូឌីត យល់ ព្រមរ៉ាប់រងឲ្យចូលរៀន ។ ការរស់នៅក្នុងរដ្ឋកីឡានចាន់ មានភាព ប្រសើរច្រើនណាស់ ។ នៅទីនេះ ការជួយដល់ជនអន្តោប្រវេសន៍ទាំង នេះត្រូវបានចាត់ទុកថា “ជាដូរមួយឆ្នោះទៅកាន់ស្ថានសួគ៌” ។

ដោយសារតែ ប្រទេសថៃទទួលរងឥទ្ធិពលពីជម្លោះក្នុង ប្រទេសកម្ពុជា ប្រទេសនេះប្រមើលឃើញទស្សនវិស័យនយោ បាយស្តីអំពីការហូរចូលរបស់ជនជាតិចាមទាំងក្រុម ។ រដ្ឋមន្ត្រី

គ្រួសារ ឆ្មោះ កូសេម បានភៀសខ្លួនទៅនៅក្រៅប្រទេស មុនពេលរបបខ្មែរក្រហមចូលមកគ្រប់គ្រងឆ្នាំ១៩៧៥

ការបរទេសថៃ មានប្រសាសន៍ថា ការភៀសខ្លួនរបស់ក្រុមជនជាតិ ចាមថ្មីនេះគឺ “ដោយសារតែគេជាជនរងគ្រោះពីមហន្តរាយ និង ត្រូវបង្ខំឲ្យចាកចេញពីស្រុកកំណើតដើម្បីរត់គេចពីគ្រោះថ្នាក់ គ្រោះទុរភិក្ខុ និងភាពអសន្តិសុខ ដែលជាលទ្ធផលដែលកើតចេញ ការកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជា និងការសង្កត់សង្កិនពីកម្លាំងទ័ពវៀត ណាម ។ ការរងគ្រោះនេះ មានមុខសញ្ញាស្រដៀងទៅនឹងជនជាតិ មូស្លីមនៅអាហ្គានីស្ថាន ដែលកាន់កាប់ដោយ កម្លាំងកងទ័ពសូវៀត ដូចទៅនឹងអ្វីដែលកងទ័ពវៀតណាមកាន់កាន់លើប្រទេសកម្ពុជា និងលទ្ធផលបន្តបន្ទាប់នៃការជិះជាន់មកលើកម្ពុជា” ។

ទោះបីយ៉ាងណាការចោទប្រកាន់នេះមិនពិតទេ សម្រាប់ ជនជាតិចាមមួយចំនួនដែលជ្រើសរើសកសាងជីវិតថ្មីនៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា ។ ជនជាតិចាមដែលខ្ញុំជួប គ្មាននរណាម្នាក់ត្អូញត្អែរពីការ សង្កត់សង្កិនការរស់នៅរបស់ខ្លួនក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត កម្ពុជាទេ ។ ប៉ុន្តែការយល់ឃើញអវិជ្ជមានបែបនេះ ផ្តល់ដល់ ប្រយោជន៍ដល់ជនជាតិចាមដែលនៅតាមជម្រកស្រែចង្វារហើយ ដោយទទួលបានការអាណិតអាសូរពីប្រទេសដទៃដែលប្រឆាំងនឹង បក្សសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ លើសពីនេះអត្ថបទ ដែល ដូសាន់សរសេរក៏បានបង្ហាញពីភាពវិជ្ជមានចំពោះជនជាតិចាម ដែលស្នាក់នៅតាមជម្រកស្រែចង្វារ ។ គាត់បានសរសេរដោយខ្លីថា “សហគមន៍ខ្មែរអ៊ីស្លាមបានបែកបាក់ និងជិតដល់ដំណាក់កាល ចុងក្រោយហើយ” ទោះជាការពិតជនជាតិចាមកសាង និងប្រមូល ផ្គុំសហគមន៍ខ្លួនឡើងវិញមិនបានឆាប់រហ័ស ក៏ដោយប៉ុន្តែច្បាស់ ណាស់ថាសហគមន៍ចាមនឹងគ្មានថ្ងៃបាត់បង់នោះទេ ។ នេះត្រូវបាន សន្មត ថាជាការធ្វើឲ្យសហគមន៍ចាមមានភាពភ្លៀវភ្លើងវិញ ព្រមទាំងលាតត្រដាងនយោបាយក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិតកម្ពុជា បង្ហាញពីអ្វីដែលក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមមិនបានយក ចិត្តទុកដាក់ចំពោះជនជាតិចាម និងប្រហែលជាបង្ហាញពីឆន្ទៈពិត ប្រាកដដែលខ្លួនទទួលយកសាសនា និងជាតិសាសន៍ចម្រុះក្នុងរបប សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ក្រោយពីបានបង្ហាញដូច្នេះ ធ្វើឲ្យជនជាតិចាមដែលរស់នៅលើទឹកដីកម្ពុជា ទទួលបាននូវការ អាណិតអាសូរពីសំណាក់សហគមន៍មូស្លីមទូទាំងសកលលោក ។

ចំពោះព័ត៌មានស្តីពីជំនួយនានាទៅកាន់ជនភៀសខ្លួន

ចាមតាមព្រំដែនពិតជាបានលេចឮដល់មេដឹកនាំមូស្លីមក្នុងរបប សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ក្រោយមកមិនយូរប៉ុន្មាន ក្នុង របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាបង្កើតគណៈកម្មាធិការទទួល ជំនួយសប្បុរសនាព្រំដែនក្រុមអ៊ីស្លាម ដែលជនទាំងនោះមានតួនាទី ស្មើស្ម័គ្រជួយមូលនិធិមនុស្សធម៌នានា ចែកចាយជំនួយទាំងនោះ ទៅកាន់គោលដៅ ព្រមទាំងអនុវត្តនូវកម្មវិធីផ្សេងៗ ដែលបង្កើត ដោយស្ថាប័នអ្នកផ្តល់ជំនួយអ៊ីស្លាម ។ គណៈកម្មាធិការទទួលបន្ទុក ជំនួយនេះគឺ យស ពោរ មានតួនាទីមួយទៀតជាលេខាធិការទូទៅនៃ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិរណសិរសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា ។ ទោះបីជា មានទប់សក្តានុយោបាយពីប្រទេសកាន់សាសនាអ៊ីស្លាមធំៗ ប្រឆាំង ទៅនឹងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ព្រមទាំងប្រទេស ទាំងនោះជាម្ចាស់មូលនិធិធំៗ របស់អង្គការសន្និសីទអ៊ីស្លាមដែល ពាក់ព័ន្ធនឹងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីស្លាមក៏ដោយ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍ អ៊ីស្លាមពិតជាបានមកទស្សនកិច្ចប្រាកដនៅដើមទសវត្សរ៍១៩៧០ ។ ម្ចាស់ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីស្លាមបានបញ្ជូនអ្នកសង្កេតការណ៍ ទៅស៊ើបអង្កេតពីលក្ខខណ្ឌរស់នៅរបស់ជនជាតិចាមក្នុងប្រទេស កម្ពុជា ព្រមទាំងស្ថានភាពដែលនៅសល់ពីរបបខ្មែរក្រហម ។ ដើម្បី តុល្យភាពនៃការផ្តល់ជំនួយដល់ជនជាតិចាមក្នុងខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៨២ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អ៊ីស្លាមបានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូមួយចំនួនដែលដឹក នាំដោយ អែប ខុលអាហ្សី (Ab dul-Azi) មកចុះកិច្ចព្រមព្រៀង ផ្តល់ជំនួយមូលនិធិដែលមានទឹកប្រាក់ចំនួន១លានដុល្លារ ព្រមទាំង សម្ភារសិក្សាអប់រំប្រមាណជា១៤តោន ដើម្បីជួយជនជាតិចាម កសាងវិហារសាសនា សាលារៀនស៊ូរ៉ាវ និងមន្ទីរពេទ្យឡើងវិញ ។ យស ពោរ គឺជាអ្នកដឹកនាំម្នាក់នៅកម្ពុជា ។

ខុសប្លែកពីប្រទេសដែលកាន់សាសនាអ៊ីស្លាម គាំទ្ររដ្ឋា ភិបាលចម្រុះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ប្រទេសដែលមិនមានជាតិ សាសន៍អ៊ីស្លាមមានទំនោរមិនល្អក្នុងចំណោមនយោបាយសង្គ្រាមស៊ីវិល ត្រូវទទួលរងការរិះគន់ពីអង្គការសន្និសីទអ៊ីស្លាមថា ជារឿយៗគ្មាន ឆន្ទៈគ្រប់គ្រាន់ចូលរួមជួយដល់ទាំងជនភៀសខ្លួនចាម ព្រមទាំង ប្រជាជនចាមដែលរស់នៅក្នុងប្រទេស ។ ក្នុងពេលកិច្ចប្រជុំប្រទេស ដែលមិនស្ថិតក្នុងជួរជាតិសាសន៍អ៊ីស្លាមនៅរដ្ឋញ៉ូវដេលី ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៨៣មានការលើកឡើងថាអង្គការសន្និសីទអ៊ីស្លាមអំពាវនាវ

ដល់ប្រទេសទាំងនោះដោយកាំភ្លើងរំលោភបំពានច្រើនកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ រួមមាន បក្សហ៊ុនស៊ីនប៊ិច បក្សរណសិរ្សសាមគ្គីស្រ្តី ជាតិកម្ពុជា ព្រមទាំងបក្សកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ដែលធ្លាប់ប្រកាន់យកអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងជនជាតិចាម) ។ ដោយឡែកការសម្រេចចិត្តមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ដើម្បីផ្តល់ជំនួយត្រឹមចំនួនមួយសមរម្យគឺជាការរក្សាភូល្យភាពរបស់ខ្លួនដែលអង្គការសន្និសីទអ៊ីស្លាម ឲ្យវត្តមានក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

៦) សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ត្រលប់មកវិញ នៅក្នុងជំពូកនេះបានពិនិត្យលើការផ្លាស់ប្តូរអត្តសញ្ញាណជាយរបស់ជនជាតិចាម ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងគោលនយោបាយផ្ទាល់ក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិត កម្ពុជាប្រកាន់ចំពោះជនជាតិចាម រួមទាំងមធ្យោបាយនានាដែលជនជាតិចាមព្យាយាមកសាងអត្តសញ្ញាណជាយរបស់ខ្លួនឡើងវិញក្រោយរបបប្រល័យពូជសាសន៍។ ត្រង់នេះ ទស្សនៈរបស់អ្នកនិពន្ធ យល់ថាក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប៉ះពាល់ចំពោះតែអត្តសញ្ញាណជាយប៉ុណ្ណោះ តែមិនបានប៉ះពាល់ដល់អត្តសញ្ញាណស្នូលរបស់ជនជាតិចាមឡើយ ។ ចំពោះផលប៉ះពាល់អត្តសញ្ញាណស្នូលត្រូវបានចាត់ទុក លុះត្រាតែមានការបាត់បង់ទាំងស្រុងតែម្តងដូចជាគ្មានជនជាតិចាមណាម្នាក់ដែលនៅរស់រានក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រកាន់អនុវត្តតាមសាសនាអ៊ីស្លាម ។

ទោះជាយ៉ាងណា អត្តសញ្ញាណជាយបានផ្លាស់ប្តូរប្រើនដោយសាររបបខ្មែរក្រហម ។ ដំបូង ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមអត្តសញ្ញាណជាយរបស់ជនជាតិចាមចាប់ផ្តើមផ្លាស់ប្តូរពីការគាំទ្រការដឹកនាំខ្សែស្រឡាយរាជវង្ស មកគាំទ្រអ្នកនយោបាយមិនជាប់ខ្សែស្រឡាយរាជវង្ស ។ ទំនោរនេះបន្តរហូតដល់អំឡុងពេលក្រោយសង្គ្រាមទៀត ។ នៅដើមទសវត្សរ៍១៩៧០ ជនជាតិចាមចូលរួមជាមួយខ្មែរក្រហមតាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេច សីហនុ ឲ្យរត់ចូលព្រៃ ចូលរួមជាមួយនឹងចោរព្រៃកុម្មុយនីស្ត ប៉ុន្តែក្រោយមក ក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អ្នកទាំងនោះនូវតែទទួលរងគ្រោះពីការសម្លាប់ និងមិនមានការពារពីខាងសំណាក់ស្តេចនោះទេ ។

ទីពីរ ចំពោះប្រជាជនចាមត្រូវបែងចែកជាពីរមួយគឺអ្នក

ដែលរស់នៅក្រោមរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាជាមួយនឹងនិកាយមានកំណត់ និងអ្នកស្វែងរកជំនួយសេដ្ឋកិច្ចនៅឯជុំជនភៀសខ្លួនរង់ចាំការកាន់លំនៅសាជាថ្មីនិងការកសាងអត្តសញ្ញាណសាជាថ្មីនៅក្រៅប្រទេស ។ ការបែងចែកនេះ បន្តភាពរំជួលរំជងជនជាតិចាមពាសពេញប្រទេសកម្ពុជា ម្យ៉ាងទៀតដោយសារតែអ្នកទាំងនេះ បានភៀសខ្លួនមកលើទឹកដីកម្ពុជា ក្រោយពេលបាត់បង់ទឹកដីចម្បងរបស់ខ្លួនទៅឲ្យវៀតណាមក្នុងសតវត្សរ៍ទី១៩ ។

ទីបី ជនជាតិចាម បានធ្វើឲ្យនិកាយរស់ឡើងវិញក្រោយរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ប៉ុន្តែការរស់ឡើងនេះមិនមាននិកាយចម្រុះច្រើនទេ ។ លើសពីនេះទៀត មិនមានជម្លោះរវាងក្រុមចាស់ និងក្រុមថ្មីទេ ក្រោយរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យដូចដែលអ្វីបានកើតឡើងក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍១៩៦០ និងឆ្នាំ១៩៧០ នោះទេនេះដោយសារតែមូលហេតុបីយ៉ាង ១) គឺស្ថិតក្រោមរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាមិនគាំទ្រការបែងចែកនេះទេ ២) ចំនួនជនជាតិចាមដែលនៅរស់តិច ជាលទ្ធផល ដោយសារការស្លាប់ និងការបង្ខំអន្តោប្រវេសន៍នានា បង្ខំឲ្យអ្នកទាំងនោះស្វែងរកនូវការរួបរួមជាជាន់ការបង្កជម្លោះ ៣) កង្វះខាតអាហារូបករណ៍សាលាចម្រុះបង្រៀនសាសនា និងបួន) គឺដោយសារចំនួនបញ្ញវន្ត និងអ្នកដឹកនាំសាសនាដែលបានស្លាប់ច្រើន ។

ទីបួន ជនជាតិចាមភាគច្រើនមិនហ៊ានលាងត្រងាងពីអត្តសញ្ញាណស្នូលរបស់ខ្លួនថា ជាមូស្លីម ឬមួយជនជាតិចាមនៅក្នុងចំណោមជនជាតិខ្មែរ ដោយសារតែអ្នកទាំងនោះភ័យខ្លាចបញ្ជីរបបខ្មែរក្រហមដែលយកជនជាតិខ្លួនជាគោលដៅ ។ អ្នកទាំងនោះបន្តប្រើឈ្មោះខ្មែរដែលខ្មែរក្រហមបានដាក់ឲ្យ ហើយលាក់ឈ្មោះមូស្លីមរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះ អ្នកទាំងនោះចាប់ផ្តើមរៀននិយាយភាសាខ្មែរ ច្រើនជាងភាសាខ្លួន ដូចដែលធ្លាប់ធ្វើមុនសម័យខ្មែរក្រហម ។ ទើបតែថ្មីៗនេះទេ ទើបជនជាតិចាមមួយ ចំនួនហ៊ានបង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណពិតរបស់ខ្លួនថាជាចាម ឬមូស្លីមក្នុងចំណោមជនជាតិខ្មែរ ។

ទីប្រាំ ការសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម បានផ្លាស់ប្តូរអត្តសញ្ញាណនយោបាយរបស់ជនជាតិចាម ក្នុងន័យទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងជនជាតិខ្មែរ ។ ការសម្លាប់នេះធ្វើឲ្យជនជាតិចាម និងខ្មែរ ខិតមកជិតគ្នាកាន់តែមានភាពជិតស្និទ្ធជាងពីមុន ដោយសារតែអ្នកទាំងពីរមានវាសនា

ដូចគ្នាត្រូវបានសម្លាប់ក្រោយ របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះ ដែល បានបង្ខំឱ្យអ្នកទាំងពីររស់នៅ ធ្វើការ និងហូបរួមគ្នាក្នុងរបបនោះ ហើយ ជំហរគោលនយោបាយរបស់របបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា កាំទ្រដល់ជនជាតិភាគតិច ប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលទទួលស្គាល់ថាជនជាតិភាគតិចជនរងគ្រោះក្នុងរបបប្រល័យ ពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហម ។

ជាទូទៅ គោលនយោបាយក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជា មានិតកម្ពុជា រួមបញ្ចូលការអនុវត្ត ការចាត់ទុក និងការអត់ឱននានា ចំពោះជនជាតិភាគតិចស្រេចទៅហើយ ។ ការអនុវត្តសាសនាអ៊ីស្លាម ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអំពើស្របច្បាប់ ហើយជនជាតិភាគតិចត្រូវបាន អនុញ្ញាតឱ្យជួបជនជាតិខ្លួន និងបង្កើតប្រពៃណីសាសនារបស់ខ្លួនឡើង វិញ ។ ទោះបីជាស្ថានភាពដូច្នេះក្តី មានប្រទេសមូស្លីមតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ដែលកាំទ្ររបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ ជាលទ្ធផល ជំនួយ មូស្លីមជាសកលសម្រាប់ជនជាតិភាគតិចដែលនៅរស់រានក្រោយអំ ពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមរស់នៅក្រោយរបបសាធារណ រដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាមានតិចតួចបំផុត ។ ជំនួយភាគច្រើន ផ្តល់ទៅ ឲ្យជនជាតិភាគតិចដែលស្នាក់នៅតាមជំរំជនភៀសខ្លួន ។ ប្លែកទៅវិញ មានករណីតិចមួយចំនួនដែលសហគមន៍អ៊ីស្លាមសកលដុសខាត់គោល នយោបាយសកល ហើយជួយដល់ជនជាតិភាគតិចក្នុងរបបសាធារណ រដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។

ក្រោយសកម្មភាពដឹកនាំដោយយោធារៀតណាម ដែល បានទម្លាក់ខ្មែរក្រហមចេញពីតំណែង ព្រមទាំងបញ្ឈប់អំពើយង់ឃ្នង ចំពោះជនជាតិភាគតិច ជនជាតិភាគតិចមួយចំនួន ធ្វើដំណើរពាសពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ត្រឡប់ទៅកាន់លំនៅស្ថានរបស់ខ្លួនវិញ ស្វែងរក បងប្អូនសាច់ញាតិដែលបានបាត់ខ្លួន និងកសាងជីវិត នាពេលអនា គត ដែលស្រពិចស្រពិល ។ ជនជាតិភាគតិចមួយចំនួនទៀត ធ្វើដំណើរ ទៅកាន់ជំរំព្រំដែន កម្ពុជា-ថៃ ដើម្បីស្វែងរកទីស្នាក់អាស្រ័យ ម្ហូប អាហារ និងចុងក្រោយចេញទៅរស់នៅក្រៅប្រទេស ជាពិសេស ប្រទេសមូស្លីម ។ ដូចខាងដើម មួយចំនួនទៀតត្រឡប់ទៅរកលំនៅ ដ្ឋានចាស់របស់ខ្លួនវិញកាលមុនរបបខ្មែរក្រហម ស្វែងរកសាច់ ញាតិដែលបានបាត់ខ្លួន កសាងសហគមន៍ចាស់ឡើងវិញ និងគោរព តាមនិកាយសាសនារបស់ខ្លួនដែលបានបន្សល់ទុក ។ ការទិតទំប្រឹង

ប្រែប្រួលនេះ ប្រឈមនឹងភាពលំបាកខ្លាំង ដោយសារតែបញ្ញត្តិ និងអ្នកដឹកនាំសាសនាភាគច្រើនត្រូវបានខ្មែរក្រហមសម្លាប់អស់ទៅ ហើយ ។ សម្រាប់ជនជាតិភាគតិចដែលរស់នៅក្នុងប្រទេស ការកសាង អត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួនឡើងវិញ មានលក្ខណៈក្នុងតំបន់ ហើយជាប់ ពាក់ព័ន្ធដល់នឹងការអភិវឌ្ឍសង្គម និងការទិតទំប្រឹងប្រែងស្ថា សាសនាឡើងវិញក្នុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។ យ៉ាងណាមិញ អត្តសញ្ញាណជាយរបស់ជនជាតិភាគតិចតាមជំរំ ស្ថិតនៅក្នុងភាពអន្តរកាល ដោយសារជាប់ពាក់ព័ន្ធច្រើនជាមួយ នឹងសហគមន៍ សកលដូចដែលរៀបចំខ្លួនដើម្បីតាំងលំនៅសាជាថ្មី ទោះបីជាជំនួយពេញដៃជើងមកពីខាងប្រទេសម៉ាឡេស៊ី សហរដ្ឋ អាមេរិក ប្រទេសបារាំង ប្រទេសអូស្ត្រាលី និងប្រទេសដទៃទៀត ។

បើក្រលេកមកវិញ តុលាការប្រជាជនបង្កើតផ្តល់ការ ត្រួសត្រាយផ្លូវ ដែលជនជាតិភាគតិច អាចបញ្ចេញនូវភាពសោកសៅ និងចែករំលែកនូវអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួនថា ជនរងគ្រោះ (អត្ត សញ្ញាណនយោបាយ) ជាមួយនឹងជនជាតិខ្មែរ ។ អ្វីដែលសំខាន់ ជាងនេះទៅទៀតនោះ ជនជាតិភាគតិចមួយចំនួន តូចបានក្លាយជា មន្ត្រីក្នុងតុលាការចូលរួមផ្ទាល់ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ឱ្យបងប្អូន រួមជាតិ ។ ជាក់ស្តែង ម៉ាត់ លី ត្រូវបានតែងតាំងជាព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងតុលាការ ។ មូស្លីមប្រទេសមួយចំនួនក៏បានចូលរួម ក្នុងតុលាការ នេះដែរ នេះហើយផ្តល់ទំនាក់ទំនងឲ្យជនជាតិភាគតិចក្នុងប្រទេស និង ក្រៅប្រទេស ដែលស៊ីតែបាត់បង់ទំនាក់ទំនងទាំងស្រុងក្នុងកំឡុង ពេលនោះ ។

អំឡុងរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ការកសាងមូល ដ្ឋាន និកាយអ៊ីស្លាមត្រូវបានដាក់ឱ្យអនុវត្តន៍ ។ ទោះបីជាសហគមន៍ ចាស់នៅតែដើរយឺត បើនិយាយចំពោះអាហាររូបករណ៍សាសនា ការអភិវឌ្ឍសហគមន៍ និងភាពក្រីក្រ ប៉ុន្តែចំពោះខ្លួនផ្ទាល់ គឺបាន គ្រឿងខ្លួនស្រេចទៅហើយ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនាពេលអនាគត ជាពិសេសកំឡុងទសវត្សរ៍១៩៩០ ដែលមានទម្រង់ច្រើនអនេក នៃឥទ្ធិពលសកលមកលើខ្លួន មិនដឹងថាទៅជាយ៉ាងណា តែខ្លួននៅ តែមានក្តីសង្ឃឹមនាពេលអនាគត ។

(ភាពលេចក្រោយ)
អេង កុកថាយ

យុត្តិធម៌អន្តរកាលតាមរយៈការស្តាប់ សំឡេងស្រីកម្ពុជា

១) សេចក្តីផ្តើម

ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលស្គាល់ជាទូទៅថា ខ្មែរក្រហម បានចូលមកគ្រប់គ្រងប្រទេស និងប្តូរឈ្មោះរបបរបស់ខ្លួនទៅជាបក្សកុម្មុយនីស្តជាតិប្រជាធិបតេយ្យ ។ នៅក្រោមការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ប្រទេសទាំងមូលត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទៅជាជំរកការងារដ៏ធំមួយ អមទៅដោយមន្ទិលឃាំងជាច្រើន ដើម្បីសម្រេចផែនការ “បដិវត្តន៍សង្គមនិយម” ។ ប្រជាជនត្រូវបានបង្ខំឱ្យធ្វើការងារយ៉ាងលំបាកក្នុងស្ថានភាពអមនុស្សធម៌ ។ ជាលទ្ធផលមានមនុស្សរាប់លាននាក់ ត្រូវបានសម្លាប់ដោយសារតែការអត់ឃ្លានជំងឺ និងស្ថានភាពរស់នៅដ៏អាក្រក់ក្រៃលែង ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានស្វែងរកឥតឈប់ឈរដើម្បីកម្ចាត់ចោលជនទាំងឡាយណាដែលខ្លួនចាត់ទុកជា ខ្មាំងរបស់បដិវត្តន៍ ។ នៅក្នុងអំឡុងពេលជិតបួនឆ្នាំ ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ការឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងការសម្លាប់ទ្រង់ទ្រាយធំចំពោះប្រជាជនស្នូតត្រង់បានក្លាយទៅជារឿងសាមញ្ញ ។ បើតាមការប៉ាន់ប្រមាណមានប្រជាជនប្រហែលពីរលាននាក់ ដែលបានស្លាប់នៅក្នុងអំឡុងពេលនោះ ។

មានករណីជាច្រើនដែលយើងមិនបានដឹង ទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រចំពោះស្ត្រី ដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង រួមជាមួយនឹងការសម្លាប់ និងទម្រង់ផ្សេងៗទៀត ។ តាមរយៈការសិក្សាស្រាវជ្រាវ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៨ និងនៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ គេបានធ្វើការវិភាគលើចរិតលក្ខណៈនៃអំពើហិង្សា និងសន្និដ្ឋានថា បទល្មើសនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ជាច្រើនករណី ពិតជាបានកើតមានឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបនោះ ។ បទទម្រង់ទាំងនេះរួមមាន៖ ការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការ

រំលោភជាត្រឹមត្រូវដោយមានជនល្មើសច្រើននាក់ ការរំលោភទ្រង់ទ្រាយមួយដែលមានជនរងគ្រោះច្រើនក្នុងពេលតែមួយ ការរំលោភដោយប្រើប្រាស់ឧបករណ៍ ការបង្ខំឱ្យអាត្រាតកាយ ការកេងប្រវ័ញ្ចខាងផ្លូវភេទ និងការរៀបការដោយបង្ខំដែលបានអនុវត្តនៅទូទាំងប្រទេស ។

ដើម្បីធ្វើការកាត់ទោសចំពោះទម្រង់កម្ម ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា តុលាការចម្រុះចូលរួមដោយសមាសភាពភាគីជាតិ និងអន្តរជាតិត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣ ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាមានយុត្តាធិការជំនុំជម្រះលើមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហម និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះទម្រង់កម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងចន្លោះថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ បច្ចុប្បន្នតុលាការនេះ គឺជាស្ថាប័នតែមួយគត់ ដែលមានសមត្ថកិច្ចធ្វើការជំនុំជម្រះចំពោះទម្រង់កម្មដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបនោះ ។

នៅក្នុងសំណុំរឿងទាំងបួនដែលកំពុងដំណើរការនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា អំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍តិចតួចប៉ុណ្ណោះ រហូតមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ជនជាប់ចោទដែលមានតួនាទីថ្នាក់កណ្តាលមួយរូប ត្រូវបានរកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាពពាក់ព័ន្ធករណីប្រើប្រាស់ការរំលោភដើម្បីធ្វើទារុណកម្ម (សំណុំរឿង០០១) ។ ជនជាប់ចោទពីរនាក់ទៀត ដែលជាអតីតមេដឹកនាំ ជាន់ខ្ពស់នៃរបបខ្មែរក្រហម ត្រូវបានចោទប្រកាន់ទៅលើករណីរៀបការដោយបង្ខំដោយរាប់បញ្ចូលបទល្មើស រំលោភសេពសន្ថវៈ ដែលត្រូវបានចាត់ចូលទៅក្នុងបទទម្រង់ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ប៉ុន្តែបទល្មើសនេះ

មិនទាន់ត្រូវ បានលើកយកមកធ្វើការជំនុំជម្រះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២១១ ។ គួរនាំមកនូវភស្តុតាងនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហា យេនឌ័រ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងដីកាចោទប្រកាន់លើបទឧក្រិដ្ឋ ទូទាំងប្រទេសប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទទាំងនោះនៅឡើយទេ ទោះ បីជាអ្នកស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញថា មានបទល្មើសរំលោភត្រូវ បានប្រព្រឹត្តទៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនក៏ដោយ ។ បើយោង តាមការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលមានសមត្ថកិច្ច ចេញដីកា ដំណោះស្រាយបានកំណត់ថា “គោលនយោបាយដូច ការរស់នៅក្នុងកម្ពុជាឆ្លងកាត់នឹងការរំលោភ សេពសន្ថវៈ បានចែងអំពីការហាមឃាត់មិនឲ្យមានអំពើរំលោភកើតឡើង និងផ្ដន្ទាទោសជនទាំងឡាយណាដែលបានប្រព្រឹត្ត ។ តែដូចម្ដេច វិញ គោលនយោបាយនេះ មិនបានទប់ស្កាត់ករណីរំលោភនោះទេ ដូច្នេះយើងពុំអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានថា ករណីរំលោភ គឺជាបទល្មើស មួយនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តដោយមេដឹកនាំបក្សកុម្មុយនិស្ត កម្ពុជាដើម្បីអនុវត្តគោលបំណងរួមនោះទេ” ថ្មីៗនេះ អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូងបានបដិសេធដំណើរមួយដែលបានស្នើឡើង ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅមុនពេលសំណុំរឿង០០២ ចាប់ ផ្តើមដំណើរការដែលបានសុំឲ្យដាក់បញ្ចូលបទចោទប្រកាន់ពាក់ព័ន្ធ នឹងបទល្មើសរំលោភ ដែលមិនស្ថិតនៅក្នុងករណីរៀបការដោយ បង្ខំនៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ ។

ដោយសារការរក្សាការសម្ងាត់គឺជាវិជ្ជាជីវៈរបស់តុលាការ មានសំណុំរឿងពីរទៀតដែលនៅសល់ (សំណុំរឿង០០៣ និង ០០៤) សំណុំរឿងទាំងពីរនេះបានស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបអង្កេត របស់តុលាការ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៩ និងពុំទាន់ប្រកាសជា សាធារណៈអំពីវិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតចំពោះអំពើហិង្សា ផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រទេ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា នៅក្នុងខែ មេសាឆ្នាំ២០១៥ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិបានស្នើសុំឲ្យ មាន ការចោទប្រកាន់ទៅលើជនសង្ស័យថាដាក់តំបន់បិទ ដើម្បីពង្រីក វិសាលភាពនៃការស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ បន្ថែមលើបទប្បញ្ញត្តិការរៀបការដោយបង្ខំ ។ ដោយសារតែមាន ការជំទាស់ពីសំណាក់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាតាំងពីយូរមកហើយ ទាក់ទងនឹងសំណុំរឿងទាំងនេះ បូករួមទាំងបញ្ហារឿងហិរញ្ញវត្ថុ

របស់តុលាការដែលមានលក្ខណៈពុំច្បាស់លាស់ ដូច្នេះទោះបីជា មានការវិវត្តល្អប្រសើរយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅតែមានភាពមិន ច្បាស់លាស់ថា តើជនសង្ស័យទាំងនោះនឹងត្រូវបាននាំយកមក កាត់ទោសឬយ៉ាងណា? ។

ប្រសិនបើដូចជាអ្វីដែលបានរំពឹងទុកដែលថា មេដឹកនាំជាន់ ខ្ពស់ទាំងពីររូប គឺជនជាប់ចោទចុងក្រោយ ដែលត្រូវបាននាំយក មកកាត់ទោស នោះអ្នកដែលរស់រានមានជីវិតក្រោយអំពើហិង្សា ផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ នឹងមានឱកាសបានត្រឹមតែបកស្រាយ អំពីចំណុចមួយចំនួនទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់គាត់តែ ប៉ុណ្ណោះ ។ ឧទាហរណ៍៖ អ្នកដែលរស់រានមានជីវិតក្រោយការ រៀបការដោយបង្ខំ ហើយអាចត្រូវបានកេរ្តិ៍រំលោភនៅក្នុងកុក នឹង មិនមានឱកាសមកផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីបទល្មើសអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងយេនឌ័រទាំងស្រុងនោះទេ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ រឿងរ៉ាវដែល មិនត្រូវបានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខតុលាការ និងមិនត្រូវបាន ដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងកំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រដែលសរសេរដោយ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាទេ តាមរយៈការដាក់ បញ្ចូលនៅក្នុងសាលក្រមរបស់តុលាការ ដូច្នេះវាកាន់តែធ្វើឲ្យ ប្រជាជនជឿជាក់ថា ករណីរំលោភមិនបាន កើតមាននៅក្នុងរបប ខ្មែរក្រហមនោះទេ គឺមានតែនៅបរិបទនៃការរៀបការដោយបង្ខំ ប៉ុណ្ណោះ ។ ចំពោះទស្សនៈដុំវិញចំណុចចន្លោះប្រហោងនេះ ហាក់បី ដូចជាត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាទុកចោល ដោយមិនលើកយកមកពិភាក្សា ហើយកម្រិតនៃការបាត់បង់រឿង រ៉ាវទាំងអស់នេះទៅតាមពេលវេលាដែលកន្លងទៅ និងមានកាន់តែ ខ្ពស់ឡើងៗ ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា យល់ឃើញថាវាចាំបាច់ ដើម្បីចាត់វិធានការជាបន្ទាន់ ។

២) ការស្តាប់សំឡេងស្ត្រីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ ក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា បាន ចាប់ផ្តើមរៀបចំវេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាលើកដំបូង ។ វេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រីចំនួនពីរទៀត ត្រូវ បានរៀបចំឡើងជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងឆ្នាំ២០១២ និង២០១៣ ដែលមានប្រធានបទខុសៗគ្នាសម្រាប់ឆ្នាំនីមួយៗ ។ វេទិកាស្តាប់ សំឡេងរបស់ស្ត្រីទាំងនេះផ្ដោតលើទម្រង់ដូចគ្នា ដោយមានអ្នករស់

រមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមកម្ពុជាសក្តិកម្មជាសាធារណៈ មុនពេលចូលផ្តល់នៅចំពោះគណៈវិនិច្ឆ័យ ។ ការជ្រើសរើសឲ្យមានទម្រង់មួយច្បាស់លាស់នេះ ទទួលបានការលើកទឹកចិត្តយ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត ដែលសម្រេចបានការដោះស្រាយបញ្ហាអំពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងយេនឌ័រ នៅអំឡុងពេលនៃជម្លោះ ជាពិសេសគឺគណៈកម្មការសម្រាប់បដិសណ្ឋារកិច្ច ស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សាទៅប្រទេសទីបីខាងកើត បានរៀបចំវេទិកាដាច់ដោយឡែកសម្រាប់ស្តាប់សំឡេងស្ត្រី និងគំនិតដូចផ្ដើមផ្សេងៗទៀតរបស់សង្គមស៊ីវិល ដូចជាតុលាការសម្រាប់ រៀងក្តីរបស់ស្ត្រី ។ ដំណើរការវេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រីនៅកម្ពុជា ត្រូវបានចងក្រងជាឯកសារក្នុងទម្រង់ជារាយការណ៍ និងខ្សែភាពយន្ត ។

នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ វេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រី បានផ្ដោតទៅលើប្រធានបទអំពីហិង្សាផ្លូវភេទនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នៅអំឡុងពេលនៃរបបខ្មែរក្រហម ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យប្រធានបទនេះមានអត្ថន័យកាន់តែទូលាយ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១២ វេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រីនៃតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិកបានរៀបចំវេទិកាស្តីពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ នៅក្នុងស្ថានភាពដែលមានវិវាទកម្ពុជា ដោយស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់ស្ត្រីដែលមកពីបីប្រទេសផ្សេងគ្នានៅក្នុងតំបន់ដែលធ្លាប់មានជម្លោះប្រដាប់អាវុធ ។ ក្រុមគោលដៅសម្រាប់ឆ្នាំ២០១៣ ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ពីទស្សនៈក្នុងអន្តរជាតិទៅជាប្រជាជនកម្ពុជា ជំនាន់ថ្មីក្រោយសម័យសង្គ្រាមដោយអ្នកជំនាន់ក្រោយទាំងនេះ ភាគច្រើនពុំទាន់ស្គាល់ច្បាស់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃរបបខ្មែរក្រហមទេ ហើយការយល់ដឹងអំពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័ររបស់គេក៏នៅមានកម្រិតដែរ ។

វេទិកាទាំងបីដែលរៀបចំឡើងដើម្បីទប់ស្កាត់សំឡេងរបស់ស្ត្រីបានព្យាយាមនាំមកនូវវេទិកាយុត្តិធម៌អន្តរកាលក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការមួយ ដើម្បីដោះស្រាយអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ នៅក្នុងវិវាទកម្ពុជាដែលកើតមានកាលពីអតីតកាល ។ វេទិកានេះមានគោលដៅផ្តល់សិទ្ធិស្របច្បាប់ដល់ជនរងគ្រោះដែលធ្លាប់ទទួលរងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ដែលនៅរស់រានមានជីវិតដោយផ្តល់ឲ្យពួកគាត់នូវសំឡេងដើម្បីទម្លាយភាពស្ងៀមស្ងាត់ទាក់ទងនឹងទម្រង់កម្មទាំងនេះ និងដើម្បីបង្ហាញអំពីតម្រូវការ

រួមជាមួយការទាមទាររបស់ពួកគាត់ ។ អ្នកដែលរស់រានមានជីវិតត្រូវបានគោរពកោតសរសើរជាសាធារណៈចំពោះទុក្ខវេទនា ភាពរឹងមាំ និងសេចក្តីក្លាហានរបស់ពួកគាត់ ដែលតន្ត្រីនឹងការមាក់ឆ្ងាយ ព្រមទាំងការរើសអើងចំពោះអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតតាមរយៈការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីផលប៉ះពាល់ដែលពួកគាត់បានជួបប្រទះ និងការព្រួយបារម្ភនានា ព្រមទាំងបង្កើតឲ្យមានការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលមានភាពសុក្រឹតជាងនេះដោយរក្សា ទុកជាឯកសារអំពីបទពិសោធន៍នានារបស់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ។

ចំណែកឯគណៈវិនិច្ឆ័យ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ និង២០១២ វិញត្រូវបានរួមបញ្ចូលនូវសមាសភាព អ្នកជំនាញផ្នែកច្បាប់ និងបញ្ហាយេនឌ័រទាំងជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ គណៈវិនិច្ឆ័យនៅក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ត្រូវបានបំពេញការងារ ដោយក្រុមនិស្សិតមកពីបណ្ណាល័យនានា នៅប្រទេសកម្ពុជា ។ រៀងរាល់ឆ្នាំ គណៈវិនិច្ឆ័យនីមួយៗ បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈ ដោយដាក់បញ្ចូលនូវបញ្ហានានាដែលបានរកឃើញ និងផ្តល់អនុសាសន៍នានាចំពោះភាគីមួយចំនួនដែលពាក់ព័ន្ធ ។ ចំនួនអ្នកដែលចូលរួមសរុបមានប្រហែល ១.០០០ នាក់ ដែលមកពីមជ្ឈដ្ឋានផ្សេងៗពីគ្នា រួមមាន សិស្ស និស្សិត បុគ្គលិកមកពីអង្គការសង្គមស៊ីវិល មន្ត្រីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា សមាជិកនៃអង្គការអន្តរជាតិ តំណាងម្ចាស់ជំនួយ និងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមបានចូលរួមសវនករទាំងបីនោះ ។

ក្នុងអំឡុងពេលបីឆ្នាំនេះ អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រចំនួនដប់ប្រាំបីនាក់ ព្រមទាំងសាក្សីជាច្រើនរូប បានមកផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនដែលធ្លាប់បាន ឆ្លងកាត់អំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ផលប៉ះពាល់ព្រមទាំងតម្រូវការ និងការទាមទារ ។ អ្នកទាំងនោះ គឺជាអ្នកចូលរួមដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងបានផ្តល់ការយល់ព្រមជាមុនសម្រាប់ដំណើរការទាំងមូល ។ ក្រុមអ្នកច្បាប់ ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា សហការជាមួយនិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលដទៃផ្សេងទៀតផ្តល់ជំនួយដល់ពួកគាត់ដើម្បីរៀបចំការផ្តល់សក្ខីកម្ម ផ្តល់ការគាំទ្រផ្លូវចិត្តក្នុងដំណើរការទាំងមូល និងបន្តតាមដានសុខុមាលភាពរបស់ពួកគាត់ ។

បន្ទាប់ពីមានវេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្រ្តី អ្នកដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មទាំងអស់បានរៀបរាប់ប្រាប់ថា គាត់បានទទួលដល់ប្រយោជន៍ជាច្រើនពីការចូលរួមវេទិកានេះ ព្រោះគាត់មានអារម្មណ៍ថា ទទួលបានយុត្តិធម៌ មានភាពត្រូវស្មើ បង្កើនភាពជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងអ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតដទៃទៀត ។ ទាំងផ្តល់សក្ខីកម្មមានការសប្បាយ និងពេញចិត្ត ដោយកត់ត្រាទុកនូវបទពិសោធន៍របស់គាត់ ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយបានស្វែងយល់ និងជៀសវាងកុំឱ្យបែបដែលការបស្ច័យទាំងនេះកើតឡើងជាថ្មីម្តងទៀត ។

៣) ការស្តាប់សំឡេងស្រ្តីជាយន្តការសម្រាប់យុត្តិធម៌អន្តរកាល

យោងទៅតាមមជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសម្រាប់យុត្តិធម៌អន្តរកាល ពាក្យថា “យុត្តិធម៌អន្តរកាល” គឺ សំដៅទៅលើដំណើរការមួយដែលឆ្លើយតបទៅនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដែលមានលក្ខណៈជាសកល និងជាប្រព័ន្ធកាលពីអតីតកាល ។ សេចក្តីសម្រេចមួយត្រូវបានអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិនៅក្នុងឆ្នាំ២០១១ ដោយសារតែលើចំណុចសំខាន់មួយចំនួន ទាក់ទងនឹងធាតុផ្សំនៃយុត្តិធម៌អន្តរកាល ដោយដាក់បញ្ចូលនូវចំណុចចូន៖ ការពិត យុត្តិធម៌ សំណង និងការធានាមិនឱ្យមានហេតុការណ៍ដូចនេះកើតឡើងម្តងទៀត ។ ដំណើរការនៃវេទិកាស្តាប់សំឡេងស្រ្តី បានដោះស្រាយនូវរាល់ធាតុផ្សំនីមួយៗ និងបានបំពេញមុខងារជាយន្តការយុត្តិធម៌អន្តរកាលមួយដ៏មានតម្លៃនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

៣.១) ធាតុផ្សំទាក់ទងនឹងការពិត

ធាតុផ្សំនៃ “ការពិត” ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការនិយាយការពិតមានន័យថា ការផ្តល់ឱកាសសម្រាប់អ្នកនៅរស់រានមានជីវិត និងសាក្សី បានបែករំលែកពីបទពិសោធន៍របស់ពួកគាត់ ដោយអនុញ្ញាតឱ្យគាត់និយាយរឿងរ៉ាវតាមរបៀបផ្សេងៗគ្នា ។ ទាំងនោះក៏ទាក់ទងនឹងការស្វែងរកការពិតផងដែរ មានន័យថា ការចងក្រងជាឯកសារនិងការយល់ដឹងអំពីទម្រង់កម្មដែលកើតឡើងកាលពីអតីតកាលព្រមទាំងយល់ដឹងអំពីផលប៉ះពាល់នៃទម្រង់កម្មនោះ ។ តុលាការអន្តរជាតិដូចជាអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញនូវការពិត តាមរយៈដំណើរការដ៏តឹងរ៉ឹងមួយប្រកបដោយស្តង់ដារ អំពីការនិយាយការពិត និងការ

ស្វែងរកការពិត ដោយទទួលយកទស្សនៈរបស់ជនជាប់ចោទយកមកពិចារណា ។ ដំណើរការគាត់ទោស ដែលរៀបចំឡើងដោយស្ថាប័នតុលាការ គឺពិតជាមានលក្ខណៈចាំបាច់ក្រៃលែងនៅក្នុងប្រទេសដែលទម្រង់កម្មដែលកើតឡើង ដើម្បីកត់ត្រានូវកំណត់ត្រាប្រវត្តិសាស្ត្រជូនការមួយដែលអាចជួយតទល់ជាមួយអ្នក ដែលបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ថាមានការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់កើតឡើង ។ ទោះបីជាយ៉ាងណា ដោយសារតែក្របខ័ណ្ឌច្បាប់មានលក្ខណៈតឹងរ៉ឹង ការនិយាយអំពីសាច់រឿងតាមវិធីមួយចំនួនមិនត្រូវបានអនុញ្ញាត ឬមិនអាចប្រើប្រាស់បានដូចជានៅក្នុងវេទិកាស្តាប់សំឡេងស្រ្តីនេះទេ ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយមិនទាន់បានដាក់បញ្ចូលបទល្មើសរំលោភដែលស្ថិតក្រៅបរិបទនៃការរៀបការដោយបង្ខំនៅឡើយទេ ។ សរុបមកការទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើសរំលោភ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងបរិបទដទៃទៀតមិនត្រូវបានលើកយកមកជំនុំជម្រះនៅក្នុងសវនាការទេ ។

ដូចមកវិញ វេទិកាស្តាប់សំឡេងស្រ្តី ជ្រើសរើសយកការនិយាយសាច់រឿងរបស់បុគ្គលម្នាក់ដោយដកស្រង់ចេញពីទស្សនៈរបស់ជនរងគ្រោះ ដែលពុំមានទស្សនៈលំអៀងចំពោះព្រឹត្តិការណ៍កាលពីអតីតកាល ។ ការចងចាំអំពីអំពើហិង្សាកាលពីអតីតកាលមានលក្ខណៈមិនផ្លូវការ និងស្រមៃស្រមៃសាច់រឿងអាចឆ្ងាយនឹងត្រូវបានបដិសេធ និងជំទាស់ចំពោះការរៀបរាប់សាច់រឿងទាំងនោះ ។ ប៉ុន្តែជាមួយនឹងវិធីសាស្ត្រប្រមូលផ្តុំជនរងគ្រោះ បានផ្តល់ជាសំឡេងកាន់តែខ្លាំងទៅដល់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិតដែលឆ្ងាយរងគ្រោះ និងជាញឹកញាប់ត្រូវបានដកចេញពីក្នុងដំណើរការសវនាការរបស់តុលាការ ។

នៅក្នុងបរិបទនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃវិវាទកម្ម ការនិយាយការពិត មិនថានៅក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការ ឬវេទិកាស្វែងរកការពិតទេ ចាំបាច់ត្រូវតែមានការពិចារណាអំពីហានិភ័យដែលកើតមានដោយការមាក់ឆ្ងាយ និងការកើតឡើងវិញនូវជំងឺប៉ះពាល់ដូចចិត្ត នៅពេលដែលពួកគាត់បង្ហាញអំពីបទពិសោធន៍នៃបទល្មើសដូច

ភេទ ហើយយើងត្រូវតែប្រាកដថា អ្នកដែលចូលរួមដោយស្ម័គ្រចិត្ត ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមួយដែលមានសុវត្ថិភាព ព្រមជាមួយការ គាំពារគ្រប់គ្រាន់ពីសំណាក់អ្នកចិត្តវិទូ បុគ្គលសង្គមកិច្ច និងអ្នក ផ្តល់សេវាផ្សេងៗទៀត ។

នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃរបបខ្មែរក្រហម បម្រាមជាប្រពៃណី ដុំវិញអំពើហិង្សាផ្លូវភេទនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាត្រូវបានពង្រឹង តាម រយៈជំនឿថាកម្មាភិបាលនៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាមិនបានប្រព្រឹត្ត បទល្មើសផ្លូវភេទ និងពង្រឹងវប្បធម៌ស្ងៀមស្ងាត់ដែលបង្កើតឡើង ដោយរបបនោះ ។ ជំនឿនេះអាចឲ្យយើងឃើញអំពីក្រមសីលធម៌ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដាក់ចំពោះកម្មាភិបាល ដែលបានចែង ថា “អំពើអសីលធម៌” គឺជាបទល្មើសដែលត្រូវផ្តន្ទាទោស ។ ទោះ ជាយ៉ាងណាក្តី ការស្រាវជ្រាវថ្មីៗ បានបង្ហាញថា ជាក់ស្តែងបទ ល្មើសផ្លូវភេទដែលប្រព្រឹត្តដោយកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម គឺមិន មែនជារឿងចម្លែកនោះទេ ប៉ុន្តែបទល្មើសទាំងនោះ កម្រត្រូវបាន គេលើកយកមកធ្វើការស៊ើបអង្កេត ហើយស៊ើបអង្កេតការដាក់ ទោសចំពោះទុក្ខដ៏ធ្ងន់ទាំងនោះ ។ រីឯជនរងគ្រោះពុំដែលទទួល បានការជួយឧបត្ថម្ភម្តងណាឡើយ ។ ដោយសារតែអ្នកណាដែល ប្រឆាំង ឬរិះគន់ចំពោះការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាត្រូវ បានផ្តន្ទាទោសយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ អ្នកដែលរស់រានមានជីវិត និងសាក្សី មួយចំនួនតែងតែរក្សាភាពស្ងៀមស្ងាត់អំពីទុក្ខកម្មដែលបាន ប្រព្រឹត្តដោយកម្មាភិបាលដើម្បីបានរួចពីសេចក្តីស្លាប់ ។ នេះជា ការបូកសរុបនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវ ដោយការស្ទង់មតិជាមួយអ្នក ផ្តល់ចម្លើយចំនួន១០៤ នាក់ ដែលបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុង ឆ្នាំ២០១១ ។ :

អ្នកផ្តល់ចម្លើយបានដឹងអំពីគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរ ក្រហមស្តីអំពីការហាមឃាត់ ការប្រព្រឹត្តឧស្សាហកម្ម ហើយអ្នកផ្តល់ចម្លើយដទៃទៀតបានរៀបរាប់ថា ពួកគាត់ បានឃើញការដាក់ទោសចំពោះបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្ត អំពើអសីលធម៌ ។ អ្នកផ្តល់ចម្លើយបានរៀបរាប់ថា គោល នយោបាយនោះ នាំឲ្យជនរងគ្រោះនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងយេនឌ័រ មួយចំនួនសុខចិត្តសម្លាប់ ជាជាងប្រឈមមុខ នឹងការដាក់ទោសដោយពួកខ្មែរក្រហមដែលមានការពាក់

ព័ន្ធជាមួយអំពើឧស្សាហកម្មនោះ ។ បន្ថែមលើសពីនេះ អ្នកផ្តល់ចម្លើយបានរៀបរាប់ថា គោលនយោបាយប្រឆាំង និងអំពើអសីលធម៌បាននាំឲ្យអ្នកដែលបានប្រព្រឹត្តសម្លាប់ ជនរងគ្រោះចោល សម្លាប់ខ្លួនឯង ឬក៏រត់គេចពីការដាក់ ទោស ។ ទោះបីជា ប្រមាណ២០ ភាគរយ នៃអ្នកដែលបាន ផ្តល់ចម្លើយធ្លាប់បានចូលរួមនៅក្នុង “អង្គប្រជុំដើម្បី សម្រេច” ចំពោះអំពើឧស្សាហកម្ម ឬធ្លាប់បានឃើញ ការដាក់ទោសចំពោះអំពើឧស្សាហកម្មដែលបានប្រព្រឹត្ត ប៉ុន្តែមានករណីតែបីប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានរាយការណ៍ថា បុគ្គលដែលត្រូវបានដាក់ទោស មានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ ទំនងដែលការព្រមព្រៀងគ្នា ហើយមានតែមួយករណី ប៉ុណ្ណោះ ដែលជនដែលត្រូវបាននាំយកទៅដាក់ទោស ។

កត្តាទាំងនោះធ្វើឲ្យមានការរាំងស្ទះសម្រាប់ស្ត្រីដើម្បីបន្ត ដំណើរឆ្ពោះទៅមុខ និងស្វែងរកនូវការគាំទ្រសម្រាប់ខ្លួន ។

វេទិកាស្តាប់សំឡេងស្ត្រីបានផ្តល់សារសំខាន់ចំពោះអ្នក ដែលនៅរស់រានមានជីវិតពីបទអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ រួមជាមួយនឹងការគាំទ្រសម្រាប់ជម្នះនូវរាល់ឧបសគ្គ និងភាព ស្ងៀមស្ងាត់របស់គាត់ដែលមានក្នុងរយៈពេលជិតមួយទសវត្សរ៍ ។ សម្រាប់អ្នកដែលចូលរួមក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្ម វេទិកាស្តាប់សំឡេង ស្ត្រីបានបង្កើតឱកាសជាលើកដំបូងសម្រាប់ពួកគាត់ដើម្បីនិយាយ អំពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ អំពើហិង្សាផ្លូវ ភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ។ មនុស្សជាច្រើនបានលើកឡើងថា ការបក ស្រាយនូវការពិតជាសាធារណៈ ជាពិសេសនៅចំពោះមុខក្មេង ជំនាន់ក្រោយ គឺជាកិច្ចការសំខាន់មួយក្នុងចំណោមកិច្ចការសំខាន់ៗ ជាច្រើនផ្សេងទៀតដែលអាចជួយលើកទឹកចិត្តឲ្យមានការចូលរួម នៅក្នុងវេទិកាស្តាប់សំឡេងស្ត្រី ។ សក្ខីកម្មរបស់អ្នកទាំងនោះ ត្រូវ បានកត់ត្រា និងចងក្រងទុកតាមរយៈការបោះពុម្ព និងថតជាខ្សែ ភាពយន្ត ដើម្បីចូលរួមនៅក្នុងការកត់ត្រាទុកជាប្រវត្តិសាស្ត្រ និង ដើម្បីលើកស្ទួយឲ្យមានការយល់ដឹងកាន់តែច្បាស់អំពីផលប៉ះពាល់ នៅដុំវិញអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ នៅក្នុងអំឡុងពេល នៃរបបខ្មែរក្រហម ដែលវិធីសាស្ត្រទាំងពីរនេះ គឺមានសារសំខាន់ ខ្លាំងណាស់សម្រាប់ការយល់ដឹងក្នុងកិច្ចពិភាក្សាអំពីអតីតកាល ។

៣.២) ធាតុផ្សំទាក់ទងនឹងយុត្តិធម៌

“យុត្តិធម៌” សំដៅទៅលើយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ មានន័យថា ការស្ងៀមស្ងៀមរបស់តុលាការ ឬការចោទប្រកាន់ និងមានការរកឃើញថាមានកំហុស ឬការផ្ដន្ទាទោសបុគ្គលណាម្នាក់សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋអ្វីមួយ ។ ជាមួយនឹងការបង្កើតតុលាការអន្តរជាតិ ឬតុលាការពិសេសនៅតាមបណ្តាប្រទេសក្រោយដោះស្រាយទូទាំងពិភពលោក ដើម្បីដោះស្រាយការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សដ៏ធ្ងន់កាលពីអតីតកាល គឺជាទស្សនវិស័យនៃយុត្តិធម៌អន្តរកាលដែលទទួលបានការចាប់អារម្មណ៍ជាច្រើន ។

ចំណែកឯតុលាការ ក៏ត្រូវបានធានាឲ្យបាននូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌ដែលជាសិទ្ធិចាំបាច់របស់ជនជាប់ចោទ ។ បម្រាប់វេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រី អាចជាយន្តការសំខាន់សម្រាប់ជនរងគ្រោះ ពីព្រោះវេទិកានេះមិនបានកំណត់ពីការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលណាម្នាក់សម្រាប់បទល្មើសនីមួយៗ ឬក៏ការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះជនដែលរងគ្រោះ ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ សំណួរទាក់ទងនឹងគោលការណ៍នៃការសន្មតថាគ្មានទោស ដរាបណាមិនរកឃើញថាមានទោស ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងវេទិកាស្តាប់សំឡេងស្ត្រី ជាពិសេសនៅក្នុងករណីមួយចំនួននៅពេលដែលអ្នកផ្តល់សក្ខីកម្មបានស្គាល់បុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាអ្នកដែលបានធ្វើឲ្យគាត់ទទួលរងព្យាបាទ ។ ដើម្បីជៀសវាងការរំលោភលើគោលការណ៍នៃការជំនុំជម្រះក្តីប្រកបដោយយុត្តិធម៌ បុគ្គលដែលផ្តល់សក្ខីកម្មបានយល់ព្រមមិនបង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណជនដែលនៅអំឡុងពេលនៃការផ្តល់សក្ខីកម្ម ។ ជនរងគ្រោះទាំងអស់ត្រូវតែយល់ព្រមចំពោះលក្ខខណ្ឌនេះដោយគ្មានភាពតានតឹង ឬក៏ការព្រួយបារម្ភអ្វីទាំងអស់ ។ នៅក្នុងករណីភាគច្រើនជនរងគ្រោះមិនបានស្គាល់ជនដែលប្រព្រឹត្តល្មើសនោះទេ ។ មានករណីមួយអ្នកដែលបានមកផ្តល់សក្ខីកម្មបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកនូវព្រឹត្តិការណ៍ចាប់រំលោភបំពាន និងការសម្លាប់បងប្អូនស្រីរបស់គាត់ដែលកម្មភាពបានកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់នោះនៅតែបន្តរក្សាមានរស់នៅក្នុងភូមិរបស់គាត់រហូតសព្វថ្ងៃ តែគាត់មិនអាចលាតត្រដាងពីអត្តសញ្ញាណរបស់ជនល្មើសនោះបានទេ ព្រោះដើម្បីការពារខ្លួនរបស់គាត់ ។

ការសួរដេញដោលសាក្សី អាចនឹងធ្វើឲ្យកាន់តែមានភាព

តានតឹងសម្រាប់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ជាពិសេសអ្នកដែលទទួលរងនៅក្នុងករណីនៃអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ដែលមិនមានដូចនៅក្នុងវេទិកាស្តាប់សំឡេងស្ត្រី ។ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពតានតឹង បុគ្គលដែលផ្តល់សក្ខីកម្មត្រូវបានណែនាំតាមរយៈសំណួរដែលត្រូវបានសួរដោយមនុស្សតែម្នាក់ ដែលបានជួយកាត់ក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្ម ។ អ្នកចូលរួមទាំងអស់បានរៀបរាប់ថា ពួកគាត់មានភាពភ័យខ្លាច និងមានការព្រួយបារម្ភនៅពេលដែលគាត់និយាយ “ខុស” ប៉ុន្តែគាត់មានភាពជឿជាក់នៅពេលដែលមានវត្តមានរបស់មនុស្សដែលគាត់ទុកចិត្តផ្តល់ជាសំណួរខ្លះៗ ដើម្បីជាការណែនាំ ។

វេទិកាស្តាប់សំឡេងស្ត្រីមិនអាចបំពេញតួនាទីជាតុលាការពេញលេញបានទេ ។ ប៉ុន្តែអ្នកដែលចូលរួមផ្តល់សក្ខីកម្មនៅវេទិកានេះ បានបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃយុត្តិធម៌ និងការបំពេញសេចក្តីពេញចិត្តដែលទទួលស្គាល់ជាសាធារណៈពីក្រុមគណៈវិនិច្ឆ័យ អ្នកកាន់កាប់ការប្រឆាំងនឹងអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ និងការទទួលរងការឈឺចាប់របស់គាត់ ។ បន្ទាប់ពីការផ្តល់សក្ខីកម្មរួច សមាជិកនៃគណៈវិនិច្ឆ័យ និងជួយដោះស្រាយបញ្ហារបស់អ្នកផ្តល់សក្ខីកម្មម្តងម្នាក់ៗ ដែលបានបង្ហាញពីបញ្ហាការវាយតម្លៃ និងលើកទឹកចិត្តសម្រាប់អ្នកដែលបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកានេះ ។ តាមរយៈសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់គណៈវិនិច្ឆ័យ អ្នកទាំងនោះបានទទួលស្គាល់បទពិសោធន៍ចូលរួមជាសាធារណៈ និងការថ្កោលទោសចំពោះការរំលោភបំពានដែលបានប្រព្រឹត្តទៅលើរូបគាត់ ។

ការបង្កើតអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ និងបញ្ហាយេនឌ័រ ថាជាការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស និងជាការប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ គឺមានសារសំខាន់ ជាពិសេសសម្រាប់អ្នកដែលរស់រានមានជីវិត ព្រោះវាហាក់បីដូចជាបានដាស់ប្តូរការស្តីបន្ទោស និងភាពអាម៉ាស់ ដែលធ្លាប់មាននៅលើជនរងគ្រោះ តែត្រូវបានដកចេញពីជនល្មើសទៅវិញ ។ វេទិកាស្តាប់សំឡេងរបស់ស្ត្រី ទោះបីជាវាពុំអាចជំនួសឲ្យការកាត់ទោសតាមរយៈតុលាការក៏ដោយ តែមានការជឿជាក់ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌ដែលជាប់ជាមួយយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ និងមានតម្លៃសម្រាប់អ្នកដែលនៅរស់រានមានជីវិត ។ (តទៅលេខក្រោយ)

បេនី យេ

ឡូន ថា ធ្វើពហិការមិនចូលរួមសវនាការ

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៥ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការ កំពូលនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានបើក សវនាការលើបណ្តឹងសារទុក្ខលើសំណុំរឿង០០២/០១ តាមការ ក្រោងជាមុន ។ សវនាការនេះ ផ្តល់ឱកាសចុងក្រោយដល់ភាគីទាំង អស់ក្នុងការលើកឡើងនូវអំណះអំណាងបណ្តឹងសារទុក្ខរបស់ខ្លួន និងអាចឆ្លើយតបលើសារណារបស់ភាគីផ្សេងៗ ។ សវនាការនេះនឹង ចែកចេញជា៦វគ្គ ដូចតទៅ ១) កំហុសលើសវនាការភ័ស្តុតាង ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ២) អំណះអំណាងលើបទឧក្រិដ្ឋ ៣) ការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ៤) ការសម្រេចផ្តន្ទា ទោសដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ៥) បណ្តឹងសារទុក្ខរបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា និង ៦) ការផ្តល់ឱកាសឲ្យជនជាប់ចោទធ្វើ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏បានបញ្ជាក់ ថានៅក្នុងបណ្តឹងរបស់ខ្លួន ជនជាប់ចោទ ទាំងពីរ គឺ នួន ជា និង ខៀវ

សំផន បានលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងសារទុក្ខរបស់ខ្លួនជាច្រើនចំណុច ទាក់ទងនឹងកំហុសនៅក្នុងការចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំ ជម្រះសាលាដំបូង ។

បន្ទាប់ពីការប្រកាសបើកសវនាការ រួចមកក្រុមប្រឹក្សាបញ្ជីនៃ អង្គជំនុំជម្រះបានជម្រាបពីវត្តមាន និងអវត្តមានរបស់ភាគីដូចសព្វ ដង ។ អង្គជំនុំជម្រះទទួលដំណឹងថា ភាគីនៃរឿងក្តីទាំងអស់មានវត្ត មាន លើកលែងតែមេធាវីអន្តរជាតិការពារក្តី នួន ជា គឺ លោក វិចិត្រ កូប៉េ ពុំចូលរួមសវនាការនេះទេ ។ ភាគីម្ខាងម្ខាង មេធាវីជាតិ លោក ស៊ុន អារុណ បានក្រោកឈរ និងស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះអនុញ្ញាត ឲ្យកូនក្តីរបស់ខ្លួនធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ក្នុងរយៈពេលប្រហែល២០ នាទី ហើយនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះ នឹងពន្យល់ពីមូលហេតុ អវត្តមានរបស់មេធាវីអន្តរជាតិ ។ អង្គជំនុំជម្រះបានអនុញ្ញាតឲ្យ នួន ជា ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលនៅក្នុងនោះ នួន ជា បានលើកឡើង

នួន ជា នៅក្នុងសវនាការលើភ័ស្តុតាង ក្នុងសំណុំរឿង០០២

ពីភាពមិនពេញចិត្តរបស់ខ្លួន ចំពោះចំណាត់ការនៃកិច្ចដំណើរការ នីតិវិធី រួមមាន សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលសម្រេចពុំកោះហៅសាក្សីបន្ថែម ។ នួន ជា បានលើកឡើងថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមានភាពលម្អៀង ដូចជាអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងដែរ និងមានភាពភ័យខ្លាចដូចនេះ មេធាវីអន្តរជាតិមិន ចូលរួមសវនាការនេះទេ ។ នួន ជា មានបំណងចាកចេញពីបន្ទប់ សវនាការ ក្រោយពេលធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្លួនរួច និង ណែនាំមេធាវីជាតិ ស៊ុន អារុណ ឲ្យចាកចេញដែរ ។ ជាចុងក្រោយ នួន ជា បានស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សូមមានភាព ក្លាហានក្នុងការផ្តល់ការជំនុំជម្រះមួយប្រកបដោយយុត្តិធម៌ដល់ ខ្លួន ។ នួន ជា ពុំមានបំណងដកបណ្តឹងសារទុករបស់ខ្លួនឡើយ ពេល គឺនៅរក្សា បណ្តឹងសារទុកដែល ។

យោងតាមមាត្រា៣០ ១ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា តម្រូវឲ្យមានជំនួយពីមេធាវីដាច់ខាត នៅក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ ។ ចំពោះវិធានផ្ទៃក្នុងក៏បានបញ្ជាក់ពីលក្ខខណ្ឌ តម្រូវឲ្យជនជាប់ចោទ ទទួលបានសិទ្ធិការពារពីមេធាវីជាតិ ឬមេធាវីអន្តរជាតិដោយសហ ការជាមួយមេធាវីជាតិ ទៅតាមការជ្រើសរើសរបស់ជនជាប់ចោទ ផ្ទាល់ ។ នៅក្នុងន័យនេះ បើទោះបីជាមេធាវីអន្តរជាតិ វិចិត្រ កូប៉េ អវត្តមានប៉ុន្តែប្រសិនបើមេធាវីជាតិស៊ុន អារុណ នៅរក្សាវត្តមាន នៅក្នុងបន្ទប់សវនាការនោះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងអាចបន្តសវនាការ បាន ។ ប៉ុន្តែ ដោយមូលហេតុថា មេធាវី ស៊ុន អារុណ ទទួលបាន ការណែនាំពីកូនក្រមរបស់ខ្លួន នួន ជា ពុំអនុញ្ញាតឲ្យចូលរួមដំណើរ ការសវនាការនៅក្នុងវគ្គបន្ទប់ពី នួន ជា ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះ ទេ ។ ដូច្នេះ មេធាវីជាតិ នឹងគោរពតាមសំណើរបស់កូនក្រម ដោយ ផ្អែកលើមាត្រា៥៨ នៃច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវីនៃព្រះរាជណា ចក្រកម្ពុជា ដែលចែងថា “មេធាវីកំណត់តាមសតិសម្បជញ្ញៈ របស់ខ្លួន និងដោយមានការយល់ព្រមពីអតិថិជនផង នូវអ្វីដែលខ្លួន ត្រូវលើកឡើងដើម្បីការពារដល់ដល់ប្រយោជន៍របស់អតិថិជន ដែលខ្លួនទទួលបន្ទុក ។ ដូច្នេះ នៅក្នុងពេលនេះ មេធាវី ស៊ុន អារុណ នឹងមិនឆ្លើយតបនូវរាល់សំណួរ ឬអំណះអំណាងផ្សេងៗ និង មិន ចូលរួមនៅក្នុងសវនាការនេះទៀតទេ ដោយអះអាងថា នឹងគោរព តាមសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន ដោយស្របតាមការសម្រេចចិត្តរបស់

កូនក្រម ។ ចៅក្រមអន្តរជាតិ អាញ៉េស្កា កូណូរីកា មីឡាត បានលើក ឡើងចំពោះការសម្រេចចិត្តចាកចេញរបស់មេធាវី ស៊ុន អារុណ ថាពុំមែនជនជាប់ចោទជាអ្នកមានសិទ្ធិសម្រេចថា មេធាវីត្រូវចូលរួម ឬមិនត្រូវចូលរួមនោះទេ មានតែអង្គជំនុំជម្រះប៉ុណ្ណោះជាអ្នក សម្រេចលើបញ្ហានេះ ។ ចៅក្រមបានបញ្ជាក់ថា យោងតាមវិធាន ផ្ទៃក្នុងតម្រូវឲ្យមានមេធាវីនៅពេលនេះ ហើយប្រសិនបើមេធាវី សម្រេចចិត្តដើរចេញ មេធាវីនឹងទទួលបានការចោទប្រកាន់ពីបទ ម៉ាកឆាយតុលាការ ។ ឆ្លើយតបទៅនឹងចៅក្រមអន្តរជាតិ លោក មេធាវីជាតិ គង់ សំអុន ការពារក្តីជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន បាន ធ្វើការកត់សម្គាល់ថា ការលើកឡើងរបស់ចៅក្រមអន្តរជាតិ កូណូ រីកា មីឡាត គឺជាការកំរាមកំហែងមួយរបស់ចៅក្រមមកលើ មេធាវី ដោយសារការណែនាំរបស់កូនក្រមមេធាវីដកខ្លួនចេញពី សវនាការនោះគឺជាហេតុផលគ្រប់គ្រាន់រួចទៅហើយ ។

សេចក្តីសម្រេចរបស់ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ចៅក្រម គង់ ស្រីម បន្ទាប់ពីសាកសួរយោបល់ពីភាគីសហព្រះរាជ អាជ្ញា និងមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីរួចមក និង បន្ទាប់ពីសម្រេចតាមសំណើរបស់ នួន ជា ស្នើសុំទៅតាមដាន ដំណើរការសវនាការនៅបន្ទប់ឃុំខ្លួន ខាងក្រោមរួចមក បានសម្រេច ថា មេធាវី ស៊ុន អារុណ ត្រូវតែរក្សាវត្តមានរបស់ខ្លួននៅក្នុង បន្ទប់ សវនាការ ប៉ុន្តែការណែនាំរបស់កូនក្រមចំពោះសិទ្ធិឆ្លើយតប ឬមិន ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរ ឬអំណះអំណាងរបស់ភាគីផ្សេងៗ មេធាវី អាចធ្វើការសម្រេចចិត្តបានតាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួន ។

បន្ទាប់ពីការសម្រេចនេះមក អង្គជំនុំជម្រះបានបន្តនីតិវិធី របស់ខ្លួនដោយ ចៅក្រមជាតិម៉ុង មុន្នីចិរិយា បានអានរបាយការណ៍ ទាក់ទងនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនិងធម្មនុញ្ញភាព នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលជនជាប់ចោទទាំងពីរបានលើកឡើងនៅក្នុង បណ្តឹងសារទុកស្តីពីការរំលោភបំពានសិទ្ធិរបស់ខ្លួន នៅក្នុងដំណាក់ កាលជំនុំជម្រះក្តីចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ។ ក្រោយ ពេលអានរបាយការណ៍ខាងលើនេះចប់ អង្គជំនុំជម្រះបានបន្តនីតិ វិធី ដោយផ្តល់ឱកាសដល់មេធាវីជាតិការពារក្តី នួន ជា ឡើងធ្វើ សារណាផ្ទាល់មាត់ ។ ប៉ុន្តែមេធាវី ស៊ុន អារុណ បានជម្រាបជូនអង្គ ជំនុំជម្រះវិញថា សារណាផ្ទាល់មាត់របស់ខ្លួនក្នុងថ្ងៃនេះ បានបញ្ចូល

ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែល នួន ជា បានអានរួចមកហើយ ។ ដូច្នេះ ខ្លួនពុំមានការឆ្លើយតប ឬទទួលសំណួរពីភាគីណាទៀតទេ នៅក្នុងថ្ងៃ នេះ ។

ជាក់ស្តែង នៅក្នុងវគ្គទីពីរនៃសវនាការពេលព្រឹក មេធាវី ជាតិ ស៊ុន អារុណ ពុំបានចូលរួមនៅក្នុងសវនាការនេះទេ ។ ប៉ុន្តែ អង្គជំនុំជម្រះមានលិខិតស្នើសុំលះបង់សិទ្ធិចូលរួមសវនាការដោយ ផ្ទាល់របស់ នួន ជា ដោយមូលហេតុសុខភាពពុំអាចអនុវត្តយូរនៅក្នុង បន្ទប់សវនាការបាន និងស្នើសុំទៅតាមដានសវនាការពីបន្ទប់ឃុំខ្លួន ខាងក្រោម ។ ចំពោះការអវត្តមានរបស់មេធាវីការពារក្តីបានក្លាយ ជាបញ្ហាសំខាន់ ដែលពុំអនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះបន្តសវនាការលើ បទឧក្រិដ្ឋដោយខ្វះការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ ពីមេធាវីរបស់ជនជាប់ ចោទឡើយ ។

ភាពអវត្តមានរបស់មេធាវី វ៉ិចទ័រ កូប៉េ បានពន្យល់ដោយ នួន ជា ទាក់ទងនឹងការមិនពេញចិត្ត ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គ ជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលលើការបដិសេធមិនកោះហៅសាក្សីបន្ថែម ដែលស្នើដោយក្រុមការពារក្តីនួន ជា ។ ប៉ុន្តែភាពអវត្តមានរបស់ មេធាវី ស៊ុន អារុណ មានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នា ។ អង្គជំនុំជម្រះបាន សម្រេចថា ពុំមែនអាស្រ័យលើជនជាប់ចោទទេ ថាតើត្រូវមានវត្ត

មានរបស់មេធាវីនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការឬយ៉ាងណានោះ ។ ចំពោះ វត្តមានចូលរួម សវនាការ ឬមិនចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទ ក៏ត្រូវ អាស្រ័យលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះដែរ ។ មេធាវី ស៊ុន អារុណ ត្រូវបានរំព្យកដោយប្រធានអង្គជំនុំជម្រះដោយតម្រូវឱ្យ មាន វត្តមាននៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ បើទោះបីជាមេធាវីពុំមាន បំណងធ្វើសារណា ឬ ចម្លើយតបទៀតក៏ដោយ ។ ក្នុងករណីដែល មេធាវីជ្រើសរើសយកការមិនចូលរួមសវនាការ ត្រូវចាត់ទុកថា ម៉ាក្រង់យុត្តិធម៌ ។ ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលដោយ ផ្អែកលើក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលតម្រូវឱ្យជនជាប់ចោទនៃរឿង ក្តីព្រហ្មទណ្ឌត្រូវមានមេធាវីការពារក្តីនៅគ្រប់ដំណាក់កាលនោះ បានសម្រេចបង្គាប់ឱ្យអង្គភាពការពារការពារក្តីធ្វើការជ្រើស រើសមេធាវីបម្រុង ដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីស្រាប់ក្នុងរយៈពេលឆាប់ រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

ការចេញសេចក្តីសម្រេចជ្រើសរើសមេធាវីបម្រុង នឹង ត្រូវប្រើពេលវេលាដើម្បីឱ្យមេធាវី អាចសិក្សាពីសំណុំរឿងរហូត មានលទ្ធភាពការពារក្តីដែលខ្លួនត្រូវទទួលបន្ទុក ដូច្នេះវានឹងរុញ ច្រានឱ្យសវនាការលើបណ្តឹងសារទុក្ខត្រូវរង់ចាំបើកនៅពេលក្រោយ ដោយពុំមានកាលបរិច្ឆេទច្បាស់លាស់ ។ **ឌី សុខាសា**

ប្រជាជនចូលរួមស្តាប់សវនាការសំណុំរឿង០០២ (រូបថត៖ អ.វ.ត.ក)

តើជាវិធីសាស្ត្រការពារក្តី ឬជាចេតនា?

កាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៤ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា បានបើកសវនាដំនុំជម្រះលើបណ្តឹងសារទុករបស់ចុងចោទ ឆន ជា និង ខៀវ សំផន ដែលទំនាស់ទៅនឹងសាលដីកាក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០១ ដែលបានប្រកាសដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង កាលពីថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ កន្លងទៅ។ សវនាការនៅថ្ងៃនេះ ក៏ជាសវនាចុងក្រោយដែល ជនជាប់ចោទ ឆន ជា និង ខៀវ សំផន អាចឡើងអានពីសារណាជំនាស់របស់ខ្លួននៅចំពោះអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។

ទោះបីជាយ៉ាងណា នៅថ្ងៃនេះមិនមានវត្តមានរបស់សហមេធាវីអន្តរជាតិការពារក្តីជន ជាប់ចោទ ឆន ជា លោក រ៉ិចទ័រ កូប៉េ

នោះទេ។ តែមេធាវីជាតិលោក ស៊ុន អារុណ បានស្នើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាកំពូលបន្តនីតិវិធីដដែល។ លោក ស៊ុន អារុណ បានស្នើទៅប្រធានអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល លោក គង់ ស្រីម ដើម្បីឲ្យកូនក្តីរបស់ខ្លួន (ឆន ជា) អាចឡើងអានសារណាដោយផ្ទាល់មាត់ ដែលមានខ្លឹមសារដកស្រង់ដូចខាងក្រោម៖

...សេចក្តីសម្រេចរបស់អស់លោក លោកស្រីចៅក្រម បានធ្វើឲ្យខ្ញុំបាត់ជំនឿ លើលោក លោកស្រីចៅក្រមក្នុងការដោះស្រាយបណ្តឹងសារទុករបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំយល់ច្បាស់ណាស់ថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលគឺលម្អៀងដូចគ្នា និងខ្លាចដូចគ្នាក្នុងការហៅបុគ្គល មកនៅចំពោះមុខលោក លោក ស្រីក្នុងការស្វែងរកការពិត។ លោក លោកស្រី

រូបអង្គុយខាងមុខ : មេធាវី ឆន ជា លោក ស៊ុន អារុណ នៅក្នុងសវនាការលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានបិទបញ្ចប់ការសួរដេញដោលលើសំណុំ០០២/១ (រូបថត៖ អ.វ.ត.ក)

ចៅក្រមបដិសេធផ្តល់ដល់បង្ខំ សូម្បីតែទីកសសម្រាប់
និយាយបំភ្លឺជូនជនរួមជាតិកម្ពុជា អំពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្ញុំ ។
សេចក្តីសម្រេចរបស់លោក លោកស្រីចៅក្រមបាន
បញ្ជាក់ថា ការប្រឆាំងស្នូលរបស់ខ្ញុំចំពោះតុលាការនេះ ត្រឹម
ត្រូវគឺ ថាតុលាការរបស់អ្នក កាន់អំណាចណា បម្រើអ្នក
កាន់អំណាចនោះ ពោលគឺជាការព្យាយាមឥតប្រយោជន៍
មួយ ដើម្បីកាត់ទោសខ្ញុំតែប៉ុណ្ណោះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ
មេធាវីការពារក្តីអន្តរជាតិរបស់ខ្ញុំគឺលោក វិចិត្រ កូបេ
មិនចូលរួមក្នុងសវនាការនេះទេ ខ្ញុំនឹងចាកចេញពីដំណើរ
ការនេះ នីតិវិធី នេះនៅពេលដែលខ្ញុំថ្លែងសុំទុកថានេះចប់
ហើយខ្ញុំសូមណែនាំសហមេធាវីជាតិរបស់ខ្ញុំគឺលោក សុន
អារុណ សូមមិនឲ្យឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួររបស់តួភាគី និង
មិនឲ្យចូលរួមក្នុងសវនាការនេះទៅទៀតទេ នៅបន្ទាប់
ពេលសម្រាក ។ យើងខ្ញុំជ្រើសរើសដោយរក្សានូវអំណះ
អំណាច ដែលលើកឡើងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់យើង
ខ្ញុំ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ខ្ញុំរក្សាទុកបណ្តឹងសាទុក្ខ
របស់ខ្ញុំវិញ ដោយសារវាជាភស្តុតាងនៅក្នុងការទទួល
ខុសត្រូវ ដែលខ្ញុំបន្តមានក្នុងការបំភ្លឺជនរួមជាតិជាទីគោរព
ស្នេហារបស់ខ្ញុំឲ្យយល់ដឹងអំពីការពិត ដែលបានកើតឡើង
យ៉ាងពិតប្រាកដ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ខ្ញុំ
សូមទទួលដល់លោក លោកស្រីចៅក្រមឲ្យមានសេចក្តី
ក្លាហាន និងពិចារណាអំពីការប្តេជ្ញារបស់លោក លោកស្រី
ចៅក្រម ក្នុងការស្វែងរកការពិត និងយុត្តិធម៌ ក្នុងពេល
ដែលលោក លោកស្រីចៅក្រម សរសេរសាលដីការរបស់
ខ្លួន ។ ប្រជាជនកម្ពុជាមានញាណ និងទស្សនៈច្បាស់ណាស់
និងភ្នំស្វាងណាស់ គេទាំងឡាយកំពុងរង់ចាំមើល ការស្វែង
រកការពិត និងយុត្តិធម៌ក្នុងសាលដីការរបស់លោក លោក
ស្រីចៅក្រម ប្រជាជនកម្ពុជានឹងមិនមានទីកសសដូចនេះ
ជាថ្មីទៀតឡើយ” សូមអរគុណ! ខ្ញុំសូមបញ្ចប់។

បន្ទាប់ពីអានចប់ នួន ជា បានធ្វើការណែនាំទៅមេធាវីជាតិ
របស់ខ្លួន លោក ស៊ុន អារុណ មិនឲ្យឆ្លើយតបទៅនឹងរាល់សំណួរ
របស់តួភាគី និងមិនឲ្យចូលរួមក្នុងសវនាការនេះទៀតទេ ដែលការ

ណែនាំនេះ មេធាវីមិនបានបញ្ជាក់ទៅប្រធានចៅក្រមកាលពីដំបូង
ឡើយ ។ ស្របពេលនោះ នួន ជា ក៏បានស្នើតាមរយៈមេធាវីសុំទៅ
ប្រធានអង្គចៅក្រម ដើម្បីសុំទៅសម្រាក និងតាមដានសវនាការនៅ
បន្ទប់សោតទស្សន៍ ដោយគាត់បានលើកពីមូលហេតុអង្គុយមិន
បានយូរ និងចុកចង្កេះ ។ ខណៈនោះ ប្រធានចៅក្រមបានធ្វើការ
បញ្ជាក់ទៅលោក ស៊ុន អារុណ ថា តើគាត់នៅរក្សាជំហតាមការ
ណែនាំរបស់កូនក្តី (មិនឲ្យចូលរួមក្នុងសវនាការ) ឬយ៉ាងណា?
ភ្លាមនោះលោក ស៊ុន អារុណ បានប្រកាសពីជំហរបស់ខ្លួន តាម
កូនក្តីខ្លួនដែល ដោយលើកឡើងពីអំណះអំណាចថា ក្នុងតួនាទី
របស់គាត់ជាមេធាវីគាត់ស្តាប់អង្គសវនាការ តែគាត់ក៏ត្រូវស្តាប់
កូនក្តីដែលជាអតិថិជនរបស់គាត់ដែរ បើមិនដូច្នោះទេ កូនក្តីរបស់
គាត់ក៏មិនអនុញ្ញាតឲ្យគាត់ (ស៊ុន អារុណ) ការពារក្តី ឲ្យគេ (នួន ជា)
ដែរ ទោះបីមាន ការអនុវត្តតាមសហព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទំាស់ទៅនឹងអំណះអំណាចរបស់គាត់ក៏ដោយ ។

ជាថ្មីទៀត សហចៅក្រមអន្តរជាតិលោកស្រី អាញ៉េស្កា
កូណូរីកកា មីឡាត បានលើកឡើងថា រាល់បទគ្រឿងកម្មដែល
ត្រូវបានចោទប្រកាន់ ត្រូវតែមានវត្តមានមេធាវីបុគ្គលចោទនៅក្នុង
បន្ទប់សវនាការ និងធ្វើការព្រមានលោក សុន អារុណ ថា គាត់អាច
ត្រូវប្រឈមនឹងបទចោទថា មាក់ឆ្ងាយតុលាការ និងអាចត្រូវទទួល
ពិន័យខាងផ្នែករដ្ឋបាល ។ បន្ទាប់មក ប្រធានចៅក្រមតុលាការ
កំពូលលោក គង់ ស្រីម បានប្រកាសផ្អាកសវនាការ ដោយសារតែ
គ្មានវត្តមានមេធាវីរបស់ នួន ជា ។

ការលើកឡើងរបស់មេធាវី ស៊ុន អារុណ និងកូនក្តី នួន ជា
អាចជាចេតនាក្នុងការធ្វើឲ្យរំលងស្ទុះដល់ដំណើរការសវនាការ
របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ។

ផ្ទុយទៅវិញ ប្រសិនបើអង្គជំនុំ តុលាការកំពូលសម្រេច
បញ្ឈប់លោក សុន អារុន ហើយសម្រេចតែងតាំងមេធាវីថ្មី
ជំនួស ។ ប៉ុន្តែ នួន ជា បដិសេធ និងចោទប្រកាន់ថា ការសម្រេច
នោះជាការបង្កិតបង្កំ ឬអយុត្តិធម៌ចំពោះខ្លួន តើតុលាការនឹងមាន
ដំណោះស្រាយយ៉ាងណាដើម្បីឲ្យគ្រប់តួភាគីអាចទទួលយកបាន?

សោម ប៊ុនថង និង ទួន ឡែង

រសាត៌កាមខ្យល់

(ភក្តីលេខមុន)

ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ពេលសម្រាកថ្ងៃត្រង់ខ្ញុំតែងតែទៅសម្រាក នៅនឹងខ្ទមចាំស្រែតូចមួយដែលគេបោះបង់ចោល នៅមិនឆ្ងាយ ប៉ុន្មានពីរោងដោយក្រាលក្រមាដេកដាលនឹងដីក្រោមខ្យល់ជំនោរ ធ្លាក់មកត្រសៀកៗ ខ្ញុំ និងបង ម៉ម ប៉ុនណាវី តែពីរនាក់ខ្ញុំដេកស្តាប់ គាត់ច្រៀងបទចម្រៀងពីសង្គមចាស់ដែលជាស្នាដៃនិពន្ធរបស់គាត់ ដែលបាននិពន្ធបទចម្រៀងជាច្រើនលោក ស៊ុន ស៊ីសាមុត ច្រៀង ។ បទចម្រៀងដែលគាត់បានច្រៀងឲ្យស្តាប់នាពេលនោះហើយ ដែល ខ្ញុំនៅចងចាំមិនភ្លេចរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃគឺបទ “រហាត់ទឹកស្បែក រាប” ។ បងណាវី ច្រៀងឲ្យខ្ញុំ ស្តាប់រហូតទាល់តែឮសូរស្លឹកព្រៃប្រជុំ គ្នាចុះទៅការដ្ឋានធ្វើការវិញទើបឈប់ ។

ល្ងាចៗ ឡើងពេលហូបបាយរួចនៅមានប្រជុំជីវភាពប្រចាំ ថ្ងៃ ។ បន្ទាប់ពីមិត្តនៅ ជាប្រធានបានបើកអង្គប្រជុំរួចមក សមាជិក ម្នាក់ៗទាំងអស់ក្នុងក្រុមត្រូវមានមតិលើកឡើងពីគុណសម្បត្តិ និងគុណវិបត្តិរៀងៗខ្លួន ហើយត្រូវដាក់ខ្លួនឲ្យសមូហភាពធ្វើការ ទិទៀនកសាងរួចមក សមាជិករូបនោះត្រូវសារភាពទទួលយកនូវ ចំណុចខ្វះខាតទាំងអស់ដោយប្រុងដាក់ទិសកែលម្អចំពោះមុខសមូហ

ភាពឲ្យឆាប់យ៉ាងណាដែលអាចឆាប់ទៅបាន ។

ប្រជុំជីវភាពជាមួយសមមិត្តនៅស្រួលណាស់ គួរចំណុច ខ្វះខាតអីដែលត្រូវនិយាយវែងឆ្ងាយនោះទេ សមាជិកអង្គប្រជុំក៏ ដូច្នោះដែរ និយាយតែមួយម៉ាត់ពីរម៉ាត់ម្នាក់បង្កប់កិច្ច ព្រោះមិត្តនៅ តែងតែនិយាយលេងថា បើយើងប្រជុំយូរ ដៃទះមូសរឹតតែញាប់ ។ ខុសប្លែកពីប្រធានក្រុមផ្សេងអត់បានទេ ដូចជាមិត្តនារីភាព ក្តាប់ កម្លាំងភូមិលើឆាលក្បែរនោះ មិត្តភាព អត់ចេះអក្សរមួយតួមែន តែក្នុងពេលប្រជុំជីវភាពម្តងៗ ទ្រឹស្តី និងភាសាបដិវត្តន៍ទេព្យាយាម ចាំមាត់ដដែលៗ របស់គាត់ស្តាប់ទៅមិនដឹងជាស្តីខ្លះទេ ។ កាលនោះ ក្នុងសម័យបដិវត្តន៍គេច្រើនប្រើពាក្យថា “ទ្រឹស្តីហូរដល់កែង” មានយប់ខ្លះទំរាំតែនឹងមិត្តនារីភាពធ្វើការបូកសរុបបញ្ចប់អង្គប្រជុំ ចង់ហួសពេលដេក ។

រៀងរាល់ពីរសប្តាហ៍ម្តង រទេះគោដឹកស្បៀងពីភូមិបានមក ដល់ការដ្ឋានរលោះនាពេលថ្ងៃរៀបលិចជាទៀងទាត់ ។ ម្នាក់ៗ ភ្លេច អស់ពីការឆ្លើយហត់ ព្រោះយ៉ាងហោចណាស់ក៏បានដំណឹងសុខុកុ ខ្លះពីអ្នកដូរ និងមានអ្នកខ្លះទៀតបានទទួលបញ្ញើនេះបញ្ញើនោះ ខ្ញុំក៏ ដូច្នោះដែរ អ្នកម៉ែធ្លាប់បានធ្វើបាយក្រៀមកូរស្ករ ជួនអ្នកម៉ែធ្វើនំភ្លោត ដើមកឲ្យខ្ញុំហូប ។

របបហូបចុកប្រចាំថ្ងៃនៅ និងការដ្ឋានរលោះនេះ មានតាម ភូមិខ្លះចាប់ដើមកំណត់របបហូបរាល់ថ្ងៃក្នុង ហើយមិនបានហូប គ្រប់គ្រាន់ដូចកាលពីពេលទើបបើកការដ្ឋានដំបូងទេ ថ្វីត្បិតតែបាន ទទួលរបបត្រីសាច់ខ្លះពីគណៈកម្មការការដ្ឋានក៏ដោយ ព្រោះតាមភូមិ ខ្លះរបបស្បៀងដែលផ្តល់ពីភូមិមកកាន់តែស្លូតស្តើងទៅៗ តែដុយ ទៅវិញភូមិខ្ញុំមិត្តនៅមិនបានប្រាប់ឲ្យចុងភៅសន្សំសំចៃទេ ចង់ហូប ប៉ុន្មានពេលក៏ហូបទៅ ជួនកាលរទេះស្បៀងមកដល់ទៀតហើយ យើងហូបរបបជើងមុនមិនទាន់អស់ផង ដល់អីចឹងទៅបង្កើតបបរ ស្ករ ត្រៀមបាយរាល់ថ្ងៃ ។

ល្ងាចមួយនោះ ពេលដែលមិត្តបាវជាអ្នកចុងភៅភូមិទទួលស្តី

ហើយដែលនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីពូជន ដឹកស្បៀងពីភូមិបានមក ដល់ ខ្ញុំក៏ប្រញាប់ប្រញាប់ទៅសួរសុខទុក្ខពីពូជន និងអ្នកម៉ែ ។ មិត្តភក្តិ បានតបមកខ្ញុំវិញថា៖ ពូជន អត់សុខសប្បាយទេ! នៅពេល ដែលខ្ញុំកំពុងតែឆ្លើយឆ្លង គាត់បានបន្តទៀតថា កូនស្រីគាត់អាធានី ស្លាប់បាត់ហើយ ស្លាប់ពីអាទិត្យមុនទំនងយីដង្កីក្រនឈាម ។ ខ្ញុំដែល ខ្លាចផ្សាក្នុងចិត្តនឹកអាល័យពូជន និងមីងណារុង ចំពោះដំណឹង មរណភាពកូនស្រីតែមួយរបស់គាត់នេះ ។

សភាពការណ៍នៅការដ្ឋានរលោះ ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ មាន សភាពការណ៍តែត្រូវព្រួយបារម្ភភ័យខ្លាច ។ ដំណឹងថាបង្ខំខ្លួនអ្នក១៧ មេសាពីយុំមួយទៅយុំមួយ ពីភូមិមួយទៅភូមិមួយពួករួមរួមគ្នា ។ យប់ៗ ឡើង ម្នាក់ៗ សម្លឹងមិនហ៊ានដេកទេ លបចាំមើលសភាពការណ៍ ពេលដែលឃើញពួកយោធាតំបន់ប្រដាប់ដោយកាំភ្លើងគ្រប់ដៃ បញ្ឈូលភ្លើងពិលពីខ្ទមមួយទៅខ្ទមមួយនោះ ម្នាក់ៗភ័យណាស់ ភ័យបាត់ព្រលឹងព្រលះអស់ហើយ ។

ពួកអ្នក១៧មេសា ដែលត្រូវបានពួកយោធាមកចាប់ពីខ្ទម ហើយចង់យកទៅស៊ើបអង្កេតរាល់យប់នោះ ត្រូវបានអង្គការចោទ ប្រកាន់ថា ជាអតីតទាហាន លន់ នល់ ពាក់ស័ក្តិប៉ុណ្ណោះពាក់ស័ក្តិ ប៉ុណ្ណោះ អ្នកនគ្រោះខ្លះទៀតថា ជាសេ.អ៊ី.អា របស់អាមេរិក ហើយ តាមយុំខ្លះទៀត អ្នក១៧មេសាត្រូវបានពួកយោធាចាប់ទាំងខ្សែ បន្តបន្ទាប់គ្នា ដោយត្រូវបានអង្គការចោទប្រកាន់ថា មានបំណងប្រុង នាំគ្នារត់រត់ស្រុកសៀម ហើយប៉ុន្មានយប់ចុងក្រោយនេះ ភ្លើងពិល របស់មិត្តយោធាតំបន់កាន់តែឆ្លងឆ្លាតរំកិលចូលមកកាន់តែជិត ដល់រោងភូមិធានាឆ្នាំនៃយុំកំពង់ថ្មហើយ ។

ពេលរំលងអាធ្រាត្រយប់មួយដោយមានមិត្តលន់ និងមិត្ត ធ្វើន អមដំណើរផង ពួកមិត្តយោធាប្រដាប់អាវុធមួយក្រុម បាន ចូលមកចាប់ខ្លួនបងតែ (និស្សិតមហាវិទ្យាល័យច្បាប់) ពីរោងភូមិ ធនមោង អូសយកទៅយ៉ាងទីណាតែទីណា ។ អ្នកដែលនៅរោង ជាប់គ្នានោះនាំគ្នាខំប្រឹងសម្លៀសស៊ីតែមិនហ៊ានកំរើកដោយភ័យ ខ្លាច តក់ស្លុតនូវ ។ រំលងអាធ្រាត្រយប់ថ្ងៃបន្ទាប់ មិត្តលន់ និងមិត្ត ធ្វើន បាននាំពួកយោធាទៅចាប់បងត្រី និងឪពុករបស់គាត់ពីរោង ភូមិស្អាង ហើយពីរយប់ក្រោយមកទៅចាប់ខ្លួនបងស្រីម្នាក់ឈ្មោះ ស៊ីណា ពីរោងភូមិកំពង់ថ្ម ដោយចោទប្រកាន់ថាសុទ្ធតែបានរួមគំនិត

គ្នាជាមួយបងតែ ប្រុងរត់ទៅស្រុកសៀម ។

តាំងពីពេលនោះមក គ្រាន់តែឃើញមិត្តលន់ និងមិត្តធ្វើន មិត្តធ្វើន ជាអ្នកភូមិខ្ញុំក មានជំនួស សម្បុរខ្មៅ ភ្នែកទាំងគូរក្រហម ជាប់មិនសូវនិយាយស្តីអីច្រើនទេ នៅនឹងដៃឆ្វេងមានពាក់នាឡិកា អ័រវីយ៉ង់ អាប៊ី មុខខៀវមួយក្រៀន (Orient AAA) ដែលបន្ទាប់ពី ដាច់ភ្នំពេញមក នាឡិកាម៉ាកនេះពួកអ្នកមូលដ្ឋានចាស់និយមប្រើ បំផុត ម្នាក់ៗភ័យខ្លាចរូបព្រួញខ្លួនហាក់ដូចជាបានឃើញមុខមាត់ ដាក់នឹងភ្នែក ហើយអ្នកដែលត្រូវអង្គការចាប់យកទៅបាត់ដំណឹង សូន្យយើង ។ ចំណែកអ្នកដែលនៅរិតតែខិតខំធ្វើការ ហើយឲ្យតែ ពេលព្រលប់ៗយប់នឹងតិចចូលមកដល់ក្នុងចិត្តម្នាក់ៗ សែនខ្មោយខ្ពស់ នាំគ្នាលូតលូសម្លឹងដេកដោយអារម្មណ៍យ៉ាងភិតភ័យ ព្រោះមិនដឹង ជាមិត្តលន់ និងមិត្តធ្វើន នាំពួកយោធាមកចង់យកទៅពេលណា ។ រហូតទាល់តែព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃបន្ទាប់ចូលមកដល់ទើបម្នាក់ៗ បាន ដឹងខ្លួនថា អញរស់បានមួយថ្ងៃទៀតហើយ ។

រំលងពីរបីសប្តាហ៍ក្រោយមក ល្ងាចថ្ងៃមួយពេលដែលខ្ញុំ ងើបត្រឡប់មកពីការដ្ឋានដល់រោងវិញ ស្រាប់តែខ្ញុំបានឃើញពូជន កំពុងតែរើអីវ៉ាន់ចេញពីរទេះ ដោយលើកនេះគាត់ត្រូវបានប្រធាន សហករណ៍បាត់ដំណឹងដឹកស្បៀងមកការដ្ឋានរលោះ ។ ខ្ញុំក៏ប្រញាប់ ទៅជួបគាត់ដោយចង់ដឹងដំណឹងសុខទុក្ខពីអ្នកម៉ែ ជាមួយគ្នានោះ ពូជន បានបង្ហាញតបមកខ្ញុំវិញនូវទឹកមុខយ៉ាងក្រៀមក្រំស្រពាប ស្រពោន ហើយនៅពេលដែលខ្ញុំបានឆ្លើយសួរសុខទុក្ខពីអ្នកម៉ែ ពូជន ដកដង្ហើមធំយ៉ាងវែង ហើយតបមកខ្ញុំដោយសំឡេងឡាវៗរអាក់ រអួលថា៖ ម៉ែក្លាយឯងគាត់បានចែកប៉ាន់បាត់ទៅហើយ គាត់ស្លាប់ កាលពីប៉ុន្មានខែមុននេះ ។

ខ្ញុំស្រយុតស្រយង់អស់សព្វសារពាង្គកាយ ទឹកភ្នែកខ្ញុំហូរ ស្រក់ធ្លាក់មកទាំងមិនដឹងខ្លួន ខ្ញុំឈរយំខ្សឹបខ្សួលអណ្តើតអណ្តាក់ ក្បែរទេះពូជន ក្រាដែលគាត់កំពុងតែដង្ហែងអីវ៉ាន់ ។ ខ្ញុំនឹកស្រណោះ ដល់រូបអ្នកម៉ែខ្លាំងណាស់ អ្នកម៉ែធ្លាប់បានស្រឡាញ់ថ្នាក់ថ្នមខ្ញុំ ពេល នេះខ្ញុំបាននឹកឃើញអ្វីៗសព្វបែបយ៉ាងទាំងអស់ដែលខ្ញុំធ្លាប់បានឆ្លង កាត់ជាមួយអ្នកម៉ែដ៏កំសត់ ។

ពួកម៉ែខ្ញុំគាត់យីអី? ខ្ញុំបានសួរទៅពូជនទាំងអស់ដើមក គាត់ បានតបមកខ្ញុំវិញថា៖ គ្មានអ្នកណាម្នាក់បានដឹងថា គាត់យីអីទេ

ព្រោះមិនព្រមកត់ត្រាត្រូវបាន ឈឺអីសោះ ស្រាប់តែព្រឹកព្រហាមឡើង ឃើញកាត់សម្រាញ់ស្លាប់ តែម្តងមិនដឹងថាគាត់ដុតដង្ហើមតាំងពីថ្ងៃណាទេ ។

ពូជន មិត្តនៅ និងព្យាមីនៗជុំវិញខ្លួន បានមកនិយាយល្អន៍ លោមខ្ញុំឲ្យខ្ញុំទប់ចិត្ត ទប់ស្មារតី ធ្វើម៉េចជីវិតមនុស្សមិនទៀង កាត់ស្លាប់បានដូចជីវិតក្នុងព្យាមីនហើយ យើងដែលនៅរស់មិនដឹងជាដល់ថ្ងៃណាទើបអស់កម្ម អស់ព្យាមីនោះ ។

ជាច្រើនថ្ងៃកន្លងមកទៀត រាល់ៗយប់ខ្ញុំដេកមិនលក់ទេ ខ្ញុំសម្លឹងពន្លឺយំតែម្នាក់ឯងខ្ញុំនៅតែសោកសង្រេង នៅតែស្រមៃ នៅតែនឹកស្រណោះដល់រូបអ្នកម៉ែ នឹកមិនភ្លេច ។ កំរប់បីខែហើយ ដែលកម្លាំងគ្រប់ស្រុកទូទាំងតំបន់៤៣ បានប្រយុទ្ធជាមួយសម្រុកលើកទំនប់ និងលើកប្រព័ន្ធភ្លើស្រែនៅការដ្ឋានរលោះត្រពាំងវែងនេះ តែតាមមុខសញ្ញានីមួយៗ មិនទាន់មានស្រុកណាបានសម្រេចចប់សព្វគ្រប់តាមផែនការរបស់អង្គការឡើយ ។ រដូវវស្សាក៏បានចូលមកដល់ស្ទើរតែរាល់ថ្ងៃមានធ្លាក់ភ្លៀងយ៉ាងជោកជាំដី ស្រែតាមភូមិស្រុកនានាកំពុងតែសម្រុកក្នុងរាស់ ។ ក្នុងឱកាសមីឡីដង់មួយ សមមិត្តចន ប្រធានតំបន់៤៣ ក៏បានប្រកាសបិទការដ្ឋាន ។

ត្រឡប់មកពីការដ្ឋានរលោះវិញ សភាពការណ៍ក្នុងភូមិហាក់ដូចជាខុសប្លែកក្នុងព្រលយ ប្រាកដ ។ ពូជន មីនណាវ៉ុន និងអ្នក១៧មេសាទូទាំងភូមិម្នាក់ៗមានទឹកមុខស្រពាបស្រពោន ។ ពូជន មីនបាននិយាយអីប្រាប់ខ្ញុំច្រើនទេ កាត់គ្រាន់តែផ្តាំខ្ញុំហើយផ្តាំទៀតថា ត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងធ្វើការ ប្រយ័ត្នមាត់ក ប្រយ័ត្នខ្លួនឲ្យមែនទែន ។

ក្រោយមកទើបខ្ញុំដឹងថា អ្នកជន្លៀសមួយគ្រួសារនៅដើមភូមិដែលមានកូនប្រុសបីនាក់ឈ្មោះ សំអាត សំអុល និងអាម៉ៅ និងកូនស្រី៨នាក់ម្នាក់ទៀតត្រូវបានគេយកទៅរំលោភទាំងគ្រួសារដោយត្រូវបានអង្គការចោទប្រកាន់ថា ជាគ្រួសារមេធាហានលាក់ប្រវត្តិរូប ។ គ្រួសារខ្មែរឥស្លាមមួយគ្រួសារទៀត ដែលរស់នៅនឹងខ្ទមក្បែររុក្ខសុរកណ្តាលភូមិ ក៏ត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់ ហើយគ្រួសារបងស្រីអាវុណ្ណមានកូនតូចមួយដែលទើបតែនឹងឡើងទៅនៅលើផ្ទះរបបថ្មីៗ ក៏ត្រូវបានអង្គការយកទៅសម្លាប់ចោលទាំងគ្រួសារដែរ ។

ថ្ងៃមួយនៅពេលដែលខ្ញុំត្រឡប់មកពីការដ្ឋានរលោះវិញ

កម្លាំងដែលមិត្តរីន បានចាត់តាំងឲ្យទៅសម្រុកប្រតិភាពស្រូវឡើងទឹកឯស្រែក្រោម ក៏បានវិលត្រឡប់មកភូមិវិញដែរ ហើយនៅល្ងាចថ្ងៃដែលនោះ បងសុខជាតូចប្រុសច្បងរបស់ពូស្រីន អតីតអ្នកភូមិថ្មីបានចងកសម្លាប់ខ្លួននឹងដើមម្នាក់ក្បែរមួយដើមខាងលិចភូមិ ។

នៅភូមិបានតែបីថ្ងៃកន្លះ ខ្ញុំ និងយុវជនយុវនារីអ្នកថ្មីប្រមាណជាង១០ នាក់ត្រូវបាន មិត្តរីន ចាត់តាំងបញ្ចូលទៅអង្គភាពចល័តឃុំកំពង់ថ្មមួយមួយយុវជន យុវនារីជាច្រើននាក់ទៀតមកពីភូមិនានាទូទាំងឃុំ ដើម្បីទៅធ្វើការប្រយុទ្ធសម្រុកដកស្ទួយឲ្យទាន់រដូវភ្លៀងធ្លាក់ និងឲ្យបានសម្រេចតាមផែនការដែលអង្គការដាក់ចុះ ។

អង្គភាពចល័តឃុំជនឃុំ មានបែងចែកជាពីរកងវរៈធំៗដាច់ពីគ្នា ។ វរៈទីមួយដែលមានកម្លាំងយុវជន ប្រមាណជាងមួយរយនាក់ និងវរៈទីពីរដែលកម្លាំងយុវនារីប្រមាណ៦០ នាក់ ហើយក្នុងវរៈនីមួយៗ មានបែងចែកជាក្រុមតូចៗ ដែលក្នុងមួយក្រុមៗ មានគ្នាដប់ទៅដប់ពីរនាក់ ។ ចំណែកព្យាមីនៗ វាយកណ្តាលស្ថិតនៅវរៈទីបី ។

វរៈទីមួយមានមិត្តសាយ ជាអ្នកភូមិឈឺទាលជាប្រធាន និងមិត្តជន អ្នកភូមិឈឺ ជាអនុប្រធាន ។ ប្រធានក្រុមដែលភាគច្រើនជាយោធាទើបតែរំលាយពីអង្គភាពទ័ពត្រឡប់មករស់នៅតាមភូមិស្រុកកំណើតវិញ មានមិត្ត មឿន ហៅមឿនមោក យុវជនអ្នកថ្មីឲ្យឈ្មោះដោយកំបាំង ព្រោះមិត្តមឿនមាឌធំដូចឈ្មោក មិត្តធៀន ហៅមិត្ត ខាង ពិការភ្នែកម្ខាង និងមិត្តខុន ជាអ្នកភូមិផនមោង មិត្តសំ មិត្តអឿន មិត្តអ៊ិន អ្នកភូមិឈឺទាល មិត្តប៉ាច និងមិត្ត ស៊ិន ហៅមិត្ត ញៅវ៉ា សំដីនិយាយព្យាបាវៗ ញៅវ៉ា ជាអ្នកភូមិឈឺ មិត្តទុយ ហៅអន្ទិត ព្រោះធ្លាប់បួសជាសង្ឃបដិវត្តន៍ ជាអ្នកភូមិកងសៅ ។ល។

កម្លាំងវរៈទីមួយទៅសម្រុកដកស្ទូននៅភូមិណាហូបចុក ស្នាក់នៅតាមផ្ទះអ្នកស្រុកក្នុងភូមិនោះដល់ចប់សព្វគ្រប់ទើបលើកកម្លាំងទៅភូមិផ្សេងបន្តទៀត ដោយមានកម្លាំងព្យាមីនកងក្រវាស់ទៅតាមជាមួយរហូត ។

មិត្តមឿន មោក ជាប្រធានក្រុមរបស់ខ្ញុំដែលមានក្មាទាំងអស់១២នាក់ ក្នុងនោះមានបងអូនកូនលោកអុំរ៉ុង និងបងតារា (ជានិស្សិតនៅមហាវិទ្យាល័យវេជ្ជសាស្ត្រ) ដែលជាអតីតអ្នកភូមិថ្មីរស់នៅភូមិខ្វែកជាមួយម្តាយ បងស្រីម្នាក់ និងប្អូនប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ សុផា និងបងជេត ជានិស្សិតមហាវិទ្យាល័យដែរ ។

ពេលដែលកម្មវិធីរៀនទី១ កំពុងសម្រេចដកស្ទង់នៅក្នុងមធ្យមសិក្សា សភាពការណ៍ក្នុងអង្គភាពចល័តពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃកាន់តែតានតឹង ទៅៗ ។ អាណា មកពីភូមិកងសៅ នៅក្នុងក្រុមជាមួយខ្ញុំដែរ ដែល មានឪពុកជាមន្ត្រីធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា ហើយដែលត្រូវអង្គការ ចាប់យកទៅរៀនសូត្រតាំងពីយូរថ្ងៃមកដល់ភូមិកងសៅដំបូងម្ល៉េះ អាណា មានប្អូនស្រីម្នាក់ឈ្មោះស្រីម៉ុំ និងប្អូនប្រុសពៅម្នាក់ឈ្មោះ អាបុន អាបុនទើបតែមកពីសហរដ្ឋអាមេរិកមុនចូលឆ្នាំខ្មែរ វាស់នៅ អាមេរិកជាមួយឪពុកមាជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ បានលួចឱ្យប្រាប់ ខ្ញុំថា កាលពីយប់មិញ វាបានឃើញយោធាពីរនាក់ មានកាំភ្លើងពីរ ដើម បានមកចាប់ អាថេត (សិស្សសាលាវិចិត្រសិល្បៈ) ចងស្លាប សេកបណ្តើរយកទៅទាំងយប់ ។

យប់ថ្ងៃបន្ទាប់ ពួកយោធាមកចាប់យកជនម្នាក់ទៀតឈ្មោះ ដេត ហៅ ម៉ៅ មានប្អូនប្រុសម្នាក់ទៀតឈ្មោះ អាព្រហ្ម ជាកូនឧបាសន សក្តិ៥ អតីតអ្នកភូមិថ្មីដែរ ។ ដេតជាកូនសិស្សថ្នាក់ទីបញ្ចប់នៃវិទ្យា ល័យ៩តុលា (អតីតវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ) និងជាក្របស្តង់កាវ៉ាតេ ។ ក្រោយពីយកដេតទៅសម្លាប់ហើយ នៅនឹងការដ្ឋានដែលកំពុងតែដក ស្ទង់ ពួកមិត្តប្រធានក្រុមបាននិយាយឲ្យយើងអ្នកថ្មីដោយឥតលាក់ លៀមថា កាវ៉ាតេខ្សែក្រវ៉ាត់ខ្មៅ រត់មិនរួចនឹងគ្រាប់កាំភ្លើងទេ ។

ទន្ទឹមនឹងនេះ នៅក្នុងមធ្យមសិក្សា គ្រួសារបងថ្ងៃស្រីរបស់បងតែ ដែលមានកូនពីរនាក់ ស្រីម្នាក់ប្រុសម្នាក់ ហើយមុនពេលដែល បងតែ ចាកចេញទៅការដ្ឋានរលោះ គាត់រស់នៅជួបជុំគ្នានឹងកូនខ្ទមតូចមួយ ខាងដើមផ្លូវច្រកចូលភូមិ ត្រូវបានអង្គការយកទៅសម្លាប់ចោលទាំង គ្រួសារនៅសល់តែខ្ទមទទេស្លាត់ជ្រងំ ។ គ្រួសារបង ឆិន រស់ នៅ នឹងខ្ទមក្បែរនោះ ហើយជាអ្នកស្រុកមកពីកោះអណ្តែតជាមួយគ្នា កំពុងតែរស់នៅដោយក្តីភិតភ័យ ។ ប្រពន្ធ និងកូនៗទាំងអស់របស់ លោក ម៉ម បូដានី ក៏ត្រូវបានអង្គការយកទៅ “កម្ទេចចោល” ទាំង គ្រួសារដែរ ។

យប់មួយ ពេលដែលយើងទាំងអស់គ្នាកំពុងតែដេកលក់ តម្រៀបគ្នាឃាំងស្តប់ស្តល់ ពេលនោះប្រហែលជារំលងអាធ្រាត្រ ទៅហើយ អាឌី (កូនក្របស្រៀនមកពីកោះអណ្តែត) រស់នៅភូមិខ្វែក ដែលដេកជាប់នឹងខ្ញុំនោះបានយកក្បាលដៃមកប្រានអង្រួនដាស់ខ្ញុំឲ្យ ភ្ញាក់ ។ ពេលដែលខ្ញុំភ្ញាក់ដឹងខ្លួនឡើង គឺជាយប់ខែភ្នំ ខ្ញុំលួចបើក

ភ្នែកសម្លឹងមើលកាត់តាមមាត់បង្អួច ឃើញដួងខែចាំងពន្លឺយ៉ាង ស្រពន់មកលើចុងដួងដែលកំពុងតែរោររំទោរទន់ដោយខ្យល់ដំនោរ ។ អាឌី វាដាស់ខ្ញុំឲ្យស្តាប់ពេលដែលពួកមិត្តប្រធានក្រុមកំពុងតែព្យាបាល ដែរវែរឱណម្នាក់តូចមួយ ចាក់ខ្សែអាត់ស្លាប់បទចម្រៀងពីសង្គម ចាស់ ។ ទាំងកណ្តាលយប់ដ៏សែនស្ងាត់នោះបេះដូងថ្លើមប្រមាត់ខ្ញុំ ស្ទើរតែឆ្លុះឆ្លាយប្រេះស្រាំ គ្រាដែលបានឮបទចម្រៀង “បុប្ផាមហា អង្គរ” ច្រៀងដោយលោក ស៊ុន ស៊ីសាមុត ដែលមានសំនៀងយ៉ាង ពិរោះរន្ធត់ចិត្ត ។

ស្តេកឡើង អាឌី បានសុំច្បាប់មិត្តម្យ៉ាងទៅភូមិដើម្បីសួរសុខ ទុក្ខម្តាយវាដែលកំពុងតែឈឺ មិត្តម្យ៉ាង ចិត្តល្អណាស់ និងមានការ យោគយល់អនុគ្រោះសព្វបែបយ៉ាង តែអាឌី វាទៅរហូតវាអត់ ត្រឡប់មកវិញទេ ថ្ងៃបន្ទាប់ មកយើងបានទទួលដំណឹងយ៉ាងអកុសល ថា អាឌី បានចងកសម្លាប់ខ្លួននឹងផ្ទឹមផ្ទុះស្លាប់បាត់ទៅហើយ ។

ផែនការសម្លាប់ប្រជាជន១៧មេសាយ៉ាងរន្ធត់របស់ អង្គការ បានរាលដាលពីភូមិមួយទៅភូមិមួយទូទាំងឃុំកំពង់ថ្ម ។ ប្រជាជនអ្នកភូមិថ្មី ដែលអង្គការរំសាយឲ្យមករស់នៅតាមភូមិឆ្នេរ និងអ្នកជម្លៀសមកពីស្រុកទន្លេ មិនទាន់បានមួយឆ្នាំដង ត្រូវបាន អង្គការឃុំកំពង់ថ្មដែលមានមិត្តពិត ជាប្រធានយកទៅសម្លាប់អស់ ជាច្រើនគ្រួសារ ។

នៅភូមិឃ្មៃ អាណិត ជាសិស្សរៀននៅវិទ្យាល័យទួលស្វាយ ព្រៃ រស់នៅជាមួយបងស្រីវា មានកូនពីរនាក់ ហើយដែលប្តីគាត់ជា អតីតឧបាសន លន់ នល់ ត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់ គ្រួសារមិនពេញមាន់ (អ្នកភូមិហៅឈ្មោះគាត់ថាមីងពងមាន់ៗ) មានប្តីជាវេជ្ជបណ្ឌិត មាន កូនស្រីច្បងឈ្មោះ តារា ស៊ីម កូនស្រីបន្ទាប់ឈ្មោះ តារា ស៊ីន កូនប្រុស ច្បងឈ្មោះអាធី ហៅអាធីពោះស្រួច អាធីអត់ចេះពាក់អាវទេ ចូលចិត្ត តែស្បែកខាងខ្នងក្រៅលែងខ្លួនទេ ពេលហុតរបបបបរឆ្អែត ពោះ វាឡើងប៉ោងស្រួចធ្លាក់ចុះទៅក្រោម (ដូចស្រីមានផ្ទៃពោះជិតគ្រប់ ខែឆ្លងទន្លេ) ត្រូវបានអង្គការយកទៅសម្លាប់ នៅសល់កូនប្រុសពៅ របស់គាត់ម្នាក់ឈ្មោះអាវ៉ា ហៅអាជ្រូក (អាជ្រូកពេលឆ្អែតពោះវា មិនចាញ់អាធីបងវាប៉ុន្មានទេ) ដែលនៅធ្វើការក្នុងអង្គភាពចល័តឃុំ នៅឡើយ ។

នៅភូមិឈើទាល គ្រួសារលោក ឆោម អុំ និងគ្រួសារលោក

ឆោម ឆើត ត្រូវបានអង្គការយកទៅ សម្លាប់ទាំងពីរគ្រួសារក្នុង ពេល ជាមួយគ្នា ។ គ្រួសារលោក អ៊ុក យន មន្ត្រីរដ្ឋការរបស់រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ ដែលមានកូនច្បងឈ្មោះ អ៊ុក សុខន (ជានិស្សិតរៀននៅ មហាវិទ្យាល័យ) កូនប្រុសបន្ទាប់ឈ្មោះ អ៊ុក សុខន និងកូនតូចពីរនាក់ ទៀតត្រូវបានអង្គការប្រមូលយកទៅបាត់ស្រមោលពីភូមិទាំងគ្រួសារ ដែរ នៅសល់តែកូនស្រីម្នាក់កំពុង សម្រុកដកស្ទូននៅក្នុងអង្គភាពចល័ត ឃុំវ័រៈទីពីរ ។

នៅភូមិខ្វែក គ្រួសារលោកក្របស្រៀនម្នាក់ឈ្មោះលោកក្រ សាអែម ដែលមានកូនស្រីក្រមុំពីរនាក់ និងកូនប្រុសពេញម្នាក់ គ្រួសារ បង់ខ្ញុំ ដែលមានកូនប្រុសតូចមួយដែលទាំងពីរគ្រួសារជាអ្នកស្រុក កោះអណ្តែត នៅភូមិកណ្តាលកោះ ត្រូវបានយកទៅសម្លាប់ ។

នៅភូមិកងសៅ មិត្តលន់ បាននាំយោធាឃុំប្រដាប់ដោយ កាំភ្លើងគ្រប់ដៃ ឡើងទៅចាប់ទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ និងរដ្ឋ ពីលើផ្ទះ ធ្វើឲ្យ ប្រពន្ធនិងកូនៗ របស់គាត់ភ័យស្កុតរន្ធត់ញាប់ញ័រដូចកូនសត្វ ។ ពេលដែលមិត្តលន់ និងពួកយោធាបណ្តើរទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ និងរដ្ឋ ចេញ ពីភូមិទៅអាងកូនប្រុសរបស់គាត់បានឈរលាក់ខ្លួនពីកម្តោតព្រៃមួយ ទៅកម្តោតព្រៃមួយរត់តាមលបមើលពីក្រោយរហូត ។ ទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ និងរដ្ឋ ដែលស្ងៀកតែសារុនស្ម័គ្រ លែងខ្លួនទេ បាននិយាយទៅ កាន់មិត្តលន់ និងពួកយោធាដោយគួនគក់ស្ទុកថា៖ “បើអស់លោក ពេញចិត្តនឹងសម្លាប់ខ្ញុំដែលជាខ្មែរដូចគ្នា សូមសម្លាប់ចុះ ខ្ញុំមិនរត់ទៅ ណាទេ” ។

អាដា តាមលបមើលគេបណ្តើរឱ្យកុរវារហូតដល់ដើមផ្លូវលំ ឆ្ពោះទៅកាន់ភូមិខ្វែក ។ នៅនឹងព្រៃបោះត្រើយម្ខាងផ្លូវ គាត់ត្រូវបាន មិត្តលន់ រំសម្លាប់នឹងត្បូងចបដោយផ្ទាល់ដៃ នៅនឹងមាត់រណ្តៅ ដែល ពួកគេបានកាប់ទុករួចជាស្រេច ។ រំលងអាធ្រាត្រយប់ថ្ងៃបន្ទាប់ ប្រពន្ធ និងកូនៗទាំងអស់របស់ទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ និងរដ្ឋ ក៏ត្រូវមិត្តលន់ យក ទៅសម្លាប់ចោលដែរ ទន្ទឹមគ្នានោះ បងខ្យង ដែលឈឺសម្រាកនៅ នឹងមន្ទីរពេទ្យយុទ្ធសាស្ត្រប្រើប្រាស់ហើយ ដោយជំងឺរាកមូលនោះ ព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃមួយ គេបានឃើញគាត់ដេកស្លាប់នៅនឹងគ្រែរោង បុស្សមួយនៅក្រោមផ្ទះពេទ្យ ។

សម្លាប់ទ្រង់ ស៊ីសុវត្ថិ និងរដ្ឋ និងគ្រួសាររួចហើយ មិត្តលន់ បានប្រមូលប្រជាជនទូទាំងភូមិ ទាំងអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ និងថ្មី ឲ្យមក

ចូលរួមប្រជុំ ដែលនៅក្នុងឱកាសប្រជុំនោះ មិត្តលន់ បានប្រកាស ឲ្យប្រជាជនបានដឹងថា វណ្ណៈភាពស្តេច ជាវណ្ណៈភាពសក្តិភូមិ ជិះជាន់ ភ្នំស្រីលើខ្នងរាស្ត្រ ជាសត្រូវទីមួយនឹងបង្កើតនូវ អង្គការមិនទុកទេ ។

នៅភូមិព្រៃក្នុង ក្រោយពីពេលដែលអង្គការបានចាប់ប្រពន្ធ លោកអុំរុង យកទៅសម្លាប់រួចមក ពួកយោធា ឃុំក៏បានមកតាមចាប់ បង់អូន និងប្អូនប្រុសពៅរបស់គាត់ឈ្មោះអាធី ពីអង្គភាពចល័តយក ទៅសម្លាប់ដែរ ដែលកាលណោះយុវជនទាំងអស់ក្នុងវ័រៈទីមួយ ទើប តែនឹងបានលើកកម្លាំងចេញពីភូមិធនមោធាមកស្នាក់នៅក្នុងវត្តដី និត ។

បងតារា បន្ទាប់ពីម្តាយ និងបងស្រីគាត់នៅឯភូមិខ្វែកត្រូវ បានអង្គការយកទៅសម្លាប់មក ពួកយោធាឃុំ ក៏បានមកតាមចាប់ ខ្លួនគាត់ពីវត្តដីនិត យកទៅសម្លាប់នៅថ្ងៃបន្ទាប់គ្នានោះដែរ នៅសល់ តែអាសុរា ប្អូនប្រុសពៅរបស់គាត់ម្នាក់ ដែលមានអាយុមិនទាន់ គ្រប់ដប់ឆ្នាំដង ។

ប្រមាណពីរខែក្រោយមក ទូទាំងឃុំកំពង់ថ្ម មានការផ្លាស់ ប្តូរសមាសភាពថ្នាក់ដឹកនាំ មិត្តអានត្រូវបានចាត់តាំងជាប្រធានឃុំ កំពង់ថ្មជំនួសមិត្តកើន ហើយប្រធានភូមិទាំងដប់មួយក្នុងឃុំកំពង់ថ្ម ត្រូវបានចាត់តាំងសាជាថ្មីក្នុងនោះភូមិទួលសង្កែ យាយណែ ដែលជា ប្រធានឃ្លាំងត្រូវបានចាត់តាំងជាប្រធានសហករណ៍ជំនួសមិត្តរិន ។

តាំងពីមានការផ្លាស់ប្តូរសមាសភាពដឹកនាំទាំងខ្សែរួចមក ការកាប់សម្លាប់ប្រជាជនអ្នកថ្មី ហាក់ដូចជាមានការស្ងប់ស្ងាត់បន្តិច ។ មិត្តពីន ត្រូវបានចាត់តាំងជាប្រធានកងចល័តពិសេស មានទីស្នាក់ការ នៅនឹងវត្តកំពង់ថ្ម ក្តាប់រួមម្ខាងយុវជនប្រមាណជាង៣០ នាក់ ដែល ភាគច្រើនជាយុវជនអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ ពួនសម្លឹងនៅនឹងភូមិ មិនដែល មានវត្តមានតាមអង្គភាពចល័តក្នុងឃុំឡើយ ។

មួយសប្តាហ៍មុនពេលដែលអង្គភាពចល័តឃុំផ្លាស់ទៅនៅ ការដ្ឋានត្បែងកោង ដែលមានសង់រោងប្រកស្លឹកជាប់ៗគ្នាកណ្តាល វាលដីធំមួយនៅចន្លោះខាងត្បូងភូមិឃ្វែននិងភូមិលើទាលនោះ ខ្ញុំ បានធ្លាក់ខ្លួនឈឺយ៉ាងខ្លាំងដោយជំងឺរាកមូលដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំអស់កម្លាំង ល្អិតល្អៃ ស៊ីតែលើកដើងលើកដៃពុំរួច ខ្ញុំបានសាកល្បងបេះត្រួយ ត្របែក ប្រាំពីរសន្លឹកមកទំពារលេបអស់ជាច្រើនថ្ងៃ តែជំងឺរាកមូល របស់ខ្ញុំមិនបានធូរស្បើយសោះ ។

អ្នកឈឺត្រូវបានគេហៅឲ្យទៅហូបបបរប្រមាណមួយម៉ោង
មុនពេលដែលអ្នកទៅដកស្ទូងមកដល់ ។ អ្នកជំងឺម្នាក់ៗត្រូវបានទទួល
របបបបររាវកន្លះវ៉ែក និងទឹកប្រហុកស្ទើរដែលមានផ្លូវអណ្តែត
ពាសពេញកន្លះវ៉ែក ។

ពីរថ្ងៃហើយដែលខ្ញុំបានត្រឹមតែអង្គុយសម្លឹងទឹកបបរ និង
ទឹកសម្លស្លោវប្រហុកទាំងអើម គ្រាន់តែធំក្លិនខ្ញុំរក កល់នឹងក្អក ។ ថ្ងៃ
មួយពេលដែលទៅទទួលរបបពីចុងភៅនៅនឹងចង្រ្កានកុកស្ករ ខ្ញុំបាន
ឃើញប្រធានក្រុមម្នាក់ឈ្មោះ មិត្តប៉ាប កំពុងតែឈរជើងម្ខាងទៅ
លើជើងគ្រាន់ ដៃកំពុងតែលូកបេះបាយក្តាងពីបាតខ្ទះមកពម ឃើញ
ដូច្នេះ ខ្ញុំក៏បានដើរតម្រង់ទៅគាត់ ហើយនិយាយប្រាប់គាត់ថា មិត្ត
បងខ្ញុំឈឺ ហូបទឹកប្រហុកស្លោវ និងបបរមិនកើតទេ ចេះតែចង់បង្កើន
រកកល់នឹងក្អក សូមមិត្តបងឲ្យខ្ញុំសុំអំបិលពីរបីគ្រាប់មក ។

ដោយភ្លឺសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំក្នុងចិត្ត ជាមួយនឹងភាពមេត្តា
ករុណាអាណិតអាសូរពីមិត្តប៉ាប ដែលក្នុងចំណោមប្រធានក្រុមទាំង
អស់មិត្តប៉ាប ធ្លាប់រៀនសូត្របានខ្ពង់ខ្ពស់ជាងគេ តែជួយទៅវិញ គ្រាន់
តែខ្ញុំនិយាយមិនទាន់បានផុតពីមាត់ស្រួលបួលផង ស្រាប់តែមិត្តប៉ាប
ស្រែកកំហកតបមកខ្ញុំវិញថា មិត្តឯងម៉េចក៏សេរីម្ល៉េះ? បានទឹក
ស្មៅប្រហុកហើយនៅរកអំបិលទៀត? ខ្ញុំគ្មានអំបិលឯណាឲ្យមិត្ត
ឯងទេ ។ ខ្ញុំក៏បានថយមកអង្គុយឆ្ងាយ បន្តិចពីរោងបាយក្បែរកុម្ម
បេកមួយកុម្មធំ ហើយត្រាដែលមិត្តប៉ាប បានដើរចេញបាត់ទៅ អា
ស្រេស ជាអ្នក១៧មេសានៅភូមិឈើទាល ដែលត្រូវបានគេចាត់តាំង
ឲ្យធ្វើចុងភៅបានយកអំបិលក្រសមួយកំបង់ខ្ទប់នឹងស្លឹកល្អង់ខ្លះមក
ឲ្យខ្ញុំ ។ ខ្ញុំទំពារអំបិលហុតទឹកបបរបណ្តើរ ក្នុងចិត្តនឹកដឹងគុណវារឹក
មិនភ្លេច ។

ដោយខ្ញុំឈឺមិនអាចទៅធ្វើការដកស្ទូងនឹងគេអស់ជាច្រើន
ថ្ងៃមកហើយនោះ ហើយស្ថានភាពជំងឺរបស់ខ្ញុំកាន់តែដុះដាលទៅៗ
ត្រូវនឹងពេលនោះ នៅឯមន្ទីរពេទ្យយុំនិងនៅតាមភូមិធានា មាន
ប្រជាជនជាច្រើនកំពុងតែស្លាប់បន្តបន្ទាប់គ្នាដោយជំងឺរាកមួយ ។
ព្រឹកថ្ងៃមួយ ពេលដែលពួកគេនាំគ្នាចេញទៅដកស្ទូងអស់ ស្រាប់តែ
ខ្ញុំបានឃើញមិត្តម្យ៉ាង ប្រធានក្រុមរបស់ខ្ញុំគាត់ត្រឡប់មកវិញ ហើយ
គាត់បាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា មិត្តឯងនៅអីបីឯទៀតមិនកើតទេ! ត្រូវ
តែទៅសម្រាកពេទ្យ អ្នកណាមិនបញ្ជូនមិត្តឯងទៅ ខ្ញុំមិត្តម្យ៉ាងបញ្ជូន

ទៅ ហើយខ្ញុំ ទទួលខុសត្រូវ ត្រូវទៅព្រឹកនេះតែម្តង ។

រៀបចំអីវ៉ាន់បណ្តើរ មិត្តម្យ៉ាង បានសរសេរសំបុត្រនឹង
ក្រដាសសៀវភៅមួយជ្រុងហុចឲ្យខ្ញុំ ដើម្បីឲ្យខ្ញុំកាន់ទៅមន្ទីរពេទ្យ ។
មន្ទីរពេទ្យយុំដែលស្ថិតនៅដើមភូមិប្លែង នៅនឹងផ្ទះឈើប្រកប្បដ្ឋានមួយ
ខ្ពង់ធំទូលាយ ដែលនៅជុំវិញបរិវេណផ្ទះមានដំណាំផ្លែឈើជាច្រើន
ដើមចោលម្លប់សាខា នៅខាងក្រោយមានអណ្តូងទឹកធំមួយ មានដើម
ស្នា ដើមដូងទាបខ្ពស់ផ្ទះមួយជុំវិញនោះ ។

នៅលើផ្ទះពេទ្យ ខ្ញុំបានឃើញអ្នកជំងឺក្មេងចាស់ប្រមាណម្ភៃ
នាក់ ដេកជួររំពងលំដាប់ការ ស្តុកស្តាំងខ្លះសល់តែស្បែកដណ្តប់ឆ្អឹង
ភាគច្រើនយំដំណឹកម្តង ។ មន្ទីរពេទ្យឃុំ មានមិត្តហ្មត់ ជាប្រធាន
អាយុប្រហែលជាង៣០ឆ្នាំ គាត់មិនមែនជាអ្នកស្រុកកំពង់ថ្មនេះទេ
តែក្រោយពីរំសាយពីអង្គភាពពេទ្យយោធាមក គាត់បានរៀបគ្រួសារ
ជាមួយអ្នកភូមិទួលសង្កែ ។ មិត្តអ៊ឹម ជាអនុប្រធាន គាត់ក៏មិនមែន
ជាអ្នកស្រុកកំពង់ថ្មនេះដែរ តែក្រោយពីរំសាយពីអង្គភាពគាត់បាន
រៀបគ្រួសារជាមួយអ្នកភូមិខ្វែក ហើយយូរៗម្តងគេឃើញមាន
វត្តមានពេទ្យស្រុកម្នាក់ឈ្មោះមិត្តសេក មកពីមន្ទីរពេទ្យស្រុកតាំង
ក្រសាំង ។

អ្នកជំងឺទាំងអស់បានទទួលការព្យាបាលមួយថ្ងៃម្តង ។
 ថ្នាំព្យាបាលមានថ្នាំចាក់ប្រភេទវីតាមីនសេ និងបេដូ (B12) ដែល
 មិត្តអ៊ុប បានបូមចេញពីដបទឹកក្រូចចាក់ឲ្យអ្នកជំងឺ ថ្នាំកម្លាំងដែល
 សូន្យជាគ្រាប់តូចៗពណ៌ខ្មៅ មើលទៅដូចអាចម៍ទន្សាយ ថ្នាំស្តីក
 ដលិតពីកន្ទក់លាយស្ករនិងថ្នាំរាកម្អូលដែលមានសូន្យជាដង និងមាន
 ប្រកបដោយដបទឹកក្រូចដង ។

តាវែត អ្នកថ្មីមកពីភូមិល្អកក់ជាអ្នកជំងឺដែរ គាត់ត្រូវបាន
មិត្តប្អូន ចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាចុងភៅ ។ អ្នកជំងឺទាំងអស់ បានទទួល
របបបរិភោគទាំងព្រឹកល្ងាច ហើយពេលព្យាបាលអ្នកជំងឺត្រូវមាន
វត្តមាននៅលើដុះពេទ្យ ព្រោះមានពេលខ្លះ ឲ្យតែបានឃើញថ្ងៃរះ
បន្តិច អ្នកជំងឺនាំគ្នាទៅអង្គុយអធិកំដៅដែតម្រៀបគ្នាពេកខាងមុខ
ដុះពេទ្យ ។

ពេលព្យាបាលថ្នាំកម្លាំង (ថ្នាំអាចម៍ទន្សាយ) ថ្នាំស្តីកដែលចែក
 ព្យាបាលជំងឺលេបមិនបានកំណត់ត្រឹមត្រូវទេ ពេលខ្លះអ្នកជំងឺបាន
 ទទួលដប់ប្រាំបីក្នុងមួយមុខ ពេលខ្លះមិនតិចជាងពីរដប់ក្នុងមួយមុខទេ

អ្នកជំងឺម្នាក់មួយក្រប៉ា ថ្នាំចាក់ក៏អីចឹងដែរ ពេលខ្លះកាត់ចាក់ចេញពី ដបចែកឲ្យអ្នកជំងឺដឹកតែម្តង ។

នៅនឹងមន្ទីរពេទ្យឃុំ ខ្ញុំបានជួបបងអាំង អេងថុង បងក្រី ឆេង បងមិន ដែលកំពុងតែសម្រាកព្យាបាលនៅក្បែរខាងខ្ញុំនេះដែរ ។ បង ក្រី ឆេង ជាអ្នកមកពីស្រុកទន្លេរស់នៅជាមួយគ្រួសារកាត់ដែលមាន កូនពីរនាក់ម្តាយក្មេក និងប្អូនថ្ងៃប្រុសពីរនាក់ស្រីម្នាក់នៅនឹងភូមិ ឃ្មុំ ។ ដូចគ្នានៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីមន្ទីរពេទ្យទេ ក្រោយពីពេលមិត្ត អ៊ឹម ព្យាបាល និងបុបបបររួចហើយ កាត់ឆ្លៀតទិកាសទៅអើតដូះ ជាញឹកញយ ។ ប្អូនថ្ងៃប្រុសកាត់ម្នាក់ ឈ្មោះអាកង់អាយុប្រហែល ១៧ឆ្នាំ នៅក្នុងវៈទី១ ជាមិត្តភក្តិស្និទ្ធស្នាលនឹងខ្ញុំ ។

ថ្ងៃមួយបងឆេង បាននាំដំណឹងយ៉ាងក្រៀមក្រំមកប្រាប់ខ្ញុំថា អាកង់ សុំច្បាប់ប្រធានក្រុមមកលេងដូះ ហើយល្ងាចថ្ងៃនោះ វាបាន លេបគ្រាប់ស្រែងសម្លាប់ខ្លួនស្លាប់បាត់ទៅហើយ ។

ដំណឹងអាកង់ ស្លាប់មិនទាន់បានពីរថ្ងៃផង នៅឯការដ្ឋានត្បែង កោងតាព្រហ្មដែលឪពុកម្តាយបងប្រុសវា ត្រូវបានអង្គការយក ទៅសម្លាប់ចោលទៅហើយនោះ ត្រូវបានពួកយោធាឃុំមកចាប់ យកទៅសម្លាប់បំផុតពូជទៀត ។

បងមិន កាត់បានមកសម្រាកនៅមន្ទីរពេទ្យឃុំនេះប្រហែល មួយអាទិត្យមុនខ្ញុំ កាត់មានជំងឺរាកម្អូលយ៉ាងខ្លាំង កាត់រស់នៅភូមិ កងសៅជាមួយប្រពន្ធកាត់ឈ្មោះសុខា និងកូនស្រីតូចម្នាក់ដែលទើប នឹងស្លាប់ដោយកើតកញ្ជិល ហើយក្រោយពីកូនស្រីកាត់ស្លាប់ទៅ បងសុខា ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅវៈទីបី (កងវ័យកណ្តាល) សម្រុកដក ស្ទឹងនៅឯការដ្ឋានត្បែងកោង ។

បងមិន បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា កាត់មានអតីតភាពជាទាហាន ភ្លេងនៅក្នុងកងពលធំថ្មើរជើងលេខ១៣ (ក្បាលខ្នា) ក្រោមបញ្ជាការ របស់ទ្រង់ច័ន្ទរស្មី ។ ក្នុងរង្វង់ត្រីក្បាលខ្នា កាត់ជាអ្នកលេងប្រតិបត្តិ ហើយប្រពន្ធ កាត់ជាអ្នកចម្រៀង ។

បងមិន កាត់ឈឺម្អូលខ្លាំងរហូតដល់ពេលប៉ុន្មានថ្ងៃចុងក្រោយ នេះ កាត់គ្មានកម្លាំងនឹងឡើងសម្រាកលើដូះពេទ្យវិញផង ។ ដោយ កាត់ត្រូវទៅបន្ទោបបង់ញឹកញាប់ពេក កាត់នៅដេកនឹងគ្រែរនាប ចូស្សីខាងក្រោមដូះពេទ្យតែម្តង ។ ខ្ញុំស្រឡាញ់ចុះមកជួយមើលកាត់ ជាញឹកញយ តែរំលងមិនបានបីថ្ងៃផង បងមិន បានដេកស្លាប់នៅលើ

គ្រែ ក្រោមដូះពេទ្យយ៉ាងអាក្រក់ណាស់ ។

ដោយនឹកស្រណោះដល់រូបកាត់ពេក ពេលដែលតាឆែត និងមិត្តអ៊ឹម សែងកាត់យកទៅកប់ ខ្ញុំបានរួមដំណើរទៅជាមួយ ។ សពបងមិន បងខ្យង និងសពអ្នកជំងឺផ្សេងទៀត ដែលបានស្លាប់នៅ នឹងមន្ទីរពេទ្យឃុំនោះ ត្រូវបានគេយកមកកប់នៅលើទួលមួយខាង ក្រៅភូមិឃ្មុំ មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីមាត់ស្ទឹងជីនិត ។

លេបតែថ្នាំអាចម៍ទន្សាយ ជំងឺរាកម្អូលរបស់ខ្ញុំមិនបានធូរ ស្បើយឆ្លើយ តែបានគុណតាឆែត ចុងភៅកាត់ប្រើឲ្យដើរទៅភូមិ ឈើទាលដែលស្ថិតនៅជាប់ខាងក្រោយដូះពេទ្យនោះ ដើម្បីសុំដី សុំស្លឹកក្រៃ ជួនកាលសុំបាន កូនចេញពីអ្នកភូមិយកមកជ្រុបនៃស្នូល អ្នកជំងឺហូប តាឆែត ឆ្លៀតលាក់ទឹកបបរមួយកូនត្រឡោកតូចទុកឲ្យខ្ញុំ ដែលពេលខ្លះគ្រាន់តែខ្ញុំហុតទឹកបបររួចហើយ ខ្ញុំត្រូវរត់ទៅបន្ទោបបង រាកមកវិញអស់ ។

ប្រការនេះហើយ ដែលធ្វើឲ្យខ្ញុំមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះអ្នកជំងឺសម្រាកក្បែរខ្ញុំ បានស្លាប់បន្តបន្ទាប់គ្នារាល់ថ្ងៃ ដោយ សារជំងឺរាកដ៏សាហាវនេះ ហើយប្រមាណជាងមួយខែកន្លងមក ហើយដែលខ្ញុំបានមកសម្រាកព្យាបាលនៅទីនេះ ខ្ញុំបានសម្គាល់ឃើញ ថា អ្នកជំងឺទាំងអស់ទោះជាស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពធ្ងន់ស្រាលបែបណា ក៏ដោយ មិនត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅមន្ទីរពេទ្យស្រុកបន្តទៀតទេ គឺជា ឬមិនជារស់ ឬក៏ស្លាប់នៅត្រឹមមន្ទីរពេទ្យឃុំហ្នឹងឯង ។

នៅនឹងភូមិឈើទាល ខ្ញុំបានស្គាល់អុំស្រីអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ម្នាក់ ឈ្មោះអុំឡាញ់ ចំណាស់ប្រមាណជាង៤០ឆ្នាំ ប្តីរបស់កាត់ឈ្មោះ អុំតេង មានកូនស្រីពីរនាក់ និងកូនប្រុសម្នាក់ ។ នៅក្នុងសហករណ៍ ភូមិឈើទាល កាត់ជាជាន់កាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ ដេរនៅនឹងដូះកាត់ តែម្តង ។ រាល់ៗលើកពេលដែលតាឆែត បានប្រើខ្ញុំឲ្យទៅកប់នៃខ្ញុំ បានទៅសុំនេះ សុំនោះពីដូះរបស់កាត់មិនដែលខាន ខ្ញុំឃើញកាត់ និងប្តីមិនដែលទើបទាល់ម្តងណាឡើយ ទាំងកូនស្រីទាំងពីរនាក់របស់ កាត់មានសន្តានចិត្តយ៉ាងល្អ ។

ថ្ងៃមួយកាត់បានហៅខ្ញុំឲ្យឡើងទៅអង្គុយលេងនៅលើដូះ ។ កាត់ដេរខោអាវបណ្តើរពេលមកកាន់ខ្ញុំបណ្តើរថា កាត់រង់ចាំដំណឹង ពីកូនប្រុសរបស់កាត់រាល់ថ្ងៃ តាំងពីដាច់ភ្នំពេញជាងមួយឆ្នាំមក ហើយនេះ អ្នកដែលរំសាយពីកងទ័ពបានត្រឡប់មកដល់ភូមិស្រុក

វិញ្ញាបនបត្រ ហើយ តែបានមិនឃើញកូនកាត់វិលមកវិញសោះ រាល់ពេល ដែលកាត់បានឃើញរូបខ្ញុំ ធ្វើឲ្យកាត់នឹកស្រណោះដល់រូបកូនប្រុស កាត់យ៉ាងខ្លាំង ។

កាត់នៅបានសួរពីសារវារបស់ខ្ញុំ រៀបរាប់ប្រាប់កាត់បណ្តើរ ខ្ញុំចោលភ្នែកសម្លឹងមើលទៅកាន់ជញ្ជាំង ដែលមានព័ររូបដាក់នឹង ស៊ីម៉ង់ត៍ក្នុងមួយជួរជួរគ្នា ក្នុងចំណោមនោះខ្ញុំបានឃើញកូនប្រុសកាត់ និងប្អូនដែលជាស្នាដៃរបស់លោកឆោមឆើត ។

អីឡាញ់ និងគ្រួសារបានបង្ហាញខ្ញុំឃើញយ៉ាងច្បាស់នូវ សមាសចិត្តអាណិតស្រឡាញ់ខ្ញុំ កាត់នៅបានរួមចំណែកខ្លះៗខ្លួន ចំពោះអាការៈ រោគរាកមួយរបស់ខ្ញុំដែលនៅតែមិនទាន់ឆ្លុះស្រាល នៅឡើយ លើសពីនោះទៅទៀត ជាញឹកញយ កាត់បានឲ្យកូនស្រី កាត់រៀបបាយសម្លលាក់ទុកឲ្យខ្ញុំហូបដោយកំបាំងនៅក្នុងបន្ទប់ បាយដែលសង់លយទៅក្រោយជាប់នឹងជណ្តើរចំហៀងដូះ ។

តាមដែលខ្ញុំធ្លាប់ដឹងពីអ្នក១៧មេសាដូចគ្នា ជាពិសេសអ្នក ភូមិថ្មីថា គ្រួសារអីឡាញ់ ធ្លាប់ជួយយកអាសារអ្នកភូមិថ្មីច្រើនណាស់ មិនចំពោះថាអ្នកណាជាអ្នកណាទេ ។ មានថ្ងៃមួយនោះកាត់បានយក ខោខ្មៅមួយមកឲ្យខ្ញុំ (ខោថ្មីប្រាំ) កាត់ថា កាត់បានសន្សំជាយ ក្រណាត់ ដែលសេសសល់ដេរបានខោថ្មីប្រាំមួយនេះទុកសម្រាប់ ឲ្យខ្ញុំ ខ្ញុំលើកដៃសំពះអរគុណកាត់ កាត់នៅបាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំ ទៀតថា កាត់គួរប្រាថ្នាអ្វីក្រៅពីសូមឲ្យកូនប្រុសរបស់កាត់ដែលមាន អាយុប្រហាក់ប្រហែលនឹងខ្ញុំដែរ ឆាប់បានវិលត្រឡប់មកស្រុកភូមិ វិញ ហើយបើខ្ញុំមិនយល់ទេ សូមឲ្យកាត់ស្រឡាញ់ទុកដាក់រូបខ្ញុំ ដូចជាកូនកាត់ផង ។

តាំងពីថ្ងៃនោះមក កាត់បានដើរប្រាប់អ្នកភូមិឈឺទាល់ទាំង មូលថា ខ្ញុំនេះគឺជាកូនធម៌របស់កាត់ ហើយរូបកាត់ទៀតសោត ហាក់ ដូចជាសប្បាយរីករាយក្នុងចិត្តខ្លាំងណាស់ ពេលដែលបានឮខ្ញុំហៅ កាត់ថា ម៉ែឡាញ់! ម៉ែឡាញ់! នោះ ។

ខ្ញុំបានសួរម៉ែឡាញ់ រកបងប្រុសម្នាក់អ្នកភូមិឈឺទាល់ ជា អ្នកឡើងភ្នែកឈ្មោះហៀង ដែលបានឲ្យទឹកភ្នែកខ្ញុំយកមកប៉ែកគ្នា ហូបកាលពីថ្ងៃដំបូងដែលពួកខ្ញុំទើបតែនឹងមកដល់កំពង់ច្នៃនេះ ។ ម៉ែ ឡាញ់ បាននាំខ្ញុំទៅជួបបងហៀងផ្ទាល់ ដែលជាកូនក្មួយរបស់កាត់ ហើយកាលនោះបងហៀង ធ្វើជាប្រធានកុកស្ករនៅភូមិឈឺទាល់

ពេលដែលបានជួបកាត់ ខ្ញុំបានអរគុណចំពោះសន្តានចិត្តដ៏ល្អរបស់ កាត់សាជាថ្មី បងហៀង ជាកូនប្រុសច្បង រស់នៅជាមួយម្តាយ មេម៉ាយ និងប្អូនស្រីពីរនាក់ដែលទើបតែនឹងវិលមកពីអង្គភាព ជួរមុខ ។ តាមរយៈម៉ែឡាញ់ ខ្ញុំបានទទួលការស្រឡាញ់រាប់អានពី បងហៀង ក៏ដូចពីអ្នកភូមិឈឺទាល់នា ។

ថ្ងៃមួយម៉ែឡាញ់ បានបង្ហាញប្រាប់ខ្ញុំថា នៅនឹងភូមិឈឺមាន ក្រុមម្នាក់ពូកែស័ក្តិសិទ្ធិណាស់ឈ្មោះតាយី ដូះកាត់នៅកណ្តាល ភូមិ ។ ជំងឺរាកមួយរបស់ខ្ញុំទុកតទៅទៀតមិនបានទេ គួរតែទៅរកតា យីឲ្យកាត់ជួយព្យាបាល ក្រែងបានឆ្លុះស្បើយ តែបើទៅរកកាត់ត្រូវ ឆ្លៀតទឹកសាយ័ងណាមួយពេទ្យឃុំដឹង ព្រោះព្យាបាលបែបអរូបិយ ជំនឿអង្គការហាមឃាត់ដាច់ខាតតែនៅមានអ្នកជំនឿជាច្រើនល្អ ក្នុងស្ថានភាពរកកាត់ជាហូរហែ ។

រសៀលថ្ងៃបន្ទាប់ខ្ញុំបានស្តាប់ទៅរកតាយី ដូះកាត់សំពីឈឺ ប្រក់ស្លឹកមានប៉ាន់ជាបន្ទប់ក្នុងមួយនៅពីក្រោម ។ នៅពេលដែលខ្ញុំ ទៅដល់ ខ្ញុំបានឃើញកាត់ និងប្រពន្ធកំពុងតែឈរជើងក្នុងក្រោម ដូះតាយី មានមាឌស្តើងរាងខ្ពស់បន្តិចអាយុប្រមាណជាង៥០ឆ្នាំ ស្លៀកខោចែកពាក់អាវខ្មៅបង់ក្រមា និងប្រពន្ធកាត់បានបង្ហាញនូវ ទឹកមុខឆ្លើងឆ្លល់ក្រាដែលខ្ញុំបានលឺដង្ហែងសំពះកាត់ទាំងពីរដល់ដី ។ មិនបង្អង់ឲ្យខាតពេលវេលា ខ្ញុំក៏បានជម្រាបទៅកាត់ថា ជាច្រើនខែ ហើយ ដែលខ្ញុំឈឺជំងឺរាកមួយព្យាបាលមិនជាសះស្បើយខ្ញុំស្តាប់មករក លោកតា សូមលោកតាមេត្តាជួយសង្រ្គោះខ្ញុំផង! ។

ខ្ញុំនិយាយមិនទាន់ផុតពីមាត់ដង កាត់ក៏បានតបមកខ្ញុំវិញ ថាៈ ឲ្យតាជួយសង្រ្គោះយ៉ាងម៉េចនឹងកើត បើអង្គការកំពុងតែវាយ កម្ទេចអរូបិយជំនឿសូត្រដ៏ស្តោះអូបអាម អង្គការហាមឃាត់ខាត ។ ខ្ញុំលើកដៃសំពះអង្គរកាត់សាជាថ្មីទាំងដង្ហែងនៅលុតផ្ទាល់ដីនៅឡើយ ខ្ញុំព្យាយាមអង្វរកាត់ថា មនុស្សច្រើនណាស់កំពុងតែស្លាប់រាល់ថ្ងៃ ដោយជំងឺរាកមួយនេះ បើលោកតាមិនជួយ ខ្ញុំប្រាកដជាស្លាប់ខ្ញុំគ្មាន អីសង្ឃឹមទេ សូមលោកតាអាណិតជួយស្រោចស្រង់ជីវិតខ្ញុំផង ។ លោកតានៅស្ងៀម ក្នុងវិនាទីជាមួយគ្នានោះ ខ្ញុំឃើញកាត់ទាំងពីរ បានចោលកន្ទុយភ្នែកទៅរកគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ដោយក្តីមេត្តា ករុណា កាត់បានប្រាប់ខ្ញុំចូលទៅដេកលើក្រែក្នុងបន្ទប់ក្រោមដូះ កាត់ ដែលមានបិទបាំង ដោយរាំងនៃក្រណាត់ដុំវិញ ។

ពេលគាត់ដើរចូលមកកាន់ក្រែងដែលខ្ញុំកំពុងតែដេក នៅនឹង ដែរបស់គាត់មានកាន់តូបបីសរសៃ ស្នាម នឹងប៉ុយទន្សែមួយដុំដង គាត់បាននិយាយមកកាន់ខ្ញុំថា បើរកម្ហូបរាប់ខែហើយមិនបាន ទាល់ តែអុជសរសៃពោះទើបជា ឯងអាចទ្រាំនឹងកំដៅភ្លើងប៉ុយនេះបាន ទេ? ខ្ញុំបានតបទៅគាត់វិញថា ទោះជាភ្លៅយ៉ាងណា ក៏ខ្ញុំស្វិតទ្រាំដែរ ឲ្យតែបានជា ។

ក្រោយពីពេលដែលគាត់ប្រាប់ខ្ញុំដេកផ្លាស់រួចហើយ លោក គាបានយកខ្សែអំបោះមួយសរសៃមកវាស់ បណ្តោយបច្ចុប្បន្នខ្ញុំ រួចគាត់យកប្រវែងបច្ចុប្បន្នខ្ញុំនោះធ្វើជាខ្នាត ។ គាត់ចាប់វាសំពីរន្ធ ដិតខ្ញុំទៅឆ្វេងមួយខ្នាត និងទៅស្តាំមួយខ្នាត ដោយមានយកកំបោរ មកដៅជាសំណៅរណ្តាង រួចហើយគាត់បានវាស់ពីរន្ធដិតខ្ញុំដែល ប្រវែងចំនួនពីរខ្នាតមកលើជិតដល់ចុងដងដើម រួចដៅនឹងកំបោរជា សំណៅរណ្តាងទីបី ។

គាត់យកសំឡីប៉ុយទន្សែមកលុញឲ្យមូលប៉ុនចុងម្រាមដៃ រួចយកមកដាក់ចំពីលើសំណៅរណ្តាងទីបីកន្លែងនោះ លោកគាត់ក ទៅអុជតូបហើយនៅពេលដែលខ្ញុំកំពុងតែដិតដង់អារម្មណ៍ប្រមែ ប្រមួលនូវសេចក្តីក្លាហានសព្វបែបយ៉ាង ដើម្បីទប់ទល់ទ្រាំទ្រនឹងកំដៅ ភ្លើងប៉ុយក្នុងពេលបន្តិចទៀតនោះ ខ្ញុំឃើញគាត់កំពុងតែស្ម័គ្រឆមី រួចហើយគាត់បានយកតូបទៅដោតនឹងរន្ធប្រកបចុងដើមខ្ញុំ ដោយ កាន់យកមកជាមួយតែតូបមួយសរសៃ មកអុជប៉ុយទន្សែទាំងបីឲ្យ ឆេះបន្តបន្ទាប់គ្នា ។ ពេលនោះអំណាចភ្លើងដែលមានកំដៅដ៏សែនក្តៅ កំពុងតែឆេះប៉ុយទាំងបីហុយផ្សែងទ្រលោម ខ្ញុំអើតក្បាលឈ្មោក មើលឃើញរង្វើភ្លើងប៉ុយទាំងបីរណ្តាញក្រហមប្រាល លាយឡំនឹង ក្លិនស្បែកពោះខ្ញុំដែលឆេះឈ្លៀមតិចៗ ។

ប៉ុយទាំងបីរណ្តាញមិនទាន់រលត់ស្រួលបួលដង គាត់បានបោច សំឡីទន្សែមកលុញជាដុំៗ ហើយដាក់អុជចំណៅទាំងបីដដែលសា ជាថ្មីទៀត ។ អុជលើកទីពីរនេះសែនក្តៅឈឺដងខ្ញុំទ្រាំសឹងពុំបានតែ ដោយភ័យខ្លាចនឹង សេចក្តីស្លាប់ខ្ញុំទាំមាត់ស្លៀកបណ្តើរ ហើយបាន នឹកគិតក្នុងចិត្តខ្លួនឯងបណ្តើរថា “មិនមែនជាសាច់របស់អញទេ” ។

ខ្ញុំងើបក្បាលឈ្មោកមើលសារជាថ្មីម្តងទៀត នៅពេលដែល រង្វើភ្លើងប៉ុយបានរលត់បាត់ទៅ ។ លើកនេះ ខ្ញុំបានឃើញរណ្តាញ អុជទាំងបីឆេះរូងចេញខ្លាញយ៉ាងរងើម ។ បង្គង់តែបន្តិច លោកគា

បានឆកមកប្រាប់ខ្ញុំថា នៅតែមួយប៉ុយទៀតទើបសព្វគ្រប់ហើយ ។ លើកនេះខ្ញុំឃើញគាត់លុញប៉ុយទន្សែមបណ្តើរស្ម័គ្រឆមីបណ្តើរ គាត់ថា ឆមីដែលគាត់កំពុងស្ម័គ្រនេះ ជាឆមីបង្ក្រាបពិសភ្លើង ។

ពេលដែលគាត់ចាប់ដើមអុជប៉ុយលើកបង្ហើយនេះ ខ្ញុំហាក់ មានសេចក្តីក្លាហានជាងមុន ជាមួយនឹងសេចក្តីសង្ឃឹមយ៉ាងមុតមាំ ថា ខ្ញុំពិតជាបានជាសះស្បើយពីជំងឺរកមូលនេះ ខ្ញុំពិតជាបានរស់រាន មានជីវិត ។ ខ្ញុំបានទ្រាំនឹងអំណាចភ្លើងដ៏ក្តៅនៃប៉ុយទន្សែមលើកទីបីនេះ រហូតដល់រលត់ចប់សព្វគ្រប់ ។

លោកគាត់បានយកម្លូបសន្លឹកមកដុំស្មោះត្រឡប់ម្លូបចុះឡើងៗ ជាច្រើនសា រួចគាត់យកស្លឹកម្លូបមកគ្រប់ពីលើ រណ្តាញដងទាំងបី ហើយយកម្រាមដៃទៅសង្កត់លើរណ្តាញនីមួយៗយ៉ាងខ្លាំង លើកនេះ ខ្ញុំទ្រាំសឹងតែពុំបាននឹងកម្លាំងដៃដ៏ធ្ងន់របស់គាត់ ហើយនៅពេល ដែលគាត់ដកស្លឹកម្លូបចេញមកវិញ ខ្ញុំបានឃើញមានសាច់ និងស្បែក ដែលឆេះរោលខ្មៅៗ ជាប់ដោយមកជាមួយនឹងស្លឹកម្លូបដង ហើយ ស្នាមអុជទាំងបីរណ្តាញ មើលទៅឃើញសាច់ឆេះឡើងក្រហូងក្រហម ចេញខ្លាញវិញៗ ។

មុនពេលដែលខ្ញុំបានក្រាបសំពះអរគុណគាត់ទាំងពីរត្រឡប់ មកមន្ទីរពេទ្យវិញ គាត់នៅបានប្រាប់ខ្ញុំថា ស្នាមរបួសរណ្តាញអុជ ប្រយ័ត្នកុំឲ្យត្រូវទឹកឲ្យសោះក្នុងរយៈពេលបីថ្ងៃៗ ទាំងពីរថ្ងៃនោះមក ជំងឺរកមូលរបស់ខ្ញុំត្រូវបានជាដាច់ដូចគេបេះ ហើយរណ្តាញអុជទាំង បី បន្ទាប់ពីឈឺចាប់ក្រហល់ក្រហាយ រីកហៀរទឹកនៃស្លឹកជាប់អាវ អស់រយៈពេលពីរបីសប្តាហ៍ក្រោយមកក៏បានជាសះស្បើយ ។ ទាំង អស់គ្នាទាំងម៉ែឡាញ ទាំងបងហៀង ក៏បានរួមចំណែកក្រែកអរ ជាមួយខ្ញុំដែរ ដោយពួកគាត់ថែមទាំងបាននិយាយលេងនឹងខ្ញុំថា តែប៉ុណ្ណេះបានកេរស្នាមដ៏ជ្រៅអុជតាយី ទុកចែកឲ្យកូនមើលហើយ ។

ថ្ងៃមួយមិត្តហួត ប្រធានមន្ទីរពេទ្យឃុំ បានប្រជុំប្រាប់អ្នកជំងឺ ទាំងអស់ឲ្យបានដឹងពីផែនការរបស់អង្គការដែលនឹងត្រូវបិទមន្ទីរពេទ្យ ឃុំក្នុងពេលឆាប់ៗ នេះ ហើយរំសាយទាំងកម្មាភិបាលពេទ្យ ទាំងអ្នកជំងឺ ឲ្យត្រឡប់ទៅនៅតាមភូមិ និងតាមការដ្ឋានរៀងៗខ្លួនវិញ ដូចពេទ្យនឹង ត្រូវរុះរើដើម្បីយកទៅសង់ធ្វើរោងបាយរួម ។

(តទៅលេខក្រោយ)
ប៉ូក ប៉ូនសូម៉ាឡ

សង្ខេបការព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងអ្នកដែលបានស្លាប់ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាល្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ី ពូ មីន ប្រាថ្នាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ អេឡិចត្រូនិក កុកថាយ ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៧៩៧ ៣៩៤ ឬ អ៊ីម៉ែល : truthkokthay@dccam.org ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍: ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ : ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍: លេខទូរស័ព្ទ អាសយដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោម៖

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា, ៦) វត្តមានទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍: រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ សហរដ្ឋអាមេរិក (USAID)

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ពម.៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា : ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ : (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ : (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

